

WILLIAM SHAKESPEARE

HAMLET

Tragédia v piatich dejstvách

Translation © Jozef Kot 1975, 1977, 1989
Revised translation © Jozef Kot 1994
Epilogue © Martin Huba 1994
Cover © Štúdio Palimondrian 1994

Z anglického originálu William Shakespeare: The Tragedy of Hamlet, Prince of Denmark, University Press, Cambridge 1948, preložil Jozef Kot. Doslov napísal Martin Huba. Obálka je dielom štúdia Palimondrian.

Vydalo vydavateľstvo HEVI v roku 1994
ako svoju 20. publikáciu v edícii Stálice.
Vo vydavateľstve HEVI prvé vydanie.
Zodpovedná redaktorka Anna Pokorná.
Výtvarný redaktor Fero Jablonovský.
Výrobno-technická redaktorka Mária Kvíteková.

Sadzba: GraTex International®, spol. s r. o., Bratislava.
Tlač: Nitrianske tlačiarne, š. p., Nitra.

Vydavateľstvo HEVI, P. O. Box 18, 814 99 Bratislava 1.

ISBN 80 - 85518 - 41 - 4

OSOBY

CLAUDIUS

dánsky kráľ

HAMLET

dánsky princ, syn zosnulého kráľa a synovec terajšieho kráľa

POLÓNIUS

hlavný kráľovský radca

HORATIO

Hamletov priateľ

LAERTES

Polóniov syn

VALTEMAND

CORNELIUS

poslovia do Nórska

ROSENCRANTZ

GUILDENSTERN

bývalí Hamletovi spolužiaci

OSRIC

výstredný švihák

Šľachtic

Kňaz

MARCELLUS

BARNARDO

FRANCISCO

členovia stráže

REYNALDO

Polóniov sluha

Šyria-piati herci

Dvaja hrobári

FORTINBRAS

nórsky princ

Nórsky stotník

Anglickí poslovia

GERTRÚDA

dánska kráľovná, Hamletova matka

OFÉLIA

Polóniova dcéra

Šľachtici, dvorné dámy, vojaci, námorníci, posol a sprievod

Duch Hamletovho otca

Miesto deja: Dánsko

PRVÉ DEJSTVO

PRVÝ OBRAZ

Elsinorský hrad. Úzka plošina na hradbách; vpravo a vľavo vchod do bášť.
Hviezdnatá noc, veľmi chladno.

Francisco, člen stráže ozbrojený sudlicou, prechádza sa sem a ta. Odbíja dvanásť. V tej chvíli vyjde z hradu ďalší ozbrojený člen stráže Barnardo; keď začuje v tme Franciscove kroky, strhne sa.

BARNARDO

Kto tam?

FRANCISCO

A ty si kto? Povedz heslo! Stoj!

BARNARDO

Nech žije kráľ!

FRANCISCO

Barnardo?

BARNARDO

Ja.

FRANCISCO

Prichádzaš presne v svoju hodinu.

BARNARDO

Odbilo dvanásť; chod' spať, Francisco.

FRANCISCO

Chvalabohu; mráz štípe do kostí
a srdce napĺňa sa úzkosťou.

BARNARDO

Nič zvláštne?

FRANCISCO

Neprebehla ani myš.

BARNARDO

Nuž dobrú noc.

Ak stretneš Marcella a Horatia,
čo majú so mnou strážiť, posúr ich.

Vstúpia Horatio a Marcellus.

FRANCISCO

Počúva.

Pst! Tuším už ich počuť. Stoj, kto tam?

HORATIO

Priatelia vlasti.

MARCELLUS

Dánski poddaní.

FRANCISCO

Pokojnú vám stráž.

MARCELLUS

Zbohom, Francisco;
kto vystriedal ťa v stráži?

FRANCISCO

Barnardo;
pokojnú noc vám.
Francisco odíde.

MARCELLUS

Barnardo!

BARNARDO

Vy, Horatio?

HORATIO

Iba cencúľ z neho.

BARNARDO

Vitajte! Aj ty vitaj, Marcellus.

HORATIO

Aj dnešnú noc sa tá vec zjavila?

BARNARDO

Nevidel som nič.

MARCELLUS

Podľa Horatia
je to len výplod našej fantázie
a nechce veriť, že už po dvakrát
sa nám ten strašný pohľad naskytol;
nuž pozval som ho, aby dnešnú noc
tu spolu s nami prebdel; ak sa to
dnes zjaví zas, za pravdu dá nám sám

a príznak nepochybne osloví.

HORATIO

Nič nepríde.

BARNARDO

Len si sadnite
a dovoľte nám dobýjať váš sluch,
čo ako hluchý vníma našu reč:
rozpoviem vám, čo sme videli.

HORATIO

Sadnime si. Máš slovo, Barnardo.

BARNARDO

Minulej noci,
keď tamtá hviezda vľavo od pólu
na svojej púti zažiarila tam,
kde svieti teraz, Marcellus a ja
— na veži práve jednu odbilo...
*Zjaví sa Duch; od hlavy po päty je v pancieri a v ruke zvierá
maršalskú paličku.*

MARCELLUS

Pst! Ticho! Hľad'te, zasa prichádza!

BARNARDO

Vyzerá celkom ako mŕtvy kráľ!

MARCELLUS

Ste študovaný, vy ho oslovte!

BARNARDO

Pozrite, nevyzerá ako kráľ?

HORATIO

Načisto! Strach a hrôzu vzbudzuje.

BARNARDO

Na oslovenie čaká.

MARCELLUS

Začnite!

HORATIO

Kto si, čo uchvacuješ nočný čas
a s ním aj bohatiersku podobu,
v akej tu chodil ešte zaživa
kráľ dánskej ríše? V božom mene, vrav!

MARCELLUS

Pozrite! Urazil sa.

BARNARDO

Odchádza.

HORATIO

Stoj, vprav, vprav, vyzývam ťa, vprav!

Duch zmizne.

MARCELLUS

Už odišiel a neodpovie vám.

BARNARDO

Ste bledý, trasiete sa, Horatio.

Nuž, je to iba výplod fantázie?

Čo na to poviete?

HORATIO

Boh mi je svedok, neveril by som, a
k mi to nedosvedčí vlastný zrak.

MARCELLUS

A nepodobá sa to kráľovi?

HORATIO

Tak ako vy ste sebe podobný.

V tom istom pancieri bol odetý,

keď s nenásytným Nórskom bojoval,

tak isto chmúril sa, keď Poliakom

do snehu sane v hneve prevracal. Čudná vec!

MARCELLUS

Už dvakrát takto v nočnej pustote

vojenským krokom prešiel popri nás.

HORATIO

Nie, neviem, čo mám na to povedať,

no pokiaľ môžem súdiť, vidím v tom

neblahú predzvesť búrky pre náš štát.

MARCELLUS

Sadnime si; kto vie, nech odpovie,

načo tu ako ostriež každú noc

nad poddanými stráže musia bdieť,

načo tu lejú delá každý deň,

načo je na lodiarov toľký tlak,

že vo dne v noci musia drieť?
Čo sleduje ten upachtený chvat,
pri ktorom noc je pomocníkom dňa?
Kto odpovie mi?

HORATIO

Ja viem iba to,
čo povráva sa. Nášmu kráľovi,
ktorého príznak sme tu videli,
kráľ Fortinbras, ten nórsky ctibažník,
tak ako viete, vojnu vyhlásil.
V tom súboji však Hamlet Udatný
(tak nazýval ho okolitý svet)
nórskeho kráľa zabil. Fortinbras
v súlade s právoplatnou dohodou
mal víťazovi vrátiť dobyté
územia; podobne náš panovník
vo vojne riskoval časť územia,
čo — keby zvíťazil bol Fortinbras —
museli by sme Nórom odstúpiť.
Zvíťazil Hamlet. Fortinbrasov syn,
ktorému mladosť zaslepila zrak,
však teraz na hraniciach verbuje
družiny z nespútaných surovcov,
čo za kus chleba každé riziko
podstúpia, najmä ak je jeho cieľ
— a kto by iný zmysel videl v tom? —
so zbraňou v ruke vziať nám násilím
územia, ktoré stratil jeho otec.
Tu kdesi podľa môjho názoru
spočíva dôvod, prečo zbrojíme,
príčina našej bdelosti a zdroj
chvatu a zhonu v tejto krajine.

BARNARDO

Som presvedčený, že je tomu tak;
a možno preto príznak mátožný
obchádza v zbrojí stráže ako kráľ,
čo bol a je tých vojen pôvodca.

HORATIO

Prichádza ako oblak varovný.
Keď Rím bol na vrchole rozkvetu,
než padol Caesar, hroby pukali
a mŕtvi v snehobielych rubášoch
s nárekom zaplavili ulice;
podobnú predzvesť strašnej pohromy,
posolstvo neprajného osudu
a prológ blížiacej sa záhuby
zjavili nebo i zem spoločne
aj našim končinám a krajanom;
ohnivé kométy, dážď ako krv
a škvrny na slnku; aj hviezdu vlahy,
čo vládne nad kráľovstvom Neptúna,
zatmilo slnko ako v súdny deň.

Znova sa zjaví Duch.

Lež ticho; hľad' te, zasa prichádza!
Nech zhyniem, ak mu cestu neskrížim!

Rozprestrie ruky.

Stoj, prízrak! Ak máš dáky zvuk či hlas,
prehovor!

Ak treba dobrý skutok vykonať,
čo pomôže ti a mňa bude ctieť,
prehovor!

Ak vieš, čo hrozí tejto krajine,
a mohli by sme osud odvrátiť,
len vrav!

Ak zaživa si poklad z úžery
do zeme zahrabal a teraz preň
pokoja nemáš ani po smrti...

Zakikirika kohút.

Vrav - počkaj, vrav — zastav ho, Marcellus!

MARCELLUS

Mám po ňom vari seknúť sudlicou?

HORATIO

Sekni, ak nezastane!

BARNARDO

Tuje!

HORATIO

Tu!

MARCELLUS

Už ho zase niet.

Duch zmizne.

Hrešíme! Keď je taký vznešený,
nesmieme naňho siahať násilím;
veď ako vzduch je nezraniteľný
a každý úder vyjde na posmech.

BARNARDO

Už rozprávať chcel, nebyť kohúta.

HORATIO

V tej chvíli preľakol sa ako kmín,
ktorého prichytia; počul som,
že kohút, trubač rána, prebúdza
tým svojím nafúkaným škrekotom
bohyňu dňa; a na tú výstrahu
sa všetci zatúlaní duchovia
— či z mora, ohňa, neba, povetria —
rozbehnú do svojich skrýš, o čom
nám aj tento prízrak dáva svedectvo.

MARCELLUS

Rozplynul sa, keď kohút zaspieval.
Vraj vždy keď priblíži sa svätvečer
a ľudstvo slávi Božie narodenie,
to ranné vtáča spieva celú noc
a nijaký duch strašiť nemôže;
noc pokojná je, hviezdy tratia moc
a víly ani strigy neublížia:
ten čas je blažený a posvätný.

HORATIO

Tú povesť poznám, sčasti jej i verím.
Hľa, ráno v červenavom kabáte
už kráča rosou smerom na východ.
Skončíme stráž; ak smiem vám poradiť,
mladému Hamletovi povedzme,

čo sme tu videli; stavím sa,
že duch, k nám nemý, k nemu prevraví.
No? Súhlasíte? Nezamlčme nič —
tak nám to káže česť a povinnosť.

MARCELLUS

Povieme mu to. Ja vám poradím,
kde ho dnes ráno iste nájdeme.
Odídu.

DRUHÝ OBRAZ

Poradná sieň na hrade.

Fanfáry. Vstúpia dánsky kráľ Claudius, kráľovná Gertrúda, kráľovskí radcovia, Polónius a jeho syn Laertes, Valtemand a Cornelius; všetci majú na sebe pestré odevy, akoby prichádzali z korunovácie; posledný vstúpi princ Hamlet v čiernom, so sklopenými očami. Kráľ s Kráľovnou vystupujú k trónom.

KRÁĽ

I keď je ešte živá spomienka
na nášho brata, a tak pristane
nám v srdci nosiť žiaľ a kráľovstvu
do žalostných vrások mražiť tvár,
už rozumom sme city ovládli;
ak múdrym smútkom za ním trúchlime,
musíme pamätať aj na seba.
Niekdajšiu sestru, dnes už kráľovnú,
čo po mužovi zdediť mala trón,
sme preto s neradostnou radosťou —
smiech v jednom oku, v druhom oku plač,
veselý pohreb, smutné veselie,
rovnakým dielom potecha i žiaľ —
pojali za manželku; poslúchli
sme múdre rady tých, čo horlivo
nám pomáhali. Vrúcna vďaka vám!

Po druhé: buď nás mladý Fortinbras
zaznáva, alebo sa domnieva,
že len čo umrel ríši panovník,
aj ona ocitla sa v rozvrate.
Tak opantal sa svojou prevahou,
že posolstvom! na nás dotiera
a žiada v nich späť vrátiť územia,
čo právom odňal jeho otcovi
naš smelý predchodca. Nuž stačilo.
Prejdime teraz k veci, pre ktorú
sme radu zvolali. Tu v tomto liste
žiadame, aby Fortinbrasov ujec,
čo leží pripútaný na lôžko
a o zámeroch svojho synovca
nič nevie, už aj preto zakročil,
že svoje bandy mladý Fortinbras
verbuje z nórskeho poddaných. A preto
ty, Cornelius, a ty, Valtemand,
pôjdete s naším listom do Nórska;
na rokovanie s kráľom určujem
vám toľkú právomoc, čo vyplynie
vám z týchto riadkov. Zbohom obom vám!
Rýchlosťou dokážte nám oddanosť.

CORNELIUS, VALTEMAND

Aj ňou, aj iným dokázať ju chceme.

KRÁĽ

Sme o tom presvedčení. Šťastnú cestu!
Valtemand a Cornelius sa uklonia a odídu.
A teraz ty máš slovo, Laertes.
Dačo si tuším chcel mi povedať.
Kráľ každý múdry návrh posúdi.
Čo žiadaš, Laertes? Aj bez prosieb
dosiahneš všetko, na čo pomyslíš.
Veď hlava nie je srdcu bližší brat
a ruka poslušnejší nástroj úst,
než tvojmu otcovi je dánsky trón.
Čo na srdci máš, Laertes?

LAERTES

Môj kráľ,
už zase sa mi po Francúzsku čnie.
Sám s nadšením som prišiel do Dánska
v korunovačný deň vám vzdať svoj hold;
keď som si splnil túto povinnosť,
jednotaj myslím iba na návrat
a na kolenách prosím o váš súhlas.

KRÁĽ

A otec? Polónius súhlasí?

POLÓNIUS

Tak vytrvalo na mňa naliehal,
že napokon som jeho želanie
otcovským súhlasom sám spečatil.
Úctivo prosím — dovoľte mu to.

KRÁĽ

Nuž chop sa svojej chvíle, Laertes,
a život plným dúškom užívaj...
Ty, Hamlet, synovec náš i náš syn...

HAMLET

Bokom.

Viac ako synovec, lež menej ako syn.

KRÁĽ

Prečo si stále ako pod mrakom?

HAMLET

Nie, kráľ, som na synovskom výslní.

KRÁĽOVNÁ

Len odhod', Hamlet môj, tú nočnú čerň
a ako priateľ vzhliadni na náš trón;
už nehľad' k zemi, nemôže z nej vstať
tvoj vzácny otec: tým ho nevzkriesiš.
Nemusí každý umrieť? Odpovedz!
Na večnosť odísť — to je bežná vec.

HAMLET

Naozaj je to bežná vec.

KRÁĽOVNÁ

Ak áno,

čo sa ti na tom také zvláštne zdá?

HAMLET

Že zdá! To nieje zdanie! To je fakt!
Mňa nevystihne purpurový plášť,
ba ani čierny oblek smútočný;
ja nie som hlasný srdcelomný vzdych,
bohatý prúd, čo z očí vyráža,
či žalostivý úškrn na tvári
so všetkým, čím sa prejavuje žiaľ.
To všetko je len zdanie, pretože
aj smútok môže človek iba hrať.
Môj smútok nemožno s hrou pomiešať:
nie je to čabrak ani čierny šat.

KRÁĽ

Je správne, Hamlet, hodné pochvaly,
že z hĺbky srdca trúchliš za otcom;
lež aj tvoj otec prišiel o otca,
ten o svojho zas: pozostalý syn v
ždy predpísaný smútok istý čas
dodržal. V slepom smútku ostávať
je podľa mňa len hriešna zaľatosť,
nemužný žiaľ, svedčiaci o vôli,
čo nasilu sa vzpiera nebesám,
o chabom srdci, nedočkavej mysli,
o bohapustom, nevzdelanom duchu.
Veď to, čo musí byť, čo bežné je
tak ako biely deň a čierna noc,
si z rúhavého vzdoru nesmieme
tak k srdcu brať! Tým proti mŕtvemu,
prírode, ba i nebu hrešíme
a priečime sa rozumu, čo vždy
smrť otcov chápal ako bežný jav
a za prvým i tým, čo umrel dnes,
len mávol: „Tak to musí byť!“ Nuž straš
zo seba smútku záľahu a nás
za otca prijmi, nech sa dozvie svet,
že nášmu trónu ty si najbližší:

my hodláme sa k tebe zachovať
s nemeňšou láskou ako nežný otec
k vlastnému synovi. Tvoj úmysel
zas navrátiť sa do Wittenbergu
je s našou vôľou v príkrom rozpore
a prosíme ťa: neopúšťať nás,
a budeš nášmu zraku potecha,
náš prvý dvoran, synovec a syn.

KRÁĽOVNÁ

Nech tvoja matka darmo neprosí.
Ostaň a nechod' do Wittenbergu.

HAMLET

Vo všetkom chcem vás, matka, poslúchnuť.

KRÁĽ

Aká to nežná, krásna odpoveď!
Si v Dánsku na roveň nám. Žena, pod!
Hamletov súhlas srdce blaží nám.
Nech každý prípitok, čo vysloví
na počesť Hamleta dnes jeho kráľ,
ohlási salva z húfnic oblakom,
a keď kráľ zdvihne pohár, nebesá
nech hromobitím dajú odpoveď.
Fanfáry. Odídu všetci okrem Hamlela.

HAMLET

Kiežby sa telo, čiernočierny sneh,
začalo topiť, meniť na rosu!
Ach, kiežby zákon Všemohúceho
netrestal samovrahov! Božemôj,
koľký hnus, prehnitosť a otupnosť
v spôsoboch tohto sveta nachodím!
Bf, je to nevypletá záhrada,
kde všade burina sa rozrastá
a bujnie kúkol! Kam to dospelo!
Dva mesiace je mŕtvy. Menej! Dva?
Skvelý kráľ! Tento ani po členky
mu nesiaha! Tak matku miloval,
že ani vánok nesmel ofúknuť

jej tvár. Či môžem, prekristapána,
zabudnúť? Bol jej slasťný skvost,
čo každým dňom si väčšmi cenila,
a o mesiac — nie, nechcem na to myslieť!
Slabošstvo — odteraz sa voláš žena!
O mesiac zhodila z nôh topánky,
čo mala na nohách, keď slziaca
šla za rakvou tak ako Nioba —
aj zviera, ktoré nemá rozumu,
by dlhšie smútilo —, a za muža
si vzala ujca, čo sa otcovi
podobá menej než ja Herkulovi.
Len mesiac minul, čo soľ lživých slz
jej zapálené oči nedráždi,
a už sa vydala! Ten hnusný chvat,
s ktorým sa všuchla do krvismilnej
postele! Dobré sa to neskončí.
Len pukni, srdce, jazyk musí mlčať!
Vstúpia Horatio, Marcellus a Barnanlo.

HORATIO

Dobrý deň, výsosť.

HAMLET

Som rád, že vás vidím.

To si ty, Horatio? Nesnívam?

HORATIO

Len ja, princ, úbohý váš služobník.

HAMLET

Si priateľ môj, tak ako ja som tvoj.

Podajú si ruky.

Čo z Wittenbergu sem ťa privádza?

Marcellus!

Podá mu ruku.

MARCELLUS

Dobrý deň vám, vzácny princ.

HAMLET

Vitajte — aj vy buďte vítaný!

Ukloní sa Barnardovi.

Čo ťa sem z Vittenbergu priviedlo?
Odvedie Horatia bokom.

HORATIO

Mám sklony chodiť za školu, princ môj.

HAMLET

To ani nepriateľ by netvrdil;
tým menej moje ucho uverí,
čo teraz navravieť chceš na seba.
Ty nie si z tých, čo chodia za školu.
Čo teda hľadáš na Elsinore?
Len pitiu sa tu môžeš naučiť.

HORATIO

Na pohreb vášho otca prišiel som.

HAMLET

Len sa mi nevysmievaj, kolega.
Mojej matke si prišiel na svadbu.

HORATIO

Tá svadba nadviazala na pohreb.

HAMLET

Šetríme. Čo nám z karu zvýšilo,
to prinieslo sa na svadobný stôl.
Radšej sa v nebi stretnúť s nepriateľom,
než toho dňa sa dožiť, Horatio.
Môj otec — znova jasne vidím ho.

HORATIO

Kde, princ môj?

HAMLET

V svojej mysli, Horatio.

HORATIO

Tiež som ho zazrel. Bol to dobrý kráľ.

HAMLET

A veľký človek. Dokonalý muž.
Už nikdy nezažijem takého.

HORATIO

Dnes v noci som ho tuším videl, princ.

HAMLET

Videl? A koho?

HORATIO

Kráľa. Vášho otca.

HAMLET

Čo? Kráľa? Môjho otca?

HORATIO

Svoj úžas pozornosťou pritlmte,
a opíšem vám ten div nad divy,
o ktorom môžu podať svedectvo
aj títo páni.

Obráti sa k Marcellovi a Barnardovi.

HAMLET

Tak vrav, preboha!

HORATIO

Dve noci títo páni, Marcellus
a Barnardo, keď stáli na stráži
uprostred mŕtvej nočnej prázdnoty,
zažili toto: zjavila sa im
postava, celá v zbroji, podobná
na vášho otca. Prešla popri nich
vznešeným krokom; trikrát tento obraz
sa naskytol ich vyjaveným očiam
na dosah žezla. Krv im stuhla v žilách
a nemí nemohli ho osloviť.
Len mne sa zdôverili so strašným
tajomstvom; tretiu noc som strážil s nimi;
v ten istý čas v tej istej podobe
to prišlo, čím sa všetko potvrdilo.
Spoznal som vášho otca. Tieto ruky
si nie sú podobnejšie.

HAMLET

Kde to bolo?

MARCELLUS

Na hradbách, princ môj.

Tam, kde stáva stráž.

HAMLET

A oslovili ste ho?

HORATIO

Áno, princ,
lež prízrak mlčal ako hrob; len raz
sa zazdalo, že už-už dvíha hlavu
a poberá sa ústa otvoriť;
vtom kohút nahlas zakikiríkal
a na ten škrek sa prízrak prudko spätil
a zmizol v šere.

HAMLET

Aká čudná vec!

HORATIO

Aj životom to môžem dosvedčiť!
Cítíme, že je naša povinnosť
vám o tom všetkom ihneď správu dať.

HAMLET

V poriadku, v poriadku. Mám z toho strach.
Dnes v noci zas vy máte stráž?

VŠETCI

My, princ.

HAMLET

Bol teda celý v zbroji?

VŠETCI

Celý v zbroji.

HAMLET

Od hlavy po päty?

VŠETCI

Až po päty.

HAMLET

No nevideli ste mu tvár.

HORATIO

Ba videli; mal otvorený priezor.

HAMLET

Vyzeral zachmúrený?

HORATIO

Skôr smútok ako hnev mal na tvári.

HAMLET

Bol bledý, a či líca samá krv?

HORATIO

Bol bledý ako smrť.

HAMLET

A pozrel na vás?

HORATIO

Nespúšťal z nás zrak.

HAMLET

Že som nebol s vami!

HORATIO

Nevychádzali by ste z úžasu.

HAMLET

Ach, iste, iste; dlho pobudol?

HORATIO

Pokojne by ste do sto narátali.

MARCELLUS, BARNARDO

Ba dlhšie, dlhšie.

HORATIO

Keď ja som tam bol, nie.

HAMLET

Mal sivú bradu?

HORATIO

Tak ako ju mal ešte zaživa: s
obolej farby, striebrom pretkanú.

HAMLET

Dnes pôjdem s vami: azda príde zas.

HORATIO

Že príde, môžem zaručiť sa vám.

HAMLET

Ak v otcovej sa zjaví podobe,
čo by sa peklo malo otvoriť
a ja bol nemý, nuž ho oslovím.
Ak doteraz ste všetko tajili,
aj ďalej o tom mlčte, prosím vás;
a čokoľvek sa stane v dnešnú noc,
vnímavosť, a nie jazyk pust'zte z úzd.
Za vašu náklonnosť sa odmením.

Nuž zbohom. Pred polnocou na hradbách vás vyhl'adám.

VŠETCI

Sme vaši služobníci.

HAMLET

Priatelia sme si navzájom. Nuž zbohom!

Uklonia sa a odídu.

Duch môjho otca v zbrojí! Preboha,

čosi tu nehrá. Kiežby bola noc!

Len pokoj, duša: nieje taká sila,

čo pred svetom by zločin utajila.

Odíde.

TRETÍ OBRAZ

Izba v Polóniovom dome.

Vstúpi Laertes a jeho sestra Ofélia.

LAERTES

Nalodil som už kufre, zbohom buď.

Keď budú vetry, sestra, priaznivé

a naskytne sa loď, tak prebdej noc

a slová listu zver.

OFÉLIA

Tak urobím.

LAERTES

Hamleta, jeho štipku náklonnosti,

pokladaj za rozmar, hru z bujnosti,

za fialku mladej jarnej prírody,

predčasnú, krehkú, sladkú, prchavú,

chvíľkovú pletku, letmú samopaš,

nič viac.

OFÉLIA

Nič viac?

LAERTES

Už na to nemysli.

Človeku nerastie len postava

a svaly: v chráme tela čoraz viac

nám slúži rozum: pribúda v ňom duch.

Možno ťa Hamlet ľúbi naozaj
a jeho úmysel je čistejší
než krištáľ, niet v ňom ľsti. Lež pamätaj!
Princ nikdy svojej vôli nevládne,
ba sám je vlastnej vôle nevoľník.
Princ ani chlieb si nesmie ukrojiť
tak ako iní; blaho kráľovstva
od jeho volby predsa závisí,
a preto vždy sa musí podrobiť
súhlasu tela, ktorému je hlavou.
Ak teda vraví, že ťa miluje,
buď rozumná a uver mu len to,
čo vzhľadom na svoj stav ti zaručí
a sľuby podoprie aj skutkami,
na ktoré súhlas Dánska dosiahne.
A dobre zväž, čo hrozí tvojej cti,
ak jeho sladkým rečiam uveríš;
princ srdce zlomí ti, ak podhodíš
svoj cudný poklad jeho nátlaku.
Buď radšej bojazlivá, Ofélia,
a utiahni sa do zápolia citov,
preč z dostrelu, preč z nebezpečie túžob.
„Aj panna roztopí sa ako ľad,
keď odhalí svoj pôvab mesiacu."
„Na každú cnosť je klebiet viac než dost'."
„Snet' rozhodáva jarné výhonky,
keď ešte ani púčka na nich niet;
keď začne svitať, v rose mladosti
je smrtonosný závan bludičiek."
Buď opatrná — strach je tvoja sila.
nie raz už mladosť seba zahubila.

OFÉLIA

Nech tvoje múdre rady stoja stráž
pred mojím srdcom. Neukazuj mi.
brat môj, tak ako kňazi nehodní,
tfnistú, príkru cestu do neba,
kým sám si ako lačný ľahtikár

vyberieš chodník plný rozkoše
a pošliapeš si jazyk.

Vstúpi Polónius.

LAERTES

Neboj sa!

Už meškám — hľadme, otec prichádza.

Kto dvakrát požeňuje, dvakrát dáva.

Kľakne si.

Aspoň sa môžem dvakrát rozlúčiť.

POLÓNIUS

A ty si ešte tu? Bež na palubu!

Do plachiet už sa vietor zahrýza,

len na teba sa čaká. Žehnaní ťa.

Položí Laertovi na hlavu ruku.

A zopár rád si zapíš za uši.

Vždy hlavou myslí, a nie jazykom.

Zakaždým dvakrát meraj a raz rež.

Buď priateľský, no kvôli priateľstvu

sa neznižuj; kto hoden záujmu,

všetkými desiatimi sa ho drž;

lež nepošpiň si ruky priateľstvom

s hocakým holobriadkom. Vyhýbaj

sa sporom, keď však s niekým skrížiš zbraň,

nech sa ti potom súper vyhýba.

Počúvaj iných, sám však málo vrav,

váž cudziu mienku, s vlastnou hospodár.

Pri voľbe šiat vždy na svoj mešec hľad;

bohato šať sa, nie však výstredne.

Nezriedka šaty robia človeka

a vo Francúzsku v kruhoch najvyšších

si každý šľachtic na to potrpí:

nesmieš byť dlžník ani veriteľ;

pôžičkou môžeš stratiť priateľa,

dlžoby šetrnosti zbavia ťa;

a predovšetkým sebe verný buď;

vyplynie z toho ako z noci deň,

že potom ani iných nezradíš...

Buď zbohom — mojím požehnaním zrej.

LAERTES

Lúčim sa s vami plný pokory.

POLÓNIUS

Čas volá, chod' už, sluhov nasleduj.

LAERTES

Vstane.

Buď zbohom, Ofélia; pamätaj
na moje slová.

OFÉLIA

Uzamkla som ich,
len ty mi môžeš pamäť odomknúť.
Objímu sa.

LAERTES

Buď zbohom.

Odíde.

POLÓNIUS

O čom ti, Ofélia, rozprával?

OFÉLIA

Ak dovoľíte — o Hamletovi.

POLÓNIUS

Nuž namojveru, to je vážna vec.
Vraj od istého času pričasto
t'a vyhl'adáva, a ty povoľne
a veľkomysel'ne ho počúvaš.
Ak je to tak — a každý vraví to
akoby na výstrahu — nuž počúvaj:
nechápeš s dostatočnou jasnosťou,
čím povinná si mne i svojej cti.
Čo to je medzi vami? Pravdu vrav!

OFÉLIA

V poslednom čase prejavuje mi
dost' často náklonnosť.

POLÓNIUS

Pchá, náklonnosť!
Si ešte neskúsená dievčina,
čo nevyzná sa v takých nástrahách.

Ty vážne veríš jeho nežnostiam?

OFÉLIA

Keď neviem, čo si o nich myslieť mám.

POLÓNIUS

Počúvaj! Ako dojča správaš sa,
keď jeho priazeň mylne pokladáš
za zmenku, čo aj tak je nesplatná.
Ak sama svoju cenu nezvýšiš,
aj v mojich očiach klesneš na cene.

OFÉLIA

Počestne svoju lásku vyznal mi.

POLÓNIUS

Nečestne — to znie lepšie; choď s tým, choď!

OFÉLIA

A k slovám lásky vzal si na pomoc
bezmála všetky sväté prísahy.

POLÓNIUS

Šiel s bubnom na zajace. Dobre viem:
keď zovrie krv, tak z duše márnivo
šľahajú prísahy. Tie plamene,
čo väčšmi oslnia, než zohrejú,
a zhasnú skôr, než stihnú vyšľahnúť,
si nemýľ s ohňom. Radšej nedávaj
mu veľmi najavo svoj záujem;
maj vyššie nároky, hneď netancuj,
keď niekto zapíska; maj na mysli,
že Hamlet značne vyššie rúbať smie,
než súdené je tebe: naozaj
prísahám never, sú to handliari,
čo klamú ligotavým zovňajškom,
a prosebníci nehanebností,
čo ako svätci hladia k nebesám,
aby ťa o to väčšmi klamali.
Splň teda to, čo žiadam od teba:
tvoj čas je číry ako studnička,
čo každým milým slovom princovi
sa môže skalit'. Svojou cestou choď!

OFÉLIA

Poslúchnem, otec.

Odídu.

ŠTVRTÝ OBRAZ

Plošina na hradbách.

Z jednej bašty vyjdú Hamlet, Horatio a Marcellus.

HAMLET

Vzduch štípe, poriadne sa schladilo.

HORATIO

Chlad lacno preniká až do kostí.

HAMLET

Koľko je hodín?

HORATIO

Dvanásť o ch vílu.

MARCELLUS

Už bilo dvanásť.

HORATIO

Naozaj? Tak už sa blíži ten čas,
keď duch sa na svoj výlet vyberá.

Zaznejú fanfáry, salvy z diel.

Čo to, princ, znamená?

HAMLET

Kráľ celú noc sa hlučne zabáva,
prednáša prípitky a chvasce sa;
každý raz, keď si glgne rýnskeho,
hneď poľnice a kotly rozhlásia
ten veľký čin.

HORATIO

To máte taký zvyk?

HAMLET

Bohužiaľ. Hoci vlastne doma som
a od malička na to zvyknutý,

pokladám za múdrejšie obyčaj
tentoraz porušiť než dodržať.
To hlúpe ožranstvo nám vo svete
len dobré meno môže pokaziť.
Korheľmi, ožranmi nás volajú,
a keď aj vykonáme veľký čin,
niet na ňom ani štipky veľkosti.
Podobne pritrafí sa človeku,
že pre dajaký neduh — možno v ňom
a možno daný, za čo nemôže
(pretože príroda si nevyberá) —
či preto, že v ňom slabosť rozbujnie
a strhne všetky hrádze rozumu,
či pre návyk, čo hlasno prekričí
aj dobré spôsoby, nuž človeku,
čo na hlave má jeden krivý vlas,
či z vôle prírody, či z vôle hviezd
sa pritrafí, že bárs by jeho cnosť
až za hranice ľudských možností
siahala, nezbaví sa poškvrný
pre jeden hriech: aj najdrobnejšia smeť
zakalí vodu v čistom prameni.

Zjaví sa Duch.

HORATIO

Hľa, už k nám prichádza.

HAMLET

Anjeli boží, ochraňujte nás!
Či už si dobrý duch, či pekelník,
či šíriš nebies dych, či pekla puch,
či dobré a či zlé máš úmysly,
tá podobnosť ma núti do reči
a oslovím ťa. Pre mňa Hamlet si,
kráľ, otec, vládca Dánov. Odpovedz!
Nech nemučí ma zvedavosť! Tak vrav,
prečo tie kosti, ktoré kropil kňaz,
svoj rubáš roztrhli a prečo hrob,
kam sme ťa uložili v pokoji,

otvára svoju čelúšť z mramoru
a posiela ťa v svet? Čo znamená,
že v plnej zbroji, hoci mŕtvy raz,
vo svite mesiaca sa prechádzaš,
noc hyzdíš a nám ľahkoverníkom
vnucuješ strašidelné predstavy,
čo nášmu mysleniu sú nad silu?
Vrav, čo znamená to? Čo tu od nás chceš?
Duch kývne.

HORATIO

Hľa, kýva na vás, aby ste s ním šli,
akoby medzi štyrmi očami
duch zatúžil sa s vami zhovárať.

MARCELLUS

Pozrite, s koľkou grációznosťou
vám kýva, aby ste sa vzdialili,
no nechod'te.

HORATIO

Nie, za nič na svete.

HAMLET

Tu nechce vravieť, musím teda s ním.

HORATIO

Nechod'te, princ.

HAMLET

A čoho mám sa báť?
Môj život beztak stojí za babku;
nemôže mojej duši ublížiť,
veď tá je nesmrteľná ako on.
Už zase kýva mi, nuž pôjdem s ním.

HORATIO

Čo ak vás zväbi niekde do hlbín,
alebo na vrcholok útesu,
čo nakláňa sa priamo nad morom,
a tam zas prijme inú podobu,
čo môže pripraviť vás o rozum
a dohnať k šialenstvu? Hľa, pozrite,
už toto miesto samo osebe

do každej mysle vháňa beznádej:
veď stačí pozrieť dolu do hĺbky
a burácaniu mora načúvať.

HAMLET

Jednostaj kýva. Chod'! Ja pôjdem tiež!

MARCELLUS

Nesmiete, princ môj.

HAMLET

Tak ma pustite.

HORATIO

Rozvahu, princ!

HAMLET

Sám osud volá ma
a do tela mi sila vstupuje,
som odvážnejší ako lačný lev.
Ešte vždy na mňa kýva, pusťte ma!
Vytrhne sa im a vytasí meč.
Kto dotkne sa ma, ten je smrti syn!
Preč, z cesty! Kráčaj! Idem za tebou.
Duch vystupuje na jednu z bášť. Hamlet ho nasleduje.

HORATIO

Od strašných predstáv ešte zošalie.

MARCELLUS

Len za ním! Nesmieme ho poslúchnuť.

HORATIO

Len za ním — ktovie, čo sa môže stať?

MARCELLUS

Čosi je zhnité v našom dánskom štáte.

HORATIO

Nebesá o tom rozhodnú.

MARCELLUS

Len za ním!
Odídu za Hamletom.

PIATY OBRAZ

Otvorené priestranstvo na úpäti hradného múru.

Bránka v múre sa otvorí; vstúpi Duch a za ním Hamlet, ktorý pred sebou ako kríž drží rukoväť vytaseného meča.

HAMLET

Kam ma to vedieš? Ďalej nepôjdem.

DUCH

Obráti sa.

Čuj!

HAMLET

Počúvam.

DUCH

Už blíži sa zas čas,
keď do mučivých sírnych plameňov s
a musím odobrať.

HAMLET

Duch úbohý!

DUCH

Mňa neľutuj, lež dobre počúvaj,
čo chcem ti vyjaviť.

HAMLET

Uši napínam.

DUCH

Ty musíš pomstiť to, čo počuješ.

HAMLET

Čo?

DUCH

Som tvojho otca duch,
čo potákať sa musí každú noc
a vo dne o hlade stáť v plameňoch,
kým mrzké hriechy jeho života
nezhoria; keby som, čo nesmiem, smel
vyzradiť taje svojho žalára,
jediným slovom vyrazím ti dych

a krv ti stuhne, oči z jamôčok
vyletia ako vystrelený šíp,
súdržnosť stratia husté kučery
a ako ostne rozzúreného
ježovca zžeží sa ti každý vlas.
No sluchu živých taje večnosti
sú nedostupné. Dobre počúvaj!
Ak mal si kedy svojho otca rád...

HAMLET

Božemôj...

DUCH

...pomsti tú hnusnú, bezohľadnú vraždu.

HAMLET

Vraždu!

DUCH

Vždy z vraždy vanie hnus, lež tým ho viac,
čím menej ohľadov mal vražedník.

HAMLET

Rozprávaj! Nech si krídla pripevním,
čo ako modlitbu či lásky vzdych
ma k pomste vynesú!

DUCH

Si chápvavý:
aj človek tupší ako burina,
čo hnije pozdĺž brehu rieky smrti,
by zrazu precitol; čuj, Hamlet môj,
povráva sa, že keď som v sade spal,
údajne uštipol ma had: a sluch
celého Dánska hanobí sa lžou
o mojom úmrtí; vedz, mladý princ,
že had, čo tvojmu otcovi vzal život,
na hlave nosí jeho korunu.

HAMLET

Tušenie neklamalo! Teda ujec!

DUCH

Tá krvismilná, cudzoložná zver
ľstivosťou umu, zákernosťou darov

— ach, zvrhlý um a zvrhlá predajnosť
sú schopné všetkého — sa zmocnila
zdanlivo cnostnej našej kráľovnej.
Ó, Hamlet, ako strašne poklesla!
Veď moja láska bola taká svätá,
vždy v súlade s tým, čo pred oltárom
som sľuboval! A ona znížila
sa k troske, čo sa mojím danostiam
nemôže ani prirovnať;
cnosť býva nedobytnou pevnosťou,
hoc by ju nebeský pluk dobýjal,
anjeli požehnávali ten hriech
a nebeskú mu posteľ núkali,
a zrazu takej smietke podľahne!
Tichšie: už cítiť ráno vo vzduchu
a nesmiem plytvať slovami. Keď som
si popoludní ľahol v záhrade,
tvoj ujec prikradol sa v taký čas
s fiolou smrtiaceho hebonu
a do uší mi nalial strašný jed,
čo tak sa s ľudskou krvou neznáša,
že ako ortuť hneď sa zahrýza
do každej tepny, do najmenších ciev,
a znenazdajky, ako keď sa kľag
naleje do mlieka, aj zdravú krv
ukýši; tak aj vo mne stuhla krv
a hladké telo sa mi vzápätí
pokrylo odpornými chrastami
a Lazárovi bol som podobný...
Tak v spánku rukou brata prišiel som
o život, korunu i kráľovnú,
tak zoľali ma v hriechov rozkvete;
nepripravený, bez pomazania,
bez rátania som musel účtovať
s bremenom pozemskosti na pleciach.
Tá hrôza, ach, tá strašná hrôza hrôz!
Ak svedomie máš v sebe, nedopušť,

aby sa posteľ kráľov zmenila
na brloh krvismilnej rozkoše.
Nech akúkoľvek pomstu zosnuješ,
ruky si nepoškvriň, nič proti matke
nespriadaj — ponechaj ju nebesám
a trňom, čo jej v hrudi vyrástli
a už ju bodajú. Nuž zbohom buď!
Svetlušky ohlasujú svitanie,
ich chladné svetielka už pobledli.
Buď zbohom, zbohom, nesmieš zabudnúť!
Ducha pohlti zem. Hamlet v rozrušení klesne na kolená.

HAMLET

Nebeské zbory! Zem! Čo pridať mám?
Či vari peklo? Srdce, mocné buď,
vy, svaly, nesmiete hneď ochabnúť.
Chcem vzpriamiť hlavu...

Vstane.

Nesmiem zabudnúť!
Nie, pokým v tejto schránke rozumu
mi sídli pamäť! Nesmiem zabudnúť?
Z tabule pamäti hneď vymažem
ničotné, malicherné záznamy,
múdrosti z kníh a dávne zážitky,
čo vpísalo tam oko mladých liet,
a jedine tvoj príkaz ostane
mi v pamäti tak ako jasný lúč
a nič ho neutlmí. Prisahám!
Tá skazonosná žena!
Ten lotor, usmievavý ničomník!
Môj notes! Hneď si poznačím, že človek...

Píše.

...sa môže usmievať a usmievať,
a jednako je lotor — aspoň v Dánsku.
Už som si vás tam, ujec, zapísal.
A pre mňa platí: „Nesmieš zabudnúť...“
Kľakne si a položí ruku na rukoväť meča.
Tak prisahám!

Horatio a Marcellus vyjdú z hradu a volajú do tmy.

HORATIO

Hej, princ!

MARCELLUS

Princ Hamlet!

HORATIO

Boh ho opatruj!

HAMLET

Na večné veky!

MARCELLUS

Kdeže ste, princ?

HAMLET

Kam uletel si, škovránok? Kam? Kam?

Zbadajú Hamleta.

MARCELLUS

Tak ako, vzácny princ?

HORATIO

Čo nové je?

HAMLET

Div divúci!

HORATIO

Len sa nám vyznajte!

HAMLET

Nie, vy to prezradíte.

HORATIO

Ja nie, princ, čestné slovo.

MARCELLUS

Ani ja.

HAMLET

Či by to na um zišlo človeku?

Budete mlčať?

HORATIO, MARCELLUS

Čestné slovo, princ.

HAMLET

Niet v Dánsku jediného podliaka,
ak tento nieje najpodlejší z nich.

HORATIO

Pre takú múdrosť predsa nevstane
duch z hrobu.

HAMLET

Máte pravdu pravdúcu,
a preto bez ďalších slov stisnime
si pravice a už sa rozíďme:
vy za povinnosťou a za túžbou
— veď každý z nás má svoju povinnosť
a dáku túžbu — a ja úbožiak
sa pôjdem pomodliť.

HORATIO

Tým vašim rečiam chýba lad a sklad.

HAMLET

Ľutujem, ak ťa nimi urážam.
Zo srdca!

HORATIO

Nič nás neuráža, princ.

HAMLET

Horatiovi.
Ba veru uráža, a poriadne.
Ten prízrak, ktorý sme tu videli,
bol d'obrý duch; viem, že si zvedavý,
čo bolo medzi nami; ovládni tú zvedavosť!
Obom.
Vy ako druhovia,
vojaci, spolužiaci, priatelia
vyhovie mojej skromnej žiadosti.

HORATIO

Čo žiadate, princ? Všetko splníme.

HAMLET

Nevravte nikde, čo ste videli.

OBAJA

Budeme mlčať.

HAMLET

Zložte prísahu!

HORATIO

Do hrobu si to odnesiem.

MARCELLUS

I ja.

HAMLET

Vytasí meč.

Tu na môj meč!

MARCELLUS

Veď slovo dali sme.

HAMLET

To nestačí. Tu na meč prisahajte!

DUCH

Zdola.

Prisahajte!

HAMLET

Aj ty to vravíš? Ešte vždy si tu?

Musíte počuť ten hlas spod zeme.

Privoľte.

HORATIO

Predriekajte prísahu.

Položia ruky na rukoväť meča.

DUCH

Zdola.

Prisahajte!

HAMLET

Hic et ubique? Teraz zmeňte post.

Podíďte, páni, sem

a znova na meč ruky položte.

Tu na ten meč mi zložte prísahu.

Nevravte nikde, čo ste počuli.

DUCH

Zdola.

Pri jeho meči zložte prísahu!

HAMLET

Výborne, krtko! Len sa zarývajte!

Znova mlčky prisahajú.

Si dobrý kopáč? Zmeňte miesta, páni.

HORATIO

Znevrady aký cudzí zdá sa svet!

HAMLET

Očami cudzinca naň pozeraj!
Sú veci na nebi i na zemi,
o ktorých tvoja veda nesníva.

No pod'ťe...

Tu sľúbte ako predtým slávnostne,
že keby som sa správal čudácky
(a v istých chvíľach bude normálne,
že nenormálne budem pôsobiť),
vy ani v takých chvíľach nerobte
posunky hlavou ani rukami
a nikdy nesiahajte k výrazom
„To poznáme" či „Keby mohli sme"
alebo „Keby zachcelo sa nám"
a podobne, čím by ste naznačili,
že o mne dačo viete — sľúbte to,
nech Boh vám za to v núdzi pomáha!

DUCH

Zdola.

Prisahajte!

HAMLET

Len pokoj, nepokojný duch!

Prisahajú tretí raz.

Tak, páni,

z celého srdca porúčam sa vám;
ak Boh dá, priateľstvo a náklonnosť
aj žobrák ako Hamlet azda raz
vám prejaví. Nuž pod'me do hradu
a prehradaťte si ústa mlčaním.

Čas vykĺbil sa: údel úbohý,
že ja ho musím stavať na nohy!

Pôjdeme teda všetci spoločne.

Vojdú do hradu. Uplynie niekoľko týždňov.

DRUHÉ DEJSTVO

PRVÝ OBRAZ

Izba v Polóniovom dome

Polónius a Reynaldo.

POLÓNIUS

Doručíte mu list aj peniaze, Reynaldo.

REYNALDO

S radosťou to urobím.

POLÓNIUS

Lež bude múdre, milý Reynaldo,
ak predtým prezviete sa na jeho správanie.

REYNALDO

To som, prosím, zamýšľal.

POLÓNIUS

Výborne, znamenite; najsamprv
sa popýtajte vôbec na Dánov
v Paríži: kto sú a kde bývajú,
s kým stýkajú sa, koľko mňajú;
keď takto okľukami zistíte,
že môjho syna poznajú, viac vám
to povie ako priama otázka;
tvárte sa, že vám povedomý je:
„Veď poznám jeho otca, priateľov
a jeho trochu tiež.“ Je jasné to?

REYNALDO

Pravdaže, jasné ako deň.

POLÓNIUS

„Len trochu,“ povedzte, „nie najlepšie;
ak dobre tuším, je to výhonok
z čertovej záhrady.“ A kydajte
na neho, koľko chcete, len nie tak,

aby ste sa tým dotkli jeho cti;
spomeňte iba také prehrešky,
čo jednoznačne možno pripísať
len mladosti.

REYNALDO

Že hazardný je hráč?

POLÓNIUS

Že pije, hreší, rád sa pobije,
že za kurvami občas chodíeva.

REYNALDO

No to sa, prosím, dotkne jeho cti.

POLÓNIUS

Záleží, ako im to podáte.
Nesmiete pripustiť však ďalší hriech:
že v ničom mieru nepozná. To nie;
musíte jeho chyby zaodieť,
nech pôsobia s' a bujné výstrelky,
výbuchy bezhlavého rozumu,
nutkanie krvi, ktoré v mladosti
nikomu nie je cudzie.

REYNALDO

Povedzte.

POLÓNIUS

Načo tá komédia?

REYNALDO

Povedzte
— a načo?

POLÓNIUS

Je to moja lešť,
ktorou naisto dosiahnem svoj cieľ.
Veď stačí môjho syna trocha zabrzgať
— šperk na okamih hodiť do blata —
a z koho chcete pravdu vypáčiť,
ak vskutku videl nášho mládencia
tým spomínaným hriechom podliehať,
ten iste s radosťou vám prisvedčí:
„Môj milý" a či „druh môj", „vážený" —

tak osloví vás, ako káže zvyk
krajiny, odkiaľ pochádza.

REYNALDO

A potom?

POLÓNIUS

A potom — čo som to chcel povedať?

Dočerta, už som to mal na jazyku.

Kde som to prestal?

REYNALDO

Že mi prisvedčí.

A povie „druh môj" a či „vážený".

POLÓNIUS

Tak, tak. Hneď s radosťou vám prisvedčí

a povie: „Poznám toho viťúza,

veď videl som ho včera, predvčerom

či kedy s tým a s tým a naozaj —

hral o peniaze, spil sa ako čík,

posledné gate prehral, ba čo viac,

sám som ho zočil vchádzať k neviestkam

do verejného domu." Návnadou

je lož, a pravdu-kapra chytíme!

My múdri prefíkanci takto vždy

rôznymi úskokmi a obchvatmi

nepriamo v ľud'och priamosť vzbudíme;

na môjho syna podľa týchto rád

sa popytujte. Je to jasné vám?

REYNALDO

Ako deň.

POLÓNIUS

Zbohom, Boh vás opatruj!

REYNALDO

Aj vás.

POLÓNIUS

A majte obe oči otvorené.

REYNALDO

Pravdaže, budú ako na stopkách.

POLÓNIUS

Najvyšší čas mu krídla pristrihnúť.

REYNALDO

Isteže, prosím.

Odíde.

POLÓNIUS

Zbohom.

Vstúpi rozrušená Ofélia.

Čo sa ti stalo, Ofélia?

OFÉLIA

Až na smrť som sa, otče, preľakla.

POLÓNIUS

Preboha, čo ťa vydesilo tak?

OFÉLIA

Práve som šla v svojej komnate,
keď Hamlet v rozopätom kabátci
sa vrátil s holou hlavou, v špinavých
pančuchách, spustených až po členky;
bol bledý ako krieda, kolená
sa mu triasli a hľadel žalostne,
akoby práve z pekla utiekol
a chcel nám jeho hrôzy opísať.

POLÓNIUS

To z lásky k tebe šalie?

OFÉLIA

Čo ja viem?

Podistým kvôli mne.

POLÓNIUS

Čo vravel ti?

OFÉLIA

Schmatol ma za zápästie, stískal ho,
odstúpil presne na krok odo mňa
a za čelo sa chytil nešťastne.
Tak úporné mi hľadel do tváre,
akoby si ju kreslil v pamäti.
A nato iba plecom pohodil
a zo tri razy hlavou zavrtel.
Vzápätí vyšiel z neho strašný vzdych,

akoby sa mu pľúca trhali
a akoby ho život opúšťal.
Vyrazil k dverám, hlava cez plece,
akoby cestu vnímal slepiačky
a obišiel sa celkom bez očí,
čo do posledku na mňa žiarili.

POLÓNIUS

Pod' teda so mnou. Kráľa vyhľadám.
Cit lásky pripravuje o rozum:
je krutejší k nám, než si myslíme.
Niet ničivejšej ľudskej slabosti:
kto za obeť jej padne, poľahky
prepadne zúfalstvu. Je mi ho ľúto...
A nebola si k nemu bezočivá?

OFÉLIA

Nie, otče; iba podľa tvojich rád
vracala som mu listy, skrývala
sa pred ním.

POLÓNIUS

A on z toho zošalel.
Ľutujem, že som v tomto prípade
bol málo predvídavý. Mal som strach,
že z jeho strany je to iba žart,
čo by ťa mohol raniť. Pochabá
žiarlivosť! Človek aspoň v starobe
by väčšmi oplývať mal múdrosťou,
keď nám jej mladosť v svojej skúposti
viac nenadchla. Pod' za kráľom.
Viac ublížiť dnes môže mlčanie
než nenávisť, čo z pravdy povstane.
Pod'!
Odídu.

DRUHÝ OBRAZ

Prijímacia dvorana na hrade; v pozadí úzka predsieň so závesmi po oboch stranách
a s dvermi vzadu

*Fanfáry. Vstúpia Kráľ a Kráľovná, za nimi Rosencrantz,
Guildenstern a sprievod.*

KRÁĽ

Vitajte, Rosencrantz a Guildenstern!
Nielenže po vás zacnelo sa nám;
aj preto sme vás na hrad pozvali,
že musíte nám pomôcť. Podistým
už viete, čo sa deje s Hamletom,
znútra i zvonku zmenám podlieha,
už nie je ten, čo bol. A netuším,
čo väčšmi okrem smrti otcovej
ho vlastnej podobe tak vzd'ala'uje.
A preto obraciam sa na vás dvoch,
čo od mladi ste vyrastali s ním
a zblízuje vás vek i myslenie,
ostaňte dáky čas tu na dvore
a svojou spoločnosťou bavte ho.
Vo vhodnej chvíli azda povie vám,
či ne'ážia mu hlavu starosti,
od ktorých môžeme mu odpomôcť.

KRÁĽOVNÁ

Často vás, milí páni, spomínal
a iste na svete niet iných dvoch,
s ktorými tak si dobre rozumie.
Ak preukážete nám láskavosť
a pobudnete chvíľu na dvore,
určite našu nádej vzkriesite
a odmeníme sa vám vd'ačnosťou
naskutku kráľovskou.

ROSENCRANTZ

Vám, výsostiam,

čo vládnu nám, by väčšmi pristalo
prejaviť svoju vôľu rozkazom
— nie prosbami.

GUILDENSTERN

Sme vaši poddaní:
v hlbokej úcte k vám sa skláňame
a pripravení sme vám poslúžiť.
Čakáme na rozkaz.

KRÁĽ

Môj milý Rosencrantz a Guildenstern.

KRÁĽOVNÁ

Môj milý Guildenstern a Rosencrantz!
Hneď môjho syna teda navštívte:
tak zmenil sa, že nespoznáte ho.
Tých pánov k Hamletovi zaveďte!

GUILDENSTERN

Kiež môžeme ho, Bože, potešiť
a poskytnúť mu ruku pomocnú.

KRÁĽOVNÁ

Amen.

Rosencrantz a Guildenstern sa uklonia a so sprievodom odídu.

Vstúpi Polónius a bokom sa zhovára s Kráľom.

POLÓNIUS

Kráľ, z Nórska vrátili sa poslovia.

KRÁĽ

Ty vždy nám dobré chýry prinášaš.

POLÓNIUS

Naozaj? Ubezpečujem vás, kráľ,
že verne ako svojmu spaseniu
o vaše blaho svojou službou dbám.
Doteraz sa môj mozog nemýlil
a tuším odhalil som príčinu,
pre ktorú Hamlet chodí ako tieň.

KRÁĽ

Vrav, už ju dávno poznať túžime.

POLÓNIUS

Prv vypočujte poslov. Moja zvesť

po hodoch bude ako zákusok.

KRÁĽ

Sám preukáž im česť a prived' ich.

Polónius odíde.

Vraj našiel dôvod, milá Gertrúda,

prečo tvoj syn je taký nevl'údny.

KRÁĽOVNÁ

Nič nové určite sa nedozviem:

smrť otcova, náš sobáš náhlivý.

KRÁĽ

Veď nám to povie.

Vracia sa Polónius s Valtemandom a Corneliom.

Drahí, vitajte!

Čo odkazuje nám náš nórsky brat?

VALTEMAND

Odovzdať máme jeho pozdrav.

Uklonia sa.

Hneď svojmu synovcovi zakázal

verbovať vojská; sám žil v domnienke,

že vojská majú vtrhnúť do Poľska;

keď preskúmal vec hlbšie, odhalil,

že plánoval sa útok proti nám.

Nahneval sa, že jeho starobu

a nemoc zneužili; predvolal

si Fortinbrasa; a ten poslušne

od svojho kráľa prijal výčitku

a prisľúbil mu, že už nikdy viac

na vašu výsosť nepozdvihne zbraň;

kráľ od radosti celý bez seba

mu strojnásobil ročnú apanáž

a dovolil mu so zverbovanou

armádou zaútočiť na Poľsko.

Vraj máme nórske vojská umožniť

pokojný prechod naším územím:

tu v tomto liste všetky podmienky

a záruky sú spísané.

Podá Kráľovi list.

KRÁL

Prevezme ho.

Nuž tak.

Vo vhodnej chvíli si ho pozrieme
a uvážime našu odpoveď.

Za vašu námahu vám ďakujem.

Oddýchnite si. Večer pri stole
sa stretneme.

Valtemand a Cornelius sa uklonia a odídu.

POLÓNIUS

To máme za sebou.

Výsosti, nemusím vám vykladať,
čo pre mňa znamená váš majestát
a čo mi z povinností vyplýva:
nebudem nosiť drevo do lesa.

Kým stručnosť výsada je kráľovská,
rozvláčnosť iba obal prázdnoty.

Sám budem stručný: váš syn zošalel.

Zošalel, vravím. Čo je šialenstvo?

Keď v hlave vládne zmätok nad zmätok.

A... dočerta!

KRÁĽOVNÁ

Len k veci! Bez príkras!

POLÓNIUS

Prisahám, že nič neprikrášľujem.

On vskutku šalie: vskutku smutná vec!

Smutné, že vskutku — aký paradox!

No stačí! Musím vravieť bez príkras.

Ak zhodneme sa, že nám zošalel,
pátrajme, odkiaľ sa ten úkaz vzal.

Nie je to kaz? Veď kazy v úkaze
sa bez príčiny sotva ukážu.

Čo múdрым z toho zvýši? Zvyšky, hľa!

Posúďte!

Vytiahne spod kabáta list.

Mám dcéru. Vlastnú: patrí iba mne.

Poslušná poslušne mi poslúžila,

hľa, týmto! Počúvajte, rozmýšľajte!

Číta.

„Bohyni mojej, modle mojej duše,
prelestnej Ofélii...”

Aký mrzký výraz, aký odporný výraz: to „prelestnej” znie
nezniesiteľne. Ale počúvajte ďalej a súďte!

„Doručiť do jej snehobieleho záňadria.”

KRÁĽOVNÁ

Žeby tie riadky Hamlet napísal?

POLÓNIUS

Vydržte chvíľu, dobrá kráľovná,
všetko vám vyjavím.

„Never hviezdám, že nám svietia,
never slnku jeho smer,
never pravde, čo lož splieta,
iba mojej láske ver!

Milá Ofélia, slabý som ja veršotepec, nie som schopný svoje
vzdychy odratúvať do rytmu, ale musíš mi veriť, že Ťa,
milovaná, milujem ako nikoho na svete. Zbohom. Navždy,
moja milovaná, až do skonania tela tvoj — Hamlet.”

Ten list mám od dcéry, vždy poslušnej,
ba k sluchu sa mi dostalo aj to,
kde, ako, kedy lásku vyznal jej.

KRÁĽ

Čo povedala na to vyznanie?

POLÓNIUS

A čo si o mne, výsosť, myslíte?

KRÁĽ

Si predsa človek čestný, statočný.

POLÓNIUS

Aj vám to dokážem. Veď povážte:
keď raz už iskra lásky vyšľahla
— a priznám sa, že zbadal som ju, prv
než dcéra sa mi zdôverila s ňou —,
nehoden vášho zraku bol by som,
keby som pred tým oči zatváral
a ako pštros pchal hlavu do piesku,

keby som strpel, že sa rozhorí
strašlivý požiar — čo si myslíte?
Hneď konal som a dcére povedal:
„Na inej hviezde princ sa narodil,
a nepokúšaj osud!" Odvtedy
sa pred ním zamkýna a odmieta
prijímať poslov, vracia každý dar.
A zrejme z toho všetko vyplýva:
on, odmietnutý — musím stručný byť —,
prepadá smútku, nechce jesť a spať,
je čoraz slabší, svetu uniká
a každým dňom je väčší šialenec,
a v nás to vyvoláva obavy.

KRÁĽ

Ty čo si o tom myslíš, Gertrúda?

KRÁĽOVNÁ

Je to dosť možné, pravdepodobné.

POLÓNIUS

Povedzte: stalo sa už niekedy,
že s istotou som tvrdil: „Je to tak,"
a bolo inak?

KRÁĽ

Pokiaľ vieme, nie.

POLÓNIUS

Ak mýlim sa, aj hlavu dám si sťat'.

Keď stopu vetrím, pravdu nájdem vždy,
i keby pod zemou sa skrývala.

*Zadnými dvermi do predsieni vstúpi Hamlet, neporiadne
oblečený, začítaný do knihy; začuje hlasy z dvorany a na chvíľu
sa nepozorovaný za jedným závesom zastaví.*

KRÁĽ

No ako môžeme to dokázať?

POLÓNIUS

Aj štyri hodiny sa prechádza niekedy po chodbe.

KRÁĽOVNÁ

To potvrdím.

POLÓNIUS

Ja vtedy dcéru za ním vypravím.
A my sa ukryjeme za záves:
ak neprejaví o ňu záujem
a láska k nej mu rozum nemúti,
hneď pozbavte ma môjho úradu
a pôjdem husi pást'.

KRÁĽ

To skúsime.

Vstúpi Hamlet, zahľadený do knihy.

KRÁĽOVNÁ

Ten úbožiak sa s knižkou prechádza.

POLÓNIUS

Odíďte, prosím vás, hneď odíďte.

Sám sa mu prihovorím. Zbohom vám.

Kráľ s Kráľovnou chytro vyjdú.

Ako sa má môj vzácny princ Hamlet?

HAMLET

Zaplať pánboh, dobre.

POLÓNIUS

Poznáte ma, princ?

HAMLET

Veľmi dobre, obchodujete s mäsom.

POLÓNIUS

Mýlite sa, princ.

HAMLET

V tom prípade si želim, aby ste boli aspoň taký statočný.

POLÓNIUS

Statočný, princ?

HAMLET

Presne tak. Ak je niekto na tomto svete statočný, znamená to,
že je jeden z desaťtisíc.

POLÓNIUS

To je svätá pravda, princ.

HAMLET

Len čo slnko pobožká psiu mrcinu, hneď sa na nej množia
červy...

Máte dcéru?

POLÓNIUS

Mám, princ.

HAMLET

Nedovoľte jej, aby sa prechádzala na slnku. Počať je síce požehnanie, ale musíte dávať pozor, priateľko, aby vám dcéra neprišla do požehnaného stavu.

Hamlet sa znova začíta.

POLÓNIUS

Čo tým chce povedať? Ustavične naráža na moju dcéru; hoci najprv ma nepoznal a tvrdil, že som mäsiar. Pekne dobačoval. Lenže, panebože, aj so mnou láska všelijako krútila, ba takmer som skončil ako on... Znova sa mu prihovorím. Čo to čítate, princ?

HAMLET

Slová, slová, slová.

POLÓNIUS

O čom sú tie pletky, princ?

HAMLET

Pletky medzi kým?

POLÓNIUS

Myslím to, čo čítate, princ.

HAMLET

Tisne sa na neho. Polónius ustupuje.

Strašné klebety, vážený. Ten naničhodný posmeškár tu tvrdí, že starci majú sivé brady a tváre samá vráska; z očí im tečie hustá živica a slivkovožltý hlien; a že trpia na katastrofálny nedostatok dôvtipu a zároveň majú strašne slabé bedrá. Hoci tomu slepo a do písma verím, jednako nepokladám za vhodné, ak sa také veci dávajú na papier, pretože aj vy by ste mohli dospieť do môjho veku, keby ste ako rak boli schopný kráčať dozadu.

Znova sa začíta.

POLÓNIUS

V tej pomätenosti je istý systém. Nevystúpite z toho prievanu, princ?

HAMLET

Aby som vstúpil do hrobu?

POLÓNIUS

Tam skutočne nie je nijaký prievan. — Ako výstižne niekedy odpovedá! Šialenstvu sa často pošťastí trafiť do terča s toľkou presnosťou, že zdravý rozum by sa na také niečo nikdy nezmohol. Pôjdem a hneď to nejako narafičím, aby sa stretol s mojou dcérou. — Vznešený princ, v najhlbšej pokore vás zbavím svojej prítomnosti.

HAMLET

Niet na svete veci, ktorej by som sa zbavil ochotnejšie — okrem svojho života, okrem svojho života, okrem svojho života.

POLÓNIUS

Porúčam sa vám, princ.
Hlboko sa pokloní.

HAMLET

Akí sú otravní tí starí blázni!
Znova sa začíta. Vstúpia Rosencrantz a Guildenstern.

POLÓNIUS

Vy hľadáte princa Hamleta, a hľa, tu je.

ROSENCRANTZ

Polóniovi.
Pánboh vás opatruj, pane!
Polónius odíde.

GUILDENSTERN

Vznešený princ!

ROSENCRANTZ

Najdrahší princ!

HAMLET

Zdvihne oči.
Moji najlepší priatelia! Ako sa máte, Guildenstern?
Odloží knihu..
Pozrimeže, Rosencramz! Kamaráti, ako žijete?

ROSENCRANTZ

Ako ľahostajní synovia tejto planéty.

GUILDENSTERN

Sme šťastní, že nie sme prišťastní. Nesedíme šťastene na klobúku.

HAMLET

Ale ani pod jej podošvami.

ROSENCRANTZ

Ani to, princ.

HAMLET

V tom prípade prebývate kdesi v blízkosti jej pása, či uprostred jej pôvabov.

GUILDENSTERN

Máte pravdu, zrejme tam držíme stráž.

HAMLET

V ohanbí Šťasteny? Namojveru, to je poriadna cundra. Čo je nové?

ROSENCRANTZ

Nič zvláštne, princ, ibaže svet je čoraz počestnejší.

HAMLET

Teda sa blíži súdny deň. Ale vaše informácie sa nezakladajú na pravde. Dovoľte mi, aby som sa opýtal konkrétnejšie: čím ste si to, priatelia, vyslúžili, že vás Šťastena posielala do tohto väzenia?

GUILDENSTERN

Do väzenia, princ?

HAMLET

Dánsko je väzenie.

ROSENCRANTZ

Potom celý svet je väzenie.

HAMLET

A aké vynikajúce! Nájdeme v ňom množstvo temníc, hladomorní a ciel; a Dánsko je jedno z najhorších.

ROSENCRANTZ

My sme iného názoru, princ.

HAMLET

Zrejme to nieje väzenie šité na vašu mieru. Veci vo svojej podstate nie sú dobré ani zlé: dobrými alebo zlými ich robí až naše myslenie; ja pokladám Dánsko za väzenie.

ROSENCRANTZ

Väzením ho akiste robí vaša ctižiadosť: vášmu duchu je pritesné.

HAMLET

Božemôj! Aj keby ma zatvorili do orechovej škrupinky, bol by som schopný cítiť sa pánom vesmíru. Len keby ma nemorili tie zlé sny!

GUILDENSTERN

Sny, ktoré v skutočnosti sú ctižiadosťou; podstatou ctižiadostivého človeka je tieň nejakého sna.

HAMLET

I sen je iba tieň.

ROSENCRANTZ

Zaiste, a podľa môjho názoru ctižiadosť je natoľko nehmotná a prchavá, že je to iba tieň tieňa.

HAMLET

Podľa tejto teórie telá majú iba žobráci; naši panovníci a vychýrení hrdinovia sú vlastne tieň žobrátok. Nemali by sme tento problém predložiť kráľovskému dvoru? Čestné slovo, neviem sa z toho vysomáriť.

ROSENCRANTZ, GUILDENSTERN

Budeme sledovať každý váš krok.

HAMLET

Nič také! Nerád by som vás hádzal do jedného vreca so služobníctvom. Ak mám byť voči vám úprimný, starajú sa o mňa väčšmi, než sa to dá vydržať. Ale... keď už sme raz kamaráti: čo robíte na Elsinore?

ROSENCRANTZ

Iba sme vás prišli navštíviť, princ.

HAMLET

Už som taký žobrák, že neoplývam ani vďačnosťou, ale vďaka vám; koniec koncov moja vďaka, kamaráti, nestojí za fajku tabaku. Neposlali po vás? Prišli ste z vlastného popudu? Je to normálna návšteva? Prosim vás, nehrajte sa so mnou na skrývačku, povedzte mi pravdu.

GUILDENSTERN

Čo máme povedať, princ?

HAMLET

Hocičo, ale k veci. Poslali po vás — prezrádzajú to vaše pohľady, ktoré vaša slušnosť ešte nieje schopná zamaskovať. Viem, že po vás poslal náš dobrý kráľ a kráľovná.

ROSENCRANTZ

Načo by to robili, princ?

HAMLET

To musíte vedieť vy. Ale zaprisahávam vás v mene nášho priateľstva, spoločnej mladosti, záväznosti našej vzájomnej náklonnosti i v mene ďalších posvätných vecí, na ktoré by si spomenul lepší rečník — povedzte mi úprimne a otvorene: poslali po vás, alebo nie?

ROSENCRANTZ

Guildensternovi.

Čo odpovieme?

HAMLET

Pozor, dívam sa na vás.

Nahlas.

Ak ma máte radi, nevykrúcajte sa.

GUILDENSTERN

Poslali po nás, princ.

HAMLET

Poviem vám prečo, a tak mi to nemusíte vyzrádzať, sľub mlčanlivosti, ktorý ste dali kráľovi a kráľovnej, ostane neporušený. V poslednom čase — neviem prečo — vyprchala zo mňa veselosť, zriekol som sa všetkých doterajších návykov. Ide to so mnou dolu vodou. I táto krásna stavba, naša zem, prichodí mi ako pusté predhorie. Ten nádherný vzdušný baldachýn, pozrite, tá smelá nebeská klenba, tá vznešená strecha posiatá zlatými ohníkmi — to všetko vnímam ako odpornú zmes morových výparov... Aké majstrovské dielo je človek! Aký vznešený je myslením, aký neobmedzený v schopnostiach, zovňajšku a pohybe, aký rýchly a obdivuhodný v konaní, aký anjel v chápaní, aký boh: najdrahší šperk sveta, vzor tvorstva! A jednako — čo pre mňa znamená tá kvintesencia prachu? Nie, nemám zaľúbenie v mužoch ani v ženách, hoci to svojimi úsmevmi naznačujete.

ROSENCRANTZ

Také niečo by mi ani na um neprišlo, princ.

HAMLET

Prečo ste sa teda zasmiali, keď som povedal, že nemám zaľúbenie v mužoch?

ROSENCRANTZ

Pomyslel som si, princ, ako pôstne počastujete hercov, keď nemáte zaľúbenie v mužoch. Totiž cestou sme ich predbehli a miera sem, aby vám ponúkli svoje urnenie.

HAMLET

Ten, čo hrá kráľa, bude vítaný, jeho veličenstvu vzdám hold; potulný rytier sa musí oháňať mečom a štítom, milovník nesmie vzdychať naprázdno, posmeškár dohrá svoju rolu so zdravou kožou, šašo rozosmeje tých, čo majú šteklivú bránicu, a naša dáma buď povie slobodne, čo si myslí, alebo jej blankvers nasadí ohlávku. Akí sú to herci?

ROSENCRANTZ

Tí, ktorých ste mali tak radi — tragédi z mesta.

HAMLET

Ako to, že kočujú? Veď pre ich povest' i mešec bolo výhodnejšie kamenné javisko.

ROSENCRANTZ

Nedávne reformy ich zbavili strechy nad hlavou.

HAMLET

Ešte vždy sa tešia takej vážnosti, ako keď som ich vídal v meste? Ešte vždy majú toľko ctiteľov?

ROSENCRANTZ

Nie, takmer nikto o nich ani nezakopne.

HAMLET

A čo je na vine? Vari už patria do starého železa?

ROSENCRANTZ

Nie, ešte vždy sa usilujú zo všetkých síl. Ale do módy teraz prišli deti, princ, malé holúšatá, ktoré púpajú dve na tri, a obecnosť im za to nasilu tleska. Tie veru prišli do módy a ľudové divadlá (ako ich nazývajú) naplňajú toľkým hurhajom, že mnohí, čo nosia kord, boja sa ich husích bŕk a neodvažujú sa ukázať v divadle.

HAMLET

Vravíte, že malé deti? A kto ich vydržiava? Ako im platia? Ostane im ich talent aj potom, keď sa im začne meniť hlas? Nebudú potom roztrubovať, keď z nich vyrastú ľudoví herci (čo je najpravdepodobnejšie, ak sa im nenaskytne nič lepšie), že spisovatelia im krivdia, ak ich nútia vykrikovať to, čo sa im vôbec netisne na jazyk?

ROSENCRANTZ

Na oboch stranách už bolo preto veľa kriku; a obecnosť ich s pokojným svedomím hucká do ešte väčších škriepok. Roli časy, keď prepadla každá hra, v ktorej si básnik a herec: neskočili do vlasov.

HAMLET

Je to možné?

GUILDENSTERN

Koľko talentu sa už na to premrhalo!

HAMLET

A tie decká to vari odstránia?

ROSENCRANTZ

Pravdaže odstránia, ba strhnú z portálu aj Herkula s glóбом.

HAMLET

Ani sa tomu veľmi nečudujem. Môj strýko je teraz dánsky kráľ a tí, čo sa za života môjho otca naňho dívali zvrchu, dávajú teraz za jeho miniatúrnu podobizeň dvadsať, štyridsať, päťdesiat, ba i sto dukátov. Božemôj, určite v tom bude čosi nadprirodzené a s filozofiou na to nevystačíme.

Zaznejú fanfáry.

GUILDENSTERN

Herci sú už tu.

HAMLET

Vitajte, páni, na Elsinore.

Ukloní sa.

Ani ruku mi nepodáte? Víťanie vždy musí držať krok s módou a nemôže sa zbaviť istej obradnosti. Dovoľte mi, aby som učinil zadosť tejto povinnosti...

Podáva im ruku.

...a aby moje správanie voči hercom, ktoré — medzi nami — musí byť veľmi pompézne, nevyznelo veľkolepejšie, než sa

teraz správam voči vám... Víтам vás; ale ujec otec a teta mama sa v jednom mýlia.

GUILDENSTERN

V čom, milý princ?

HAMLET

Preskakuje mi iba vtedy, keď vietor fúka od severo-severozápadu; keď povieva južný vietor, rozoznám komára od somára. *Vstúpi Polónius.*

POLÓNIUS

Pozdravujem vás, páni!

HAMLET

Počujte, Guildenstern, aj vy napnite uši; to veľké dojča, čo tam vidíte, ešte potrebuje plienky.

ROSENCRANTZ

Možno ich potrebuje znova. Veď sa vraví, že starý človek je dvojnásobné decko.

HAMLET

Stavím sa, že mi chce oznámiť príchod hercov. Dávajte pozor. *Zvýši hlas.*

Máte, prosím, pravdu. Naozaj to bolo v pondelok ráno.

POLÓNIUS

Mám pre vás novinu, princ.

HAMLET

I ja mám pre vás, prosím, novinu... Keď Roscius bol v Ríme hercom...

POLÓNIUS

Herci k nám prišli, princ.

HAMLET

Nevídali!

POLÓNIUS

Čestné slovo...

HAMLET

„I každý herec dokvitol na svojom somárovi!"

POLÓNIUS

Sú to najlepší herci na svete a môžu hrať tragédiu, komédiu, historickú hru, pastorále, pastorálnu komédiu, historické pastorále, historickú tragédiu, tragikomicko-historické

pastorále, hru, ktorá dodržiava tri jednoty, i skladbu bez akýchkoľvek pravidiel. Seneca je pre nich maličkosť a Flauta majú v malíčku, a nezáleží na tom či hovoria viazanou rečou, alebo prózou... Sú to majstri svojho remesla.

HAMLET

„Ó, Jefta, sudca izraelský, aký si ty poklad mal!“

POLÓNIUS

Aký poklad, princ?

HAMLET

Nuž, „mal jednu dcéru a nič viac, tú dcéru strašne miloval“.

POLÓNIUS

Zasa *naráža* na moju dcéru.

HAMLET

Nemám azda pravdu, starý Jefta?

POLÓNIUS

Ak ma nazývate Jeftom, princ, potom mám aj dcéru, ktorú strašne milujem.

HAMLET

Nie, to tam už nieje.

POLÓNIUS

A ako to znie ďalej, princ?

HAMLET

Nuž, „čo osud chcel, aj pánboh chcel“, a ďalej už viete: „i stalo sa, čo sa stalo...“ a ostatné sa dozviete z prvého verša tej nábožnej pesničky.

Pozrite, už prichádzajú moji zostručňovatelia.

Vstúpia štyria-piati herci.

Vitajte, majstri, vitajte všetci - som rád, že ťa vidím zdravého!
Vitajte, dobrí priatelia! Môj starý kamarát! Ako ti narástla brada od nášho posledného stretnutia! To si ma s tou bradou prišiel do Dánska strašiť? Ako sa má moja mladá slečna a milostivá? Božemôj, v kráse ste zase o podpätkov bližšie k nebu, než keď som vás videl naposledy. Modlite sa k Bohu, aby sa vám nezlomil hlas ako falošná zlatka... Majstri, vítam vás! Pustíme sa do toho ako francúzski sokoliari: vrhneme sa na všetko, čo zazrieme, budeme hovoriť z mosta doprosta.

Prvému hercovi.

Nože nám daj ochutnať, čo sa v tebe skrýva! Neprednesieš nám dáky vášnivý monológ?

PRVÝ HEREC

Aký monológ, dobrý princ?

HAMLET

Raz som ťa počul prednášať jeden monológ, ale ten sa nikdy nedostal na javisko, a ak sa dostal, neprežil svoju premiéru, pretože, ako si spomínam, tá hra sa nepáčila publiku. Podľa môjho názoru i podľa názoru tých, ktorých mienka v takýchto veciach má väčšiu váhu než moja — tá hra bola vynikajúca, majstrovsky skonštruovaná, napísaná rovnakou mierou nevtieravo i rafinovane... Spomínam si, ako ktosi povedal, že vo veršoch síce niet nijakého korenia, ktoré by dodávalo obsahu dráždivosť, ale takisto ani v jednej vete najmenší náznak toho, čo by autora obviňovalo zo sentimentality. Kritik autorov štýl nazval počestnou metódou, čo diváka ozdravuje i mu lahodí, a to nielen svojou elegantnosťou. Obzvlášť sa mi zapáčil jeden monológ — Eneovo rozprávanie Didóne, a najmä tá pasáž, kde opisuje Priamovo zavraždenie. Ak máš ten monológ ešte v pamäti, začni od verša — počkaj, počkaj — „Ukrutný Pyrrhus ako divá zver...”

ba nie, nieje to tak, ale Pyrrhom sa to začína:

„Ukrutný Pyrrhus v konských útrobach
mal ruky tmavšie než zlé úmysly
a pripomínal najčernejšiu noc.
Len čo z nich vyšiel, ešte tmavší
je a ešte hrozivejšie pôsobí:
od hlavy po päty ho sfarbila
krv otcov, matiek a ich synov, dcér,
čo v ohni podpálených príbytkov,
svietiacom strašným vraždám, spiekla sa.
Hnev posadol ho, stuhol na kameň,
zaschnutá krv ho trikrát zväčšila,
vypliešľal oči ako rubíny
a dal sa hľadať Priama...”

POLÓNIUS

Namojveru, výborne ste to predniesli, princ — náležité ste to vygradovali a precítli.

PRVÝ HEREC

„Našiel ho
v zápase s Grékmi: jeho starý meč
sa vzpieral rukám, klesal do prázdna
a neposlúchal: v boji nerovnom
sa Pyrrhus v hneve zahnal na Priama,
a len čo strašlivý meč zasvišťal,
kmeť klesol na zem a tým úderom
precitla Trója; jazyk plameňov
sa stiahol, Pyrrhov sluch však zachvátil
údesný hrmot. A hľa: jeho meč,
čo už sa rútil priamo na hlavu
vzácného Priama, ostal vo vzduchu,
krvavý tyran Pyrrhus zmeravel
a ľahostajný k svojim zámerom
znehybnel ako stĺp.

Tak ako neraz býva pred búrkou
— na nebi vládne mier, niet mráčika,
nič nezaduje, lístok na zemi
sa nepohne, a zrazu strašný blesk
rozpára oblohu —, aj v Pyrrhovi
sa prebudila nakopená zášť.
Kladivá Kyklopov tak nebili,
keď kuli večný pancier Marsovi!
To Pyrrhov ľúty meč ťal do Priama!
Preč, Šťastena, ty cundra! Bohovia,
zvolajte radu, odnímte jej moc,
vylámte spice na jej kolese,
nech skotúľa sa z výšin nebeských
až do pekelných útrob.”

POLÓNIUS

Zdá sa mi to trochu zdĺhavé.

HAMLET

Dáme to spolu s vašou bradou pristrihnúť. Prosím ťa, pokračuj — jemu sa páčia iba odrhovačky a oplzlé vtipy, ináč hneď ho chytá spánok — pokračuj, teraz príde na rad Hekuba.

PRVÝ HEREC

„Ach, v zábale kto videl kráľovnú...”

HAMLET

V zábale kráľovnú?

POLÓNIUS

To je ohromné! Tá zaháľajúca kráľovná sa mi páči!

PRVÝ HEREC

„...pobiehať bosky, hroziť plameňom
v záplave slz, len šatka na hlave,
kde býval diadém, len handry kus,
čo prestrašená kdesi uchmatla,
okolo štíhlych bedier ovitý,
kto videl to, ten jazyk do blenu
si vnorí, aby prekliat Šťastenu;
a keby zhliadli na ňu bohovia,
keď pred jej tvárou Pyrrhus s rozkošou
roztínal na kúsky jej manžela,
ten strašný výkrik, ktorý vyvrel z nej
— ak bohov dojmu veci pozemské —,
by jasné oči nebies zarosil
a v bohoch súcit prebudil.”

POLÓNIUS

Pozrite, veď zbledol ako krieda a v očiach má slzy — prosím vás, už prestaňte.

HAMLET

To nič; aj tak mi to zakrátko budeš musieť dokončiť. Prosím vás, ráčte sa o týchto hercov „dobre postarať”; a počujte, nech s nimi zaobchádzajú, ako sa patrí, lebo herci sú súhrn a stručná kronika našich čias. Radšej by som strpel po smrti zlý epitaf, než zaživa u nich požíval zlú povesť.

POLÓNIUS

Budem s nimi zaobchádzať tak, ako si to zaslúžia, princ.

HAMLET

Preboha, oveľa lepšie, človeče! Keby sme s každým zaobchádzali tak, ako si to zaslúži, kto sa v takom prípade vyhne výprasku? Zaobchádzajte s nimi tak, ako vám to káže vlastná česť a dôstojnosť — čím menej si to zaslúžia, tým záslužnejšia bude vaša veľkodušnosť. Odved'te ich!

POLÓNIUS

Pod'te, páni.

Podíde ku dverám.

HAMLET

Nasledujte ho, priatelia; zajtra prídem na vaše predstavenie.

Zastaví Prvého herca.

Počuj, starký, nemohli by ste zahrať Gonzagovo zavraždenie?

PRVÝ HEREC

Mohli, princ.

HAMLET

Tak nám ho zajtra zahráte. A mohli by ste sa navyše naučiť dvanásť až šesťnásť veršov, ktoré by som vám do tejto hry ešte pripísal?

PRVÝ HEREC

Pravdaže, princ.

Polónius a herci odídu.

HAMLET

Výborne. Choďte za týmto pánom a prosím vás, nerobte si z neho blázna.

Prvý herec odíde.

Rosencrantzovi a Guildensternovi.

Milí priatelia, až do večere sa s vami rozlúčim. Vitajte teda na Elsinore!

ROSENCRANTZ

Milý princ!

Odídu.

HAMLET

Boh s vami! Konečne som znova sám!

Aký som podliak, prispôsobivec!

Nieje to strašné? Veď ten herec tu

uveril slovám, vášeň predstieral

a prispôsobil dušu predstavám,

tvár pobledla mu, z očí vyhfkli
mu slzy, nemohol sa ovládnuť,
rozochvel sa mu hlas — a príbehu
sa pre nič za nič celkom odovzdal.
A prečo? Pre Hekubu? Kvôli nej?
Čím je mu Hekuba, čím on je jej,
že pre ňu plače? Čo by urobil,
keby mal smútiť, prečo smútim ja?
Javisko zaplavil by slzami,
hľadisku svojím výstupom vzal reč:
aj vinník by sa zbláznil, nevinný
vydesil, nevedomý poplietol,
každému zburcoval by sluch a zrak:
a ja sa vrtam ako tupý červ
vjedinej kôpke, chodím do kruhu
a neozvem sa v prospech vladára,
ktorému podlo vzali kráľovstvo
i život. Nebodaj som zbabelec?
Kto povie, že som podliak? Kto prerazí
mi hlavu, kto mi vlasy vytrhá?
Kto napľuje mi do tváre, kto rozbije
mi nos, kto obviní ma z klamstva,
kto vyrazí mi dych? Kto? Povedzte!
Dočerta, zhltnem to: čo zvýši mi?
Som krotký ako baran, nemám žľč,
od ktorej by sa čaša preliala.
Tou zdochlinou som mohol nakŕmiť
už krkavce! Ten chlipný pľuhavec!
Bezcitný, zradný, smilný ukrutník!
Príd', pomsta!
Aký som hlupák! Aký hrdina!
Ja, syn, čo vraždou prišiel o otca,
nebom i peklom k pomste súrený,
namiesto činov som len plný slov
a kľajem ako starý námorník.
Plemenný kôň! Fúj, hanba mi!
Ty, rozum, maj sa k činu! Počul som,

že hriešnika, keď sedí v divadle,
tak môže dojať presvedčivosť hry,
že znevrady sa k hriechom priznáva.
Bárs vražda nemá jazyk, prevrávi
zázračným nástrojom. Tí herci tu
predvedú pred ujcovým pohľadom
otcovo zavraždenie. S očami
na stopkách budem hľadiť na neho.
Ak pohne brvou, dozviem sa, čo chcem.
A čo vtedy, keď diablom bol ten duch?
Aj diabol máva občas vlúdnu tvár.
Som slabý tvor, čo smútkom podlieha
— čert takú dušu ľahko ovládne,
a možno chce ma zničiť. Potrebujem
dôkazy. Nech ten výstup lepom je,
na ktorý sadne kráľ a svedomie.
Odíde.
Uplynie deň.

TRETIE DEJSTVO

PRVÝ OBRAZ

Predsieň pred prijímacou dvoranou, na stenách závesy, uprostred stôl; na jednej strane kľáčadlo s krížom

Vstúpia Kráľ s Kráľovnou, potom Polónius, Rosencrantz a Guildenstern; niekoľko krokov za nimi Ofélia.

KRÁĽ

Nemožno teda z neho vytiahnuť,
čo v hlave máta mu, čo ako mrak
zastiera slnko jeho mladosti?

ROSENCRANTZ

Vraj cíti ťažký balvan na srdci,
no nemieni sa s ničím zdôveriť.

GUILDENSTERN

Nemému nerozumie ani vlastná mať.
Len čo ho otázkami priprieme
a zdá sa nám, že už-už prevraví,
s vrtkosťou šialenca sa vyšmykne.

KRÁĽOVNÁ

A bol k vám aspoň vládny?

ROSENCRANTZ

Prijal nás
tak ako pravý šľachtic — zdvorilo.

GUILDENSTERN

Hoci sa pri tom musel premáhať.

ROSENCRANTZ

Bol skúpy na slovo,
no nešetril uštipačnosťou.

KRÁĽOVNÁ

Nemohli ste ho rozptýliť,
jeho myseľ zabaviť?

ROSENCRANTZ

Cestou sme stretli hercov, kráľovná.
Keď sme sa o nich pred ním zmienili,
akoby ožil, potešil sa im.
Družina hercov už je na dvore,
a pokiaľ viem, má jasné pokyny
dnes večer zahrať divadlo.

POLÓNIUS

Tak je;
mám v jeho mene pozvať na tú hru
aj vaše veličenstva.

KRÁĽ

Prídeme radi; veľmi teší nás,
že aspoň o niečo má záujem.
Ten záujem v ňom, páni, podporte,
nech konečne ho niečo rozptýli.

ROSENCRANTZ

Sme k službám vám.
Rosencrantz a Guildenstern odídu.

KRÁĽ.

Aj ty choď, Gertrúda!
Práve sme po Hamleta poslali:
akoby nevdojak tu naďabí na Oféliu.
My ako oprávnení zvedovia —
jej otec i ja — sa tu skryjeme,
aby sme nevidení videli
a posúdili toto stretnutie.
Sám svojím správaním nám napovie,
či skutočne sa zhrýza pre lásku,
alebo dačo iné trápi ho.

KRÁĽOVNÁ

Odídem. — Ofélia, kiež je tak,
že iba z tvojej krásy vyplýva
to Hamletovo čudné správanie!
Hneď by som verila, že tvoja cnosť
mu vráti pokoj a že oboch vás
zošľachtí.

OFÉLIA

Nič si väčšmi neželám!

Kráľovná odíde.

POLÓNIUS

Ty prechádzaj sa. — Skryjeme sa, kráľ!

— Do tejto knihy skús sa začítať,

Vezme z kľačadla knihu.

čím svoju samotu si prizdobíš.

Nie nadarmo sa vraví, že aj čert

sa v našich očiach stáva anjelom,

keď odovzdanosť duchu predstiera.

KRÁĽ

Božemôj, to je pravda! Ako bič

mi šľahajú tie slová svedomie!

Môj čin je iste ešte mrzkejší

než nalíčené líca neviestky,

hoci ho do najlepších úmyslov

chcem zabaliť. To strašné bremeno!

PO LÓNIUS

Už prichádza! Kráľ, musíme sa skryť!

Ukryjú sa za záves; Ofélia si kľakne na kľačadlo. Vstúpi

Hamlet, hlboko sklúčený.

HAMLET

Byť, a či nebyť — kto mi odpovie,

čo šľachtí ducha viac: či trpne niest'

strely a šípy zlostnej Šťasteny,

či pozdvihnúť zbraň proti moru bied

a násilne ho premôcť? Umrieť, spať —

nič viac, a myslieť si, že spánkom tým

sa končí srdca bôľ a stovky hrôz,

čo súdené sú nám; nuž umrieť, spať —

to vari je náš vytúžený cieľ?

Spať — azda snívať — ale ľaká nás,

keď unikneme svetským krútnavám,

čo v spánku smrti prisnija sa nám.

Váhame — práve táto obava

nám predlžuje strasti života.

Veď kto by znášal bič a posmech čias,

bezprávie tyranov a spupnosť pyšných,
žihadlá ohrdutej lásky a ústrky,
čo schopný od neschopných utrži,
keď ľahko iba jedným bodnutím
svoj pokoj môže nájsť? Kto na pleciach
by vláčil strašnú ťarchu života?
Len hrôza z toho, čo je po smrti,
z neznámych končín, odkiaľ nevracia
sa žiaden pútnik, vôľu marí nám
a káže radšej znášať známe zlá
než uniknúť k tým, čo sú neznáme.
To vedomie z nás robí zbabelcov
a prirodzená ľudská rozhodnosť
uväďá v temnom tieni dohadov;
najsmelšie plány, veľké zámery
tak ako bubliny sa rozplávajú
a nikdy nedozrejú na činy.
No stačí! Ofélia najkrajšia,
aj moje hriechy spomeň v modlitbách.

OFÉLIA

Vstane.

Princ, ako ste sa mali za ten čas?

HAMLET

Úctivo ďakujem — nuž, ušlo to.

OFÉLIA

Princ, dostala som od vás darčeky
a rada by vám ich vrátila.

Prosím vás, prijmite ich späť.

HAMLET

Nie, nie,
nijaký dar som nedal nikomu.

OFÉLIA

Ba dali — s venovaním navyše.
A jeho opojnosťou každý dar
bol ešte vzácnejší. Tá opojnosť
však vyprchala, vezmite si ich:
dar nemá cenu, keď sa ukáže,

že jeho darca z lásky nedal ho.

Tu máte.

Zo záňadria vyberie šperky a položí ich pred neho na stôl.

HAMLET

Uvedomí si, že ide o úskok.

Chachacha! Si počestná?

OFÉLIA

Prosím?

HAMLET

Si krásna?

OFÉLIA

Čo tým chce vaša výsosť povedať?

HAMLET

Ak si počestná a krásna, musíš dávať pozor, aby sa ti počestnosť nedostala do rozporu s krásou.

OFÉLIA

Môže mať krása lepšiu spoločníčku, ako je počestnosť, princ?

HAMLET

To sotva, lebo skôr krása z počestnosti urobí kupliarku, než počestnosť krásu na svoj obraz pretvorí. Kedysi to bol iba paradox, ale v dnešných dňoch už na to máme aj dôkazy. Kedysi som ťa miloval.

OFÉLIA

Donútili ste ma, aby som tomu verila, princ.

HAMLET

Nemala si mi veriť! Nášmu starému plemenu sotva možno naočkovať cnosť, nás už nikto nezmení. Nemiloval som ťa.

OFÉLIA

Tým väčšmi ste ma oklamali.

HAMLET

Ukáže na kľáčadlo.

Choď do kláštora, načo by si mala rodiť hriešnikov? Som človek počestný ako stovka iných, a predsa by som sa mohol obviňovať z toľkých hriechov, že by bolo bývalo lepšie, keby ma matka nebola porodila. Som veľmi pyšný, pomstivý, ctižiadostivý. Drieme vo mne viac nerestí, než na aké si stačím spomenúť, než aké si môžem

vybaviť v predstavách a než aké možno spáchať za jeden ľudský život — načo by sa takí ľudia ako ja mali plahočiť medzi zemou a nebom? Všetci sme skrz-naskrz lotri, nikomu z nás never. Chod' svojou cestou do kláštora...

Znežrady.

Kde je tvoj otec?

OFÉLIA

Doma, princ.

HAMLET

Dobre ho zamkýnajte, aby robil blázna iba vo vlastnom dome.

Odíde.

OFÉLIA

Kľakne si pred krížom.

Dobrá Bože, buď mu na pomoci!

HAMLET

Vráti sa rozrušený.

Keby si sa predsa vydala, dám ti do vena túto múdrosť: buď cnostná ako ľad, čistá ako sneh, ani tak neujdeš klebetám! Chod' do kláštora, chod', zbohom...

Prechádza sa sem a ta.

Ak sa naozaj potrebuješ vydať, vydaj sa za dákeho ťulpasa. Múdri chlapi totiž pridobre vedia, aké netvory ste schopné z nich urobiť; chod' do kláštora a čím skôr! Zbohom. *Vybehne.*

OFÉLIA

Nebeské mocnosti, uzdravte ho!

HAMLET

Ešte raz sa vráti.

Aj o tom vašom skrášľovaní som počul toho dost'. Pánboh vám dal jednu tvár, a vy si robíte druhú; vrtíte sa, hopkáte, šušlete, maznáte sa s každým božím tvorom a svoju žiadostivosť vydávate za nevedomosť. Chod', už o tom nechcem ani počuť, mám toho plné zuby. Bohuprisahám, už nebude viac sobášov. Tí, čo sú zosobášení — všetci okrem jedného —, nech si vláčia to svoje jarmo až do hrobu. Ostatní nech ostanú tak, ako sú. Chod' do kláštora, chod'!

Znova odíde.

OFÉLIA

Ach, aký vzácny duch sa zosypal!
Učenec, dvoran, vojak, zrak, reč, meč,
nádej a výkvet našej krajiny,
zrkadlo módy a vzor nad vzory,
najväčšmi ctený medzi ctenými
— kam podel sa? To všetko už je preč.
Ja najbiednejšia z biednych bedárka,
sladkosťou jeho prísah zmámená,
som svedkom, ako vzácny, hrdý um
onemel ako zvonec bez srdca
a jeho vyhladenú mladú tvár
rozrýva svojím pluhom šialenstvo.
Aká to hrôza, aký strašný des,
že na to všetko musím hľadiť dnes.
Modlí sa. Kráľ a Polónius sa prikradnú spoza závesu.

KRÁĽ

Vraj láska! Celkom inde hlavu má.
A to, čo vrael — hoci zmätene,
neznelo pochabo — má v duši tieň;
a nemôžem sa zbaviť obavy,
že clivota v ňom môže vysedieť
aj nebezpečné veci. Aby sme
predišli väčšiemu zlu, pošleme
ho do Anglicka dane vymáhať.
Možno, že moria, cudzie krajiny
a nové zážitky mu vyženú
zo srdca moru, čo tam hniezdi,
zadúša jeho mozog, zbavuje
ho vlastnej podoby. Čo povieš? Vrav!
Ofélia podíde bližšie.

POLÓNIUS

To azda pomôže. No určite
aj z ohrdutej lásky vyviera
ten smútok. Ofélia, mýlim sa?
Nie, nevrav, o čom princ ti rozprával,
váš celý rozhovor sme počuli. —
Konajte podľa vlastnej úvahy,

no ak vám môžem, výsosť, poradiť,
po predstavení nech sa kráľovná
pokúsi z neho dačo vytiahnuť;
ja - s dovolením - ucho nastavím
ich rozhovoru. Ak nič nepovie,
pošlite ho preč a či pod zámku –
to nechám na vás.

KRÁĽ

Potrebný je chvat:
keď šalie princ, to ohrozuje štát.
Odídu.

DRUHÝ OBRAZ

Sieň na hrade; po oboch stranách sú sedadlá, pripravené na predstavenie; v pozadí pódium so závesmi; ktoré zakrývajú javisko na javisku

HAMLET

Prvému hercovi.

Prosím vás, predneste ten výstup presne tak, ako som ho ja predniesol, pohrajte sa s ním na jazyku. Ale ak ho iba odmeliete, ako to robievajú viacerí naši herci, bude ma mrziť, že som svoje verše nedal odrapotať obecnému bubeníkovi. A nemávajte rukami ako veterný mlyn. Každý prostriedok používajte s mierou, lebo práve v záplave, búrke a či — ak to smiem tak nazvať — smršti vášne si musíte osvojiť a zachovať triezvosť. Iba tak dosiahnete ľahkosť prejavu. Božemôj, srdce mi krváca, keď počúvam dákeho ozembucha v parochni, ako rozdrobuje vašeň na kúsky, na číre zdrapy, len aby sa votrel do priazne divákovi na prízemí, ktorí sú zväčša schopní vnímať iba nemohry bez hlavy a päty a pekelný hurhaj. Dal by som zmlátiť takého herca, čo prekonáva Xantipu a je strašnejší Herodes než Herodes v skutočnosti. Prosím vás, vyhýbajte sa tomu!

PRVÝ HEREC

Za to sa môžem vašej výsosti zaručiť.

HAMLET

Ale nebuďte ani veľmi krotkí. Dajte sa poučiť vlastným citom, hrajte, ako si to žiada slovo, a vravte, ako si to žiada hra. Predovšetkým však dbajte na to, aby ste neprekročili prirodzenú mieru. Všetko, čo sa zveličí, vybočuje zo zmyslu divadla, ktorého poslaním *od* nepamäti bolo a je i teraz nastavovať zrkadlo prírode, ukazovať cnosti jej krásu, zlobe jej oškľivosť a dobe jej vernú podobu, jej odtlačok... Ak v tom presiahnete alebo nedosiahnete mieru, neskúsený divák sa vám bude azda smiať, ale súdneho diváka tým len zarmútite. A mienka súdneho diváka musí pre vás znamenať viac než plné hľadisko tých druhých. Sú herci — a videl som ich hrať a počul som, ako ich až do neba vychvaľujú — sú herci, ktorí — s odpustením — svojím prejavom i pohybom tak málo pripomínajú kresťanov, pohanov a či vôbec ľudí a tak gestikulujú a škriekajú, že mi zišlo na um, či ich azda nestvoril iba dáky príštipkár prírody: celkom ich sfušoval, a preto napodobňujú človeka tak odpudzujúco.

PRVÝ HEREC

Dúfam, že naša družina to už značne napravila, princ.

HAMLET

Napravte to teda úplne! A nedovoľte tým, čo hrajú u vás šašov, aby hovorili viac, než majú napísané, lebo sú aj takí, čo sa z ničoho nič začnú smiať, aby rozosmiali v hľadisku hŕstku nenáročných divákov, hoci možno práve v tej istej chvíli ide v hre o dáky vážny problém. To je neodpustiteľné a svedčí to o poľutovaniahodnej ctižiadosti tých, ktorí sa k tomu uchylujú... Choďte sa pripraviť.

Herci sa odoberú za záves. Vstúpi Polónius s Rosencrantzom a Guildensternom.

Tak čo, vážení? Príde sa kráľ pozrieť na to veľdielo?

POLÓNIUS

Aj s kráľovnou, a hneď sú tu.

HAMLET

Prikážte hercom, aby sa poponáhľali.

Polónius sa ukloní a odíde.

Nemôžete ich posúriť aj vy?

ROS ENCRANTZ

Pravdaže, princ.

Rosencrantz a Guildenstern odídu za Polóniom.

HAMLET

Pozrimeže! Horatio!

Vstúpi Horatio.

HORATIO

Som k vašim službám, milý princ.

HAMLET

Horatio, si najčestnejší muž,
s akým som mal tú česť sa zhovárať.

HORATIO

Preboha, princ...

HAMLET

Nie, nelichotím ti,
veď čo by si mi mohol poskytnúť,
keď živíš sa len svojou dobrotou?
Chudákom lichotiť je zbytočné.
Nech jazyk líže päty nadutcom!
Kolená ohýbajme iba tam,
kde dačo získame... Čuj, odkedy
smie moja duša voliť slobodne
a čo sa skrýva v ľuďoch, spoznávať,
jedine k tebe cítim dôveru.
Aj trpíš, akoby si netrpel,
a rovnako si vďačný osudu
za dobré i zlé; šťastlivci sú tí,
čo v takej miere majú cit a um,
že osud na nich ako na písťalke
nemôže preberať; ja človeka,
čo vášňam neslúži, si do srdca,
do srdca svojho srdca zapíšem:
v ňom pevné miesto som ti vyhradil.
Kráľovi zahrajú dnes večer hru,
kde jedna scéna pripomenie to,
čo o otcovej smrti vravel som.
Keď sa tá scéna začne, prosím ťa,

na môjho ujca ako ostriež hľadá.
Ak ani touto scénou z brlohu
nevyženieme utajený hriech,
nie ducha, ale diabla videl som
a moje dohady sú hnusnejšie
než sopúch vulkána; buď pozorný;
ja k jeho tvári prikujem svoj zrak
a neskôr posúdime spoločne,
ako sa ujec správal.

HORATIO

Výborne.
Ak v priebehu hry dačo ukradne
a mne to unikne, škodu zaplatím.
Zaznejú trúbky a bubny.

HAMLET

Už prichádzajú na predstavenie. Musím sa tváriť ľahostajne.
Zaujmi svoje miesto.
*Vstúpia Kráľ a Kráľovná, za nimi Polónius, Ofélia,
Rosencrantz, Guildenstern a ďalší dvorania; usadia sa, Kráľ,
Kráľovná a Polónius na jednej strane, Ofélia s Horatiom a
ďalší na druhej strane.*

KRÁĽ

Ako sa má náš synovec Hamlet?

HAMLET

Výborne. Kŕmim sa vzduchom, ktorý je nadievaný sľubmi. Ani
moriak by z toho väčšmi nestučnel.

KRÁĽ

S tou odpoveďou nemám nič spoločné, Hamlet. Tieto slová
mne nepatria.

HAMLET

Lenže už ani mne nepatria.
Polóniovi.

Spomínali ste, že ste kedysi na univerzite hrali divadlo.

POLÓNIUS

Tak veru, princ môj, a pokladali ma za dobrého herca.

HAMLET

Koho ste hrali?

POLÓNIUS

Julia Caesara. Prišiel som o život na Kapitole, Brutus ma zabil.

HAMLET

Bolo to od neho brutálne, ak zabil také kapitálne teľa. Herci sú už pripravení?

ROSENCRANTZ

Áno, princ. Čakajú na váš pokyn.

KRÁĽOVNÁ

Pod' ku mne, milý Hamlet, sadni si vedľa mňa.

HAMLET

Nie, matka, tu je to pre mňa príťažlivejšie.

Obráti sa k Ofélii.

POLÓNIUS

Kráľovi.

Aha! Všimli ste si to?

Spolu si šepkajú a hľadia na Hamleta.

HAMLET

Slečna, smiem sa ti položiť do lona?

OFÉLIA

Nie, princ.

HAMLET

Mal som na mysli položiť hlavu do tvojho lona.

OFÉLIA

To smiete, princ.

Hamlet si ľahne k jej nohám.

HAMLET

Ty si myslíš, že som mal na mysli dáku nízkosť?

OFÉLIA

Nič si nemyslím, princ.

HAMLET

To je krásna predstava — ležať dievčaťu medzi nohami.

OFÉLIA

Čo, prosím?

HAMLET

Nič.

OFÉLIA

Ste dnes veselý, princ.

HAMLET

Kto, ja?

OFÉLIA

Áno, princ.

HAMLET

Božemôj, niet na celom svete veselšieho človeka. Čo iné mi napokon ostáva, ako zachovať si veselosť, keď sa aj moja matka správa tak veselo, hoci otec umrel iba pred dvoma hodinami.

Kráľovná sa obráti a šepká čosi Kráľovi a Polóniovi.

OFÉLIA

Nie, už pred dvoma mesiacmi, princ.

HAMLET

Tak dávno? Nech si teda iba čert chodí v čiernom, ja sa vyparádím. Panebože, pred dvoma mesiacmi umrel, a ešte sa na neho nezabudlo? Môžeme teda dúfať, že pamiatka veľkého človeka prežije jeho smrť až o pol roka. Ale iba v tom prípade, ak zaživa staval kostoly, lebo ináč upadne do zabudnutia tak ako ten hojdací koník, ktorého epitaf znie: „Ojoj, koník môj, už na teba zabudli.“

Zaznejú trúbky, závesy sa rozťahnu a odhalia malé javisko, na ktorom sa začína

N E M O H R A.

Vstúpia Kráľ a Kráľovná, správajú sa ako zalúbenci, Kráľovná objíma Kráľa a Kráľ Kráľovnú. Kráľovná si klakne a posunkami dáva Kráľovi najavo svoju lásku. Kráľ ju zdvihne a položí si hlavu na jej šiju, potom klesne na kvetinový záhon; keď Kráľovná zbadá, že Kráľ spí, opustí ho; vtedy vstúpi iný muž, strhne Kráľovi korunu, bozká ju, nakvapká spiacemu do ucha jed a odíde; Kráľovná sa vráti, nájde Kráľa mŕtveho a naznačuje žiaľ; travič s tromi-štyrmi mímami sa znova vráti a zdanlivo jej prejavuje sústrasť; mŕtvolu vynesú; travič sa zalieča Kráľovej darmi; Kráľovná chvíľu predstiera neprístupnosť, ale napokon prijme jeho lásku. Spustí sa záves. Hamlet je vzrušený a počas celého výstupu vrhá pohľady na Kráľa a Kráľovnú; tí sa celý čas zhovárajú s Polóniom.

OFÉLIA

Čo to má znamenať, princ?

HAMLET

Tichá voda brehy myje. Inými slovami: zločin.

OFÉLIA

Pravdepodobne tá nemohra má naznačiť obsah hry.

Pred záves vystúpi Herec; Kráľ a Kráľovná sa obrátia a počúvajú.

HAMLET

Ten nám to povie. Herci nemôžu udržať jazyk za zubami, vždy všetko vyzradia.

OFÉLIA

Vysvetlí nám, čo tou nemohrou chceli ukázať?

HAMLET

Áno — aj to, čo mu ty ukážeš. Len sa mu to nehanbi ukázať a on ti bez hanby všetko povysvetľuje.

OFÉLIA

Ste neslušný, neslušný, budem sa dívať na hru.

HEREC

Prosíme našich urodzených hostí,
aby nás i hru vzali do milosti
a poctili nás štipkou pozornosti.

Odíde.

HAMLET

Toto bol prológ, alebo venovanie na prstienok?

OFÉLIA

Veď to bolo krátke, princ.

HAMLET

Ako ženská láska.

Na pódium vystúpia dvaja herci, predstavitelia Kráľa a Kráľovnej.

DIVADELNÝ KRÁĽ

Tridsaťkrát prešlo slnko svoju púť,
oceán i suš stihlo obopnúť,
a tridsaťkrát dvanásť lún už tridsaťkrát
svoj lampáš stačilo nám požičať,
čo naše srdcia spojil lásky cit
a nič nás nemôže už rozlúčiť.

DIVADELNÁ KRÁĽOVNÁ

Kiež slnko s lunou blúdia do tých čias,
kým plameň lásky nedohorí v nás!
Lež beda mi! Vás tuším čosi bolí.
Ste smutný. Dávno nie ten, čo ste boli,
a preto bojím sa, že nie ste môj.
Necíťte preto, prosím, nepokoj.
Veď žena, aj keď ľúbi, vždy má strach.
Strach s láskou v žene vždy sú nad mieru:
buď ich je primálo, buď nadmieru.
Poznáte, že vás ľúbim nesmierne,
a s láskou rastie aj strach úmerne.
Čím väčšia láska, tým je väčší strach:
moc lásky — tá sa rodí v obavách.

DIVADELNÝ KRÁĽ

Čoskoro opustím ťa, moja milá,
už z môjho tela mizne všetka sila.
Ty ďalej tohto sveta užívaj,
buď ctená, milovaná — nebudaj
si nájdeš zasa muža.

DIVADELNÁ KRÁĽOVNÁ

Mlčte už;
najväčšou zradou bol by druhý muž.
Druhého muža chcú len vrahyne,
keď prvý muž ich rukou zahynie.

HAMLET

To ako blen je trpké, ako blen.

DIVADELNÁ KRÁĽOVNÁ

Druhýkrát ženie ženy k oltáru
nie láska, iba zištnosť bez páru.
Veď nebohý sa v hrobe obráti,
keď s druhým mužom splyniem v objatí.

DIVADELNÝ KRÁĽ

Čo vravíš, iste vravíš zo srdca,
lež ktorý zámer v nás sa nezrúca?
Náš úmysel je otrok pamäti,
keď v/nikne, v/bíknje a viac nesvieti;

kým nezrelý je, nemožno ho striasť,
keď dozreje, sám padne ako dážd'.
A musíme mať stále v pamäti,
že človek sebe dlhy neplatí.
Ak dačo sľúbi pri vzplanutí vášne,
zabudne na to, len čo vašeň zhasne.
Keď radosť a či smútok prudké sú,
tak sami sebe skazu prinesú.
Kde radosť hýri, smútok najviac bolí,
a stačí málo: vymenia si roly.
Svet nie je večný; osudy sa menia:
i v našej láske môže nastať zmena.
Ktovie, kto koho vodí na povrázku:
či láska osud a či osud lásku.
Keď mocnár padne, rozpfchnu sa verní
a nepriateľ sa valí na dvor dvermi.
Tak našu lásku osud spravuje:
šťastlivec z priateľov sa raduje.
Chciet' od nich pomoc však je priveľa:
nepriateľ'a si spravíš z priateľ'a.
Nuž vráťme sa ta, kde sme začali:
od vôle k činu krok je nemalý.
Pri každom pláne dočkáme sa zmeny,
my mienime, a osud všetko zmení —
len myslí si, že nevydáš sa znova,
tvoj zámer umrie, len čo budeš vdova.

DIVADELNÁ KRÁĽOVNÁ

Nech zem mi jedlo, nebo svetlo nedá
a vo dne v noci lomcuje mnou bieda,
nech všetka nádej v zúfalstvo sa zmení
a pripútaná budem vo väzení,
nech radosť chrbtom sa mi obráti,
čo bolo krásne, zmizne v prekliatí,
nech nemám únik z toho položenia,
ak ako vdova budem znova žena!

HAMLET

Je vôbec možné, aby po tom všetkom svoj sľub porušila?

DIVADELNÝ KRÁĽ

Priveľa sľubuješ! Chod' teraz, milá,
po dlhom dni sa žiada spánku chvíľa.
Už nevnímam...

DIVADELNÁ KRÁĽOVNÁ

Len snívaj sladké sny,
nijaká noc nám srdce nestiesni!
Odíde.

HAMLET

Kráľovná, ako sa vám páči táto hra?

KRÁĽOVNÁ

Zdá sa mi, že tá dáma sľubuje trocha veľa.

HAMLET

Áno, ale ona svoje sľuby aj dodrží.

KRÁĽ

Ty poznáš obsah tej hry? Nie je na nej nič pohoršujúce?

HAMLET

Nie, nie, to všetko je iba žart: v hre sa otravuje iba zo
žartu. Nie je na tom vôbec nič pohoršujúce.

KRÁĽ

Ako sa volá tá hra?

HAMLET

Pasca na myši. Krásne, však? To je metafora. Hra zobrazuje
vraždu, ktorá sa stala vo Viedni. Ten vojvoda sa volal Gonzago
a jeho žena Baptista. Hneď uvidíte, že tu ide o veľkú podlosť,
ale čo nás do toho? My máme čisté duše, nás sa to netýka — a
koho sa to týka, nech sa myká, koho sa to netýka, nech sa
omyká.

*Vstúpi Prvý herec, ktorý predstavuje Luciana. Má na sebe
čiernu kazajku a v ruke fiolu; prikráda sa k spiacemu Kráľovi,
robí grimasy a hrozivé posunky.*

Toto je istý Lucianus, kráľov synovec.

OFÉLIA

Celkom zastúpate chór, princ.

HAMLET

Vedel by som komentovať aj hru medzi tebou a tvojím milým,
keby som dovidel na motúziky, za ktoré ťa ktosi poťahuje.

OFÉLIA

Ste ostrý ako britva, princ.

HAMLET

Veru by si sa nastonala, kým by si mi tú britvu otupila.

OFÉLIA

Čím ďalej, tým horšie.

HAMLET

Veď za manžela si žena berie muža na dobré i zlé.

Pozrie na javisko.

Začni, vrah! Dočerta! Nestrúhaj tie odporné grimasy a začni!

No...

...,Už kráka havran, volá po pomste!"

LUCIANUS

Myšlienky čierne, ruky pripravené,
nablízku nikto, čas ma k činu ženie.

Z polnočných kvetov odvar nad odvary,

čo trikrát skypel, keď sa v kotle varil,

poskytni dôkaz svojej strašnej sily

a zdravý život vyhas v tejto chvíli!

Nalieva mu do uší jed.

HAMLET

Kvôli korune ho otrávi v záhrade. Volá sa Gonzago, príbeh sa zachoval až do dnešných čias a je napísaný vyberanou taliančinou. Hneď uvidíte, ako si vrah získa lásku Gonzagovej ženy.

Kráľ, veľmi bledý, vstane a zatáčka sa.

OFÉLIA

Kráľ vstal.

HAMLET

Vari sa zľakol tých slepých patrónov?

KRÁĽOVNÁ

Čo je s kráľom?

POLÓNIUS

Prestaňte s tým predstavením!

KRÁĽ

Posviette mi — preč!

Vybehne zo siene.

POLÓNIUS

Svetlo, svetlo, svetlo!

Odídu všetci okrem Hamleta a Horatia.

HAMLET

Trafená srnka rozplače sa hned',
a srnec len si leží;
vždy jeden spí, a druhý musí bdieť,
tak na svete to beží.

Keby sa mi šťastie obrátilo chrbtom, nestačilo by toto —
a operený klobúk s dvoma kokardami na roztrhaných
črieviciach —, aby ma prijali do dákej divadelnej spoločnosti?

HORATIO

Na polovičný úväzok?

HAMLET

Ba na celý!
Ty dobre vieš, že tejto ríši
ukradli mocnára,
a teraz na tróne sa pýši
len kus — páva.

HORATIO

Mohli by ste ten rým dopovedať?

HAMLET

Milý Horatio, aj tisíc libier stavím na slová toho ducha... Videl
si?

HORATIO

Pravdaže, princ.

HAMLET

Aj vtedy, keď bola reč o tom travičstve?

HORATIO

Sústredene som ho pozoroval.
Vrátia sa Rosencrantz a Guildenstern.

HAMLET

Chacha!,
Obráti sa k nim chrbtom.
Nože nám zahrajte!
Prineste flauty!
Kráľ túto komédiu nemá rád;

keď nemá, nemá — prestaneme hrať.

Zahrajte nám!

GUILDENSTERN

Milý princ, dovoľíte na slovíčko?

HAMLET

I na tisíc.

GUILDENSTERN

Kráľ, princ...

HAMLET

Naozaj — čo je s ním?

GUILDENSTERN

Kráľ sa utiahol do svojej komnaty a ledva stojí na nohách.

HAMLET

Tak veľa pil?

GUILDENSTERN

Nie, princ, ale prepadol hnevu.

HAMLET

Bolo by múdrejšie, keby ste sa s tým obrátili na lekára. Keby som mu ja predpísal dačo na prečistenie, hneď by lízal zem,

GUILDENSTERN

Trocha sa sústreďte, milý princ, a neodbiehajte ustavične od toho. čo vravím.

HAMLET

Už vás budem len dobiehať — čo si želáte?

GUILDENSTERN

Posiela ma za vami vaša hlboko skormútená matka, kráľovná.

HAMLET

Vitajte!

GUILDENSTERN

Prestaňte, milý princ, tá vaša zdvorilosť je neúprimná. Ak sa vám uráči dať mi normálnu odpoveď, splním to, čo mi prikázala vaša matka. Ak nie, prepáčte, ale svoje poslanie skončím odchodom.

Ukloní sa a obráti.

HAMLET

To nieje možné.

ROSENCRANTZ

čo nie je možné, princ?

HAMLET

Dať vám normálnu odpoveď — mám chorý mozog. Ale odpoviem vám tak, ako môžem, a som vám — a či vlastne svojej matke — k službám. Škoda toľkých slov, poďme k veci! Vravíte, že moja matka...

ROSENCRANTZ

Odkazuje vám, že ju vaše správanie ohromilo a naplnilo úžasom.

HAMLET

Aký úžasný syn, keď vlastnú matku je schopný ohromiť! A ten matkin úžas nemá dáke pokračovanie? Prezraďte mi ho!

ROSENCRANTZ

Než pôjdete spať, želá si s vami pohovoriť vo svojej komnate.

HAMLET

Poslúchneme, i keby nám bola desaťkrát matkou. Chcete od nás ešte niečo?

ROSENCRANTZ

Kedysi ste ma mali rád, princ.

HAMLET

Pri svojich dlhých prstoch — aj mám vás rád.

ROSENCRANTZ

Milý princ, prečo ste taký rozladený? Verte mi, že sám si zatvárate dvere pred uzdravením, keď pred svojimi priateľmi tajíte, čo vás trápi.

HAMLET

Túžim sa dostať vyššie.

ROSENCRANTZ

Všetko je možné, veď sám kráľ vás vyhlásil za následníka dánskeho trónu.

HAMLET

Viem, že všetko má svoj čas. Ale to príslovie sa mi vidí trochu staromódne.

Herci prinášajú flauty.

Aha, flauty! Podajte mi jednu!

Vezme flautu a odvedie Guildensterna bokom.

Počujte, medzi štyrmi očami: prečo ustavične okolo mňa krúžite, akoby ste ma chceli nachytať na hruškách?

GUILDENSTERN

Princ, ak som sa ako priateľ správal priodvážne, na vine je moje priateľstvo.

HAMLET

Celkom tomu nerozumiem — nemohli by ste na tejto flaute zahrať?

GUILDENSTERN

To nie som schopný, princ.

HAMLET

Prosím vás.

GUILDENSTERN

Skutočne nemôžem.

HAMLET

Veľmi vás o to prosím.

GUILDENSTERN

Neviem sa jej ani dotknúť, princ.

HAMLET

Je to rovnako ľahké ako klamať; klad'te prsty na tieto otvory, fúkajte — a flauta prehovorí výrečnou hudbou... Pozrite, tieto dierky treba zakryť prstami.

GUILDENSTERN

Lenže ja z toho nevyľúdím nijakú melódiu, nemám v prstoch cvik.

HAMLET

Vidíte, ako málo si ma ceníte? Chceli by ste na mne hrať, ovládať moje klapky, vytrhnúť srdce môjho tajomstva, rozozvučať ma od najhlbšieho tónu až po ten najvyšší... Vtom malom nástroji sa skrýva veľa hudby, krásne tóny, a predsa ho nemôžete donútiť, aby prehovoril. Dočerta, vari si myslíte, že na mne hrať je ľahšie ako na obyčajnej píšťale? Nech už som pre vás taký alebo onaký nástroj, môžete ma jedine rozladiť, ale zahrať si na mne nemôžete.

Vstúpi Polónius.

Boh s vami, vážený.

POLÓNIUS

Princ, kráľovná by sa rada s vami zhovárala, a to hneď.

HAMLET

Vidíte tamto ten oblak, ktorý vyzerá celkom ako ťava?

POLÓNIUS

Namojdušu, naozaj ako ťava.

HAMLET

Ba tuším sa skôr podobá na lasicu.

POLÓNIUS

Chrbát má ako lasica.

HAMLET

Alebo ako veľryba?

POLÓNIUS

Veľmi sa ponáša na veľrybu.

HAMLET

O chvíľu som teda u matky.

Bokom.

Už mám toho plné zuby, ustavične robiť blázna. O chvíľu som u matky.

POLÓNIUS

Oznámim jej to.

Polónius, Rosencrantz a Guildenstern odídu.

HAMLET

Lahko sa povie — o chvíľu... Nechajte ma samého, priatelia!

Ostatní odídu.

Toto je najstrašnejší nočný čas,

keď hroby zívajú a pekla dych

nás dusí; vtedy by som vládol piť

aj vrelú krv a spáchať taký čin,

že deň by sa roztriasol,— zájdem k nej...

Ó, srdce, ostaň srdcom, nesmieš, hrúd,

sa schránkou duše samovraha stať.

Musím byť krutý, nie však ukrutný.

Jedinou dýkou nech je moja reč.

Vy, jazyk, duša, buďte pokrytci!

Nech slovo ostrejšie je ako hrot,

a predsa nesiahne jej na život.

Odíde.

TRETÍ OBRAZ

Predsieň s kľáčadlom ako predtým; za ňou prijímacia dvorana

Kráľ, Rosencrantz a Guildenstern.

KRÁĽ

Nepáči sa mi to; ak naďalej
tu bude ako blázon vystrájať,
nevedno, čo sa môže prihodiť.
Poverovací list vám pripravím
a do Anglicka odvediete ho.
Veď chorý mozog môže ohroziť
aj štát.

GUILDENSTERN

Hneď na cestu sa vydáme.
Či nie je svätý pocit obava
o osud poddaných, čo s nádejou
sa spoliehajú na váš majestát?

ROSENCRANTZ

Aj prostý, obyčajný smrteľník
sa pred zlom chráni silou svojich rúk,
no najmä dôvtipom. Tým väčšmi duch,
od blaha ktorého sú závislé
životy tisícov. Keď hynie kráľ,
nehynie sám: tak ako krútnava
okolo seba všetko strháva.
Je ako koleso, čo na spiciach
má desaťtisíc čačiek pripätých.
Keď kotúľa sa dolu zo štítu,
aj každý prívesok sa rúti s ním
s obrovským rachotom a kráľov ston
je stonom jeho verných napokon.

KRÁĽ

Nuž pripravte sa čím prv na cestu:
musíme hrôze, čo sa vôkol nás

potíka voľne, putá založiť.

ROSENCRANTZ

Sme k vašim službám, kráľ.

Odídu. Vstúpi Polónius.

POLÓNIUS

Už princ sa zberá matku navštíviť —

v jej komnate sa skryjem za záves
— podistým si ho vezme na paškál.

Vraveli ste — a veľmi rozumne —,
že jeho vysvetlenie nemala

by iba matka vypočuť: tej sluch
už od prírody nemôže sa vzdáť
zaujatosťi; zbohom, vládár môj.

Kým ľahnete si, ešte poviem vám,
čo som sa prezvedel.

KRÁĽ

Buď vďaka ti.

Polónius odíde; Kráľ sa prechádza sem a ta.

Môj ohavný hriech volá do neba!

Je na ňom starodávne prekliatie
— za bratovraždu! Hoci rád by som,
už nevládzem sa ani pomodliť.

Hriech mocnejší je ako úmysel
a ako človek, čo dvoch pánov má,
otáľam, ktorému mám vyhovieť,
a neposlúžim ani jednému.

I keby táto ruka zhrubla mi,
niet toľko dažďa, čo by umyl z nej
bratovu krv. Čo vlastne milosť je?

Vlastnému hriechu pozrieť do očí.
Modlitba máva dvojnásobnú moc:
pred pádom chráni, ale zároveň
aj tých, čo padli, znova vykúpi.

A preto ešte hlavu neveším...

Zhrešil som. Bože, aká modlitba
ma spasí? Podlú vraždu odpusť mi?

Nie! Dosiaľ teším sa tej koristi,

pre ktorú vraždil som: mám korunu
i kráľovnú; sen sa mi naplnil.
Dostane milosť, kto sa nekajá?
Hriech v tomto svete plnom zvrhlosti
zlátenou rukou právo odstrčí
a zločinom si zákon kupuje.
No inak je to hore, na nebi:
tam lož je neznáma a každý ctí
si úprimnosť; tam všetko núti nás
do očí pozrieť svojim zločinom
a priznať sa k nim. Čo mi ostáva?
Prejaviť ľútosť? Na to nemám síl!
A keby mal som? Nie som kajúcnik!
Som chudák s dušou černejšou než noc.
Čím väčšmi túžim z pasce uniknúť,
tým viac ma väzní. Pomoc, anjeli!
Len skús to, ohni tvrdé kolená;
ty, srdce z ocele, búd povolné
ako vosk. Azda sa mi uľaví.
Kľakne si.

*Hamlet vstúpi do prijímacej dvorany; keď zbadá Kráľa,
zastane.*

HAMLET

Priblíži sa k vchodu do predsiene.

Je na to vhodná chvíľa: modlí sa,
a keď to spáчам...

Vytasí meč.

...príde do neba,

a takto sa mu pomstím. Zvážme to.

Ten lotor otca zabil mi, a ja,
jediný otcov syn, ho posielam
do neba...

Nie pomsta by to bola! Odmena!

Od stola tohto sveta odviedol
mi otca s ťarchou hriechov na pleciach,
a ktovie, aký trest ho postihol.

Keď si to uvážim a domyslím,

som v rozpakoch, či vôbec pomstím sa,
ak zabijem ho prostred modlitby,
nachystaného na ďalekú púť?

Zasunie meč do pošvy.

Do pošvy, meč, a vyčkaj horší čas,
keď bude opitý a samá zlosť,
keď zmocní sa ho krvismilná slasť,
hazardným hráť sa bude oddávať,
alebo páchať také zločiny,
čo nedávajú nádej na spásu!

Až vtedy tni: nech iba päťami
sa dotkne neba a sám černejší
než peklo do pekelnej priepasti
dopadne. Pôjdem teda pozrieť matku:
ty modlitbou si predĺžiš len splátku.

Odíde.

KRÁĽ

Vstane.

Keď slovo vzlietne, myšlienka ho stiahne:
bezkrídle slovo neba nedosiahne.

Odíde.

ŠTVRTÝ OBRAZ

Kráľovna komnata ovešaná závesmi, na jednej strane obrazy kráľa
Hamleta a Claudia; stoličky a postel'

Kráľovná a Polónius.

POLÓNIUS

Povedzte mu, že svojím správaním
už mieru únosnosti prekročil
a iba vaša milosť ako štít
ho ochraňuje pred hnevom. Pst, pst...
Povedzte mu to priamo!

HAMLET

Za scénou. Matka, matka, matka!

KRÁĽOVNÁ

Pravdaže.

Nebojte sa. Už ide, skryte sa!

Polónius sa skryje za záves. Vstúpi Hamlet.

HAMLET

Tak čo ste chceli, matka?

KRÁĽOVNÁ

Hamlet, ty svojho otca urážaš.

HAMLET

Matka, vy môjho otca urážate.

KRÁĽOVNÁ

Neodpovedaj mi tak nezmyselne.

HAMLET

Aká otázka, taká odpoveď.

KRÁĽOVNÁ

Čo to je s tebou, Hamlet?

HAMLET

Čo má byť?

KRÁĽOVNÁ

Nepoznáš ma?

HAMLET

Ste kráľovná,
vlastného švagra totiž manželka,
a nebyť toho, moja matka tiež.

KRÁĽOVNÁ

Odovzdám ťa tým, čo ťa umúdra.

Chce odísť.

HAMLET

Chytí ju za ruku.

Len sed'te, nesmiete sa ani hnúť,
kým nepostavím pred vás zrkadlo,
čo vaše vlastné vnútro odhalí.

KRÁĽOVNÁ

Čo robíš, Hamlet? Chceš ma zavraždiť?

Nie, pomoc, pomoc!

POLÓNIUS

Za závesom.

Ľudia, pomôžte!

HAMLET

Vytasí meč.

Čo, potkan? Mŕtvy? Stavím sa, že mŕtvy.

Bodne cez záves.

POLÓNIUS

Padne.

Božemôj, zabili ma!

KRÁĽOVNÁ

Preboha, čo si spravil?

HAMLET

Čo ja viem?

To kráľ tam bol?

Zdvihne záves a nájde Polóniovu mŕtvolu.

KRÁĽOVNÁ

Aký to nerozvážny, hnusný čin!

HAMLET

Tak ako zabiť kráľa, milá mat',
a jeho brata za muža si vziať.

KRÁĽOVNÁ

Tak ako zabiť kráľa!

HAMLET

Celkom tak!

Polóniovi.

Buď zbohom, podlý, dotieravý klaun!

Len takou kôpkou si? Máš, čo si chcel.

Pchať všade nos je nebezpečná vec.

Obráti sa a spustí záves.

Vy sed'te, nelomte tak rukami,
nech sám vám teraz srdce rozlámem,

ak stvorené je z hmoty ohybnej
a nízkosť z neho nespravila kov,
cez ktorý neprenikne žiaden cit.

KRÁĽOVNÁ

Čože som spáchala, že jazyk tvoj
je taký bezočivý?

HAMLET

Taký čin,
čo krásu ohavnosťou zastiera,
cudnosti vháňa červeň do tváre,
cnosť hanobí a ružu strháva
z čistého čela lásky, na ktoré
vypáli svoje mrzké znamenie:
sľub lásky tak je krivou prísahou,
manželská zmluva zdrapom papiera
a obrad iba znáškou prázdnych slov.
Od hanby pýria sa aj nebesá,
ba pútnik, čo nás nocou sprevádza,
s ohnivou tvárou ako v súdny deň
znehybnie.

KRÁĽOVNÁ

O čom vravíš? Aký čin
by mohol toľkú skazu vyvolať?

HAMLET

Zavedie ju k podobizniam na stene.
Pozrite na tieto dva obrazy,
na oboch bratov verné podoby.
Hľa, koľko pôvabu má táto tvár:
kučery Titana, čelo Jovovo,
hrozivý veliteľský Marsov zrak
a pohľad Merkúra, čo vystúpil
na vrchol nebotyčnej strminy,
skutočný súlad najladnejších črt,
pod ktorý každý boh sa podpísal
a posilnil tým vieru v človeka.
To bol váš manžel. Kto ho nahradil?
Dnes tento je váš manžel — chorý klas,
čo nedožičil život bratovi.
Kde máte oči? Prečo zišli ste
zo žirnej paše na dno mokrade?
Ste slepá? Nevravte mi o láske!
Váš vek už nemá v sebe bujnú krv,
pokorný je a verí rozumu.

No môže zdravý rozum vymeniť
tamtoho za tohto? Keď túžite,
cit ešte máte, ale nezdravý;
šialený mozog tak sa nemýli,
natoľko vášeň neztročí cit:
vždy ešte máme schopnosť výberu,
môžeme rozlíšiť. Čo za diabol
na slepú babu chce sa s vami hrať?
Tak nezlyhá zrak bez citu a cit
bez zraku, uši bez rúk, bez očí,
ba ani prostý čuch či chorý zdrap
cítienia. Hanba, čo sa nepýriš?
Ach, peklo, čo nás večne pokúšaš!
Ak tak si vzbíкло v kostiach matróny,
cnosť v mladom tele bude ako vosk,
čo v ohni mení tvar. Či hanbou je,
ak zasiahne nás neodbytný žiar,
keď rozhorieť sa môže ľadovec
a rozum kupčí s vôľou.

KRÁĽOVNÁ

Hamlet, mlč!

Do môjho vnútra obraciaš mi zrak,
kde vidím iba samý čierny fľak,
čo nikdy ničím nezmyjem.

HAMLET

No žiť

v odpornom pote slizkej postele,
v nerestiach, radovánkach, milovať
sa v hnusnom chlieve...

KRÁĽOVNÁ

Ani slova viac!

Veď každé slovo bodá ako nôž.

Už prestaň, Hamlet.

HAMLET

Ničomník a vrah,

čo vášmu predošlému mužovi
nesiaha po päty, lump kráľovský,

čo ako zlodej vzal si z police
kráľovstvo, trón a vzácnu korunu
a cudzím perím chváli sa.

KRÁĽOVNÁ

Už dost!

HAMLET

Kráľ zo záplat a z handier...
Vstúpi Duch v nočnom plášti.
Svojimi krídlami ma prikryte,
strážcovia neba! Čo chceš, dobrý duch?

KRÁĽOVNÁ

Ach, beda, zošalel!

HAMLET

Prišiel si svojho syna pokarhať,
že márne vhodný čas i nenávisť
a doteraz tvoj príkaz nesplnil?
Vrav!

DUCH

Na pamäti maj, že prišiel som
iba tvoj tupý zámer naostriť...
Hľaď, tvoju matku úžas premohol.
Jej zápasiacej duši ruku daj!
Čím slabšie telo, tým viac plné rán.
Prihovor sa jej!

HAMLET

Matka, čo je vám?

KRÁĽOVNÁ

Preboha! Ako mám si vysvetliť,
že do prázdnoty vrháš pohľady
a s netelesným vzduchom vedieš reč?
Oči ti z jamôk celkom vyliezli:
tak ako spiace vojsko vyskočí,
keď poľnica ho budí na poplach,
na hlave sa ti zježil každý vlas.
Schlad' rozpalený mozog rozvahou.
Preboha, syn môj! Kam to pozeráš?

HAMLET

Na neho! Hľaďte, aký bledý je!
Tak poznačil ho žiaľ a trápenie,
že zmäkli by aj kamene. Nie, dost!
Už nehľad' na mňa s toľkým nešťastím!
Len moje úmysly tým zmierňuješ,
a to, čo kázal si mi vykonať,
skôr slzami než krvou pokropím.

KRÁĽOVNÁ

Komu to vravíš?

HAMLET

Nevidíte nič?

KRÁĽOVNÁ

Nič nevidím, i keď mám dobrý zrak.

HAMLET

A nič ste nepočuli?

KRÁĽOVNÁ

Iba nás.

HAMLET

Pozrite! Tamto! Už sa kradne preč.

Môj otec v plášti ako zaživa!

Pozrite, kam až mieri! K portálu!

Duch zmizne.

KRÁĽOVNÁ

To iba mozog splodil pred tebou.

Šialenstvo zavše s veľkým majstrovstvom
maľuje vidiny.

HAMLET

Vraj šialenstvo!

Veď tep mi pravidelne pulzuje
a prekypujem zdravím — čo vrel som,
to nieje šialenstvo. Len podrobte
ma skúške: každé slovo poviem zas,
čo sotva dokázal by šialenec.

Netíšte dušu klamnou mastičkou:
nie blázon zo mňa vraví, a váš čin.
To na ten vred by bolo náplasťou,
pod ktorou rozffkne sa všade hnis.

Vy radšej pred bohom sa priznajte:
ožeľte minulosť a budúcnosť
tým zachránite. Načo hnojiť pýr,
keď rastie sám? Prepáčte moju cnosť!
V pažravej chamtivosti našich čias
cnosť poddávať sa musí neresti
a prosiť, keď chce dobro vykonať.

KRÁĽOVNÁ

Ach, Hamlet, srdce si mi rozlomil.

HAMLET

Odhodťte z neho jeho horšiu pol
a žite čistá s tým, čo ostalo.
Dobrá noc, nie však s ujcom v posteli!
Ak cnosť vám chýba, osvojte si ju!
Ten netvor zvyk, čo požiera nám cit,
vyniká jednou dobrou vlastnosťou:
aj na šľachetné skutky ukúva
železnú košeľu, čo pristane
sťa uliata. Dnes v noci zdržte sa
a ľahšie zdržiavať sa bude vám
zajtra a ešte ľahšie pozajtra:
zvyk môže pozmeniť aj prírodu,
zázračnou mocou diabla privolať
aj vyhnat'. Ešte raz vám dobrú noc!
Keby ste boli schopná požeňnať,
sám o to požiadam. A tento pán
je chudák. Ak to chceli nebesá,
mňa potrestal ním a jeho mnou.
Som teda ich bič aj ich služobník.
Odpracem ho a svoj vražedný čin
si zodpoviem. Ešte raz dobrú noc.
Ak nežný mám byť, musím byť aj krutý:
kto zle raz začal, už sa nevykrúti.
Chce odísť, ale vráti sa.
Na slovo, matka.

KRÁĽOVNÁ

Čo mám urobiť?

HAMLET

Nič z toho, čo vám radím, nerobte!
Nech vás ten brucháč zvádza v posteli,
na lícach štípe, myškou prezýva,
a vy za to, že dá vám hnusný bozk
a pazúrmí vás hladká po šiji,
mu do písma všetko vyzradíte:
že nie som blázon, len to predstieram.
Hneď mu to na nos všetko zaveste,
veď ktorá krásna, múdra kráľovná
by pred kocúrom a či žabiakom
tajila taký chýr? No povedzte!
Nedbajte na cit ani diskretnosť,
vystúpte na strechu a otvorte
tam vtáčiu búdku: voľnosť dožičte
vtáčikom, sama ako opica
sa do nej ukryte a zlomte väz.

KRÁĽOVNÁ

Ak slová dychom sú a bez dychu
niet života, som vlastne neživá,
keď vdýchnuť tvoje slová nevládzem.

HAMLET

Odchádzam do Anglicka.

KRÁĽOVNÁ

Preboha!
Zabudla som, že tak sa rozhodlo!

HAMLET

List dostal pečať. Kráľ ho do rúk dal
dvom spolužiakom: neverím im viac
než vreteniciam — majú vydláždiť
mi cestu k vlastnej podlosti. No nech —
či nie je zábavné, keď zákopník
o vlastnú nálož zakopne? Lež ja
sa meter pod ich nálož zakopem
a oboch vykopnem až na Mesiac.
Konečne kosa padla na kameň!
Už čas ma súri: túto kôpku čriev

odvlečiem do susednej komnaty.
Nuž dobrú noc. Hľa, radca kráľovský
už doradil a mlčí ako hrob.
Zaživa viac než dost' sa natáral.
Len ráčte, pán môj, spust' me oponu...
Vám, matka, naozaj už dobrú noc.
*Ťahá telo z miestnosti; Kráľovná sa so vzlykotom hodí na
postel'.*

ŠTVRTÉ DEJSTVO

PRVÝ OBRAZ

Komnata na hrade

Po krátkej chvíli vstúpia Kráľ s Rosencrantzom a Guildensternom.

KRÁĽ

Dvíha Kráľovnú.

Nie bez príčiny sú tie vzdychy, ston.

Čo znamenajú? Vysvetli mi to!

Kde svojho syna máš?

KRÁĽOVNÁ

Na chvíľu nechajte nás samotných...

Rosencrantz a Guildenstern odídu.

Ach, čo som dnešný večer zažila!

KRÁĽ

Čo, Gertrúda? Čo robí Hamlet tvoj?

KRÁĽOVNÁ

Tak rozbesnel sa ako oceán,

čo s víchricou sa pustil za pasy.

Vzáchvate — čosi šuchlo za plentou —

vytasil rapier, „Potkan!“ vykrikol

a naslepo ním trafil do hrude

dobrého starca.

KRÁĽ

Aký strašný čin! Namiesto neho mohol zabiť nás.

Kým voľnosť má, je nebezpečný tvor,

čo ohrozuje nás dvoch, každého.

Nesieme zodpovednosť za ten čin.

Povedia nám, že toho šialenca

sme lepšie mali držať na uzde

a dať ho pod zámku. Zrak zastrela

nám bezhraničná láska k nemu tmou!

Tak ako chorý tají nákazu,

aj my sme jeho neduh tajili,
až siahol na dreň života. Kde je?

KRÁĽOVNÁ

Odvliekol kamsi telo mŕtveho
a teraz — veď aj v rude bezcennej
sa občas zlaté zrnká zablysnú —
ľutuje všetko, oplakáva čin.

KRÁĽ

Gertrúda, poďme stadeto!
Prv než sa slnko stihne dotknúť hôr,
nasadne na loď; naše výsady
a dôvtip hádam zakryjú ten čin
a nájdu dôvod naň. Hej, Guildenstern!
Rosencrantz a Guildenstern sa vrátia.
Priatelia, priberte si na pomoc
aj ďalších — Hamlet v svojom šialenstve
Polóniovi siahol na život
a telo nevedno kam odviekol.
Nájdite ho ä dohovorte mu.
Mŕtvolu do kaplnky odneste.
Odídu.

Gertrúda, poď už; radu zvoláme,
zveríme sa jej s naším úmyslom
i s tým, čo sa stalo; nech klebeta,
pred ktorou nikde niety úniku,
tak presne ako strela do terča
zasiahne svojím šípom číry vzduch
a minie naše mená. Drahá, poď!
Som rozladený. Cítim v duši strach.
Odídu.

DRUHÝ OBRAZ

Iná komnata na hrade

Vstúpi Hamlet.

HAMLET

Bezpečne som ho uložil.

Volanie za scénou: Hamlet! Princ Hamlet!

Pst! Čo to je? Kto volá Hamleta?

Už idú! Konečne!

Náhľivo vstúpia Rosencrantz, Guildenstern a stráž.

ROSENCRANTZ

Čo spravili ste s mŕtvym telom, princ?

HAMLET

Len na prach som ho zase obrátil.

ROSENCRANTZ

Povedzte, kde je, aby sme ho vzali a do kaplnky preniesli.

HAMLET

Neverte tomu.

ROSENCRANTZ

Čomu nemáme veriť?

HAMLET

Že poslúchnem vašu radu a na sebe spáчам zradu. Okrem toho - kto to kedy slýchal, aby kráľov syn odpovedal na otázky špongie?

ROSENCRANTZ

Vy ma pokladáte za špongiu, princ?

HAMLET

Áno, za špongiu, ktorá nasáva do seba kráľovu priazeň, jeho odmeny i výsady. Ale koniec koncov — takí služobníci slúžia kráľovi najlepšie, a tak si ich drží ako jablko medzi zubmi. Najprv ich dôkladne poobhrýza a až potom prehltne — a keď sa mu žiada späť to, čo ste do seba nasali, iba vás stisne a, milá špongia, zase si suchá.

ROSENCRANTZ

Nerozumiem vám, princ.

HAMLET

To ma teší — múdremu napovedz, hlúpemu dopovedz!

ROSENCRANTZ

Princ, musíte nám povedať, kde je tá mŕtvola, a pôjdete s nami ku kráľovi.

HAMLET

Tá mŕtvola je tam, kde je kráľ, ale kráľ nie je tam, kde je mŕtvola. Kráľ je vec...

ROSENCRANTZ

Vec, princ?

HAMLET

Vec ničotná. Zaved'te ma k nemu. Kráľu, kráľu, daj nám vojaka! Ktorého? Toho krajného. Hurá za ním!

Vybehne; Rosencrantz a Guildenstern so strážou bežia za ním.

TRETÍ OBRAZ

Komnata na hrade ako predtým

Kráľ sedí pri stole na pódiu s dvoma-troma kráľovskými radcami.

KRÁĽ

Dal som ho hľadať a nájsť mŕtvolu.

Veď na slobode môže ublížiť.

Žiaľ, prikrátke sú naňho zákony.

Miluje ho však popletený dav:

ten odjakživa väčšmi skúma trest než previnenie: pre poriadok však sa tvárme tak, že s jeho odchodom sme vopred rátali. Buď vylieči zúfalú chorobu zúfalý liek, alebo vôbec nič.

Vstúpia Rosencrantz, Guildenstern a ďalší.

Čo nové je?

ROSENCRANTZ

Nechce nám povedať, kde ukrýva to mŕtve telo, výsosť.

KRÁĽ.

Sám kde je?

ROSENCRANTZ

Stráženy vonku čaká na rozkaz.

KRÁĽ

Prived'te ho sem.

ROSENCRANTZ

Princa prived'te.

Vstúpi Hamlet v sprievode strážže.

KRÁĽ

Nuž, Hamlet, kde je Polónius?

HAMLET

Na večeri.

KRÁĽ

Na večeri? Kde?

HAMLET

Totíž nevečeria on, ale jeho večerajú — práve si s ním vybavujú účty akési politikárske červy. Keby sa svet posudzoval podľa jedla, červ by bol najvyšším pánom tvorstva; kýmimе zvieratá, aby nás nakrmili, a kýmimе seba, aby sme nakrmili červy. Tučný kráľ a chudý žobrák sú len dve rozličné jedlá, dva chody na tom istom stole — amen.

KRÁĽ

Božemôj!

HAMLET

Človek môže chytiť rybu na červíka, ktorý práve zjedol kráľa, a zjesť rybu, čo zhltna toho červíka.

KRÁĽ

Čo tým chceš povedať?

HAMLET

Nič, iba vám dokazujem, ako kráľ môže vykonať oficiálnu návštevu v žobrákových črevách.

KRÁĽ

Kde je Polónius?

HAMLET

V nebi — pošlite ta niekoho, aby sa o tom presvedčil. Ak ho tam vášposol nenájde, hľadajte ho na opačnom mieste sám. Ak ho do konca mesiaca nenájdete, určite ho zacítite, keď pôjdete po schodoch do predsieni.

KRÁĽ

Sluhom.

Hľadajte ho tam!

HAMLET

Ten vám už neutečie!
Sluhovia odídu.

KRÁĽ.

I keď nás nahneval tvoj prchký čin,
musíme bezpečnosť ti zaručiť,
a preto nevyhnutne stádeťo
odídeš. Hneď sa priprav na cestu.
Loď čaká, vietor duje priaznivý,
posádke určili sme presný cieľ:
Anglicko.

HAMLET

Anglicko?

KRÁĽ

Tam.

HAMLET

Vďaka vám.

KRÁĽ

Ďakuj, keď spoznáš naše zámery.

HAMLET

Vidím cheruba, ktorý ich vidí. Nuž, hor sa do Anglicka!
Ukloní sa.

Zbohom, milá matka!

KRÁĽ

Tvoj milujúci otec, Hamlet.

HAMLET

Ba matka — otec a matka sú muž a žena, muž a žena sú jedno
telo, a teda matka.

Obráti sa k svojim strážcom.

Nuž, hor sa do Anglicka!

Odídu.

KRÁĽ

Sledujte ho a chytro na loď s ním,
nech bez meškania ešte dnešnú noc
loď zdvihne kotvu! Všetko potrebné
sme zariadili — chvatom, prosím vás.

Odídu všetci okrem Kráľa.

Ak ctíš si moju priazeň, Anglicko
— dost' príučiek si od nás dostalo,
veď jazvy, čo ti nechal d'ánsky meč,
t'a dosiaľ pália, strach t'a nabáda
byť poslušné —, nuž sotva odmietneš
želanie, čo sme listu zverili,
a Hamleta dáš ihneď popraviť.
Splň moju vôľu, Anglicko! Si liek
na prudkú horúčku, čo spaľuje
mi krv. Kým neprídeš mi na pomoc,
deň bude pre mňa čierny ako noc.
Odíde.

ŠTVRTÝ OBRAZ

Planina blízko prístavu v Dánsku

Princ Fortinbras so svojím vojskom na pochode.

FORTINBRAS

Môj pozdrav odovzdajte kráľovi
a povedzte mu, že by Fortinbras
rád uskutočnil prechod cez Dánsko,
tak ako sme to vopred dohodli.
Poznáte miesto, kde sa stretneme.
A keby jeho výsosť túžila
sa s nami stretnúť, pripravení sme
predstúpiť pred jej trón.

STOTNÍK

Tak vykonám.
Odíde jedným smerom.

FORTINBRAS

Vojsku.
Pomaly vydajme sa na pochod!

Fortinbras s vojskom odíde opačným smerom. Stotník m stretá s Hamletom, Rosencrantzom, Guildensternom a strážou na ceste do prístavu.

HAMLET

Čie je to vojsko, prosím vás?

STOTNÍK

Nórskeho kráľa, prosím.

HAMLET

Kam tiahne, prosím vás?

STOTNÍK

Na poľské územie.

HAMLET

A kto mu velí?

STOTNÍK

Synovec kráľa Nórov, Fortinbras.

HAMLET

Mienite celé Poľsko obsadiť,
a či len pohraničné oblasti?

STOTNÍK

Aby som pravdu riekol bez príkras,
ideme dobyť malé územie,
čo okrem mena za reč nestojí.
Ja ani päťák by som nedal zaň
a Nórsko ani Poľsko takisto
na jeho léne nezarobí viac.

HAMLET

V tom prípade ho brániť nebudú.

STOTNÍK

Ba budú, už ho vojsko obsádza.

HAMLET

Životy ľudí, hory peňazí
— pre také nič? Len blahobyť a mier
sú schopné splodiť vred, čo rozpukne
sa dovnútra. Niet známky choroby,
a človek zrazu klesne... Vďaka vám.

STOTNÍK

Boh s vami!

Odíde.

ROSENCRANTZ

Neráčite už ísť, princ?

HAMLET

Hneď d'ostihnem vás, choďte predomnou.

Rosencrantz, Guildenstern a ostatní odídu.

Hľa, každá chvíľa svedčí proti mne

a pomstu zobúdzá! Čo človek je,

ak hlavným zmyslom jeho života

je spať a kŕmiť sa? Nič viac, len zver:

veď ten, čo obdaril nás rozumom,

schopnosťou vidieť vpred i dozadu,

akiste nezveril nám tento dar,

aby v nás bez úžitku zahníval.

Sme nechápaví, tupí ako zver,

nadmieru zvažujeme dôsledky:

to múdrosťou je z jednej štvrtiny,

z troch štvrtín je to číra zbabelosť.

Veď načo som, ak seba presviedčam

o svojich úmysloch, a pritom mám

dosť prostriedkov i síl ich vykonať.

Svet vôkol mňa je samá výčitka.

Povedzme aj ten jemný mladý princ,

čo postavil sa vojskám do čela!

Až božskou ctižiadosťou oplýva

a smelo hľadá na neznámy breh.

Pre smiešnu drobnosť svoju smrteľnosť

osudu ochotný je vystaviť,

nevníma prekážky, smrť riskuje.

Kto raz chce veľkým byť, ten nebúri

sa bez príčiny, ale zároveň

sa smelo pobije aj o steblo,

ak ide o jeho časť. A čo ja?

Zabitý otec, zhanobená mať.

Čo všetko rozum i krv búri mi,

a predsa spím, a horím od hanby,

keď vidím na smrť kráčať zástupy,

ochotné za svoj sen sa uložiť
namiesto do postele do hrobu
a biť sa o zem takú neveľkú,
že ani padlých niet kam pochovať.
Kiež každá myšlienka sa na krv mení,
myšlienka bez krvi už nemá ceny!
*Odíde za ostatnými.
Uplynie niekoľko týždňov.*

PIATY OBRAZ

Komnata na elsinorskom hrade

Kráľovná s dvornými dámami, Horatio a Šľachtic.

KRÁĽOVNÁ

S ňou nemienim sa vôbec zhovárať.

ŠĽACHTIC

Je neodbytná, zmyslov zbavená,
vzbudzuje ľútosť.

KRÁĽOVNÁ

Čo chce odo mňa?

ŠĽACHTIC

Jednotaj otca spomína; vraj svet
je samý klam a do pŕs bije sa,
všetko ju dráždi, vraví v narážkach
a nezmyselne. Tára do vetra,
jej slová vzbudzujú však dohady
a každý si ich inak vykladá;
posunky, ktorými ich sprevádza,
nás nútia k domnienke, že za nimi
sa skrýva čosi zlé, ba zlovestné.

HORATIO

Prijmite ju; nech do zlovolhých hláv
neseje nebezpečné myšlienky.

KRÁĽOVNÁ

Prived'te ju.

Šľachtic odíde.

Bokom.

Keď človek zhreší, duša už je taká,
každého tieňa hneď sa vopred ľaká.

Chce ukryť svoju vinu; znevrady
strach z odhalenia sám ju prezradí.

*Vráti sa Šľachtic s Oféliou, akoby zmyslov zbavenou, v rukách
má lutnu, vlasy rozpustené až na plecيا.*

OFÉLIA

Kde je to krásne dánske veličenstvo?

KRÁĽOVNÁ

Ofélia, čo je s tebou?

OFÉLIA

Spieva.

Ako svoju lásku spoznám?

Pútnikov sú tisíce.

Môj milý má klobúk z perál,
na nohách zas črievice.

KRÁĽOVNÁ

Preboha, moja milá, čo znamená ten spev?

OFÉLIA

Mám vám to povedať?

Nie, prosím, radšej počúvajte.

Spieva.

Umrel, bože, už ho nieto,
už je s milým amen,
nad hlavou mu tráva rastie,
nohy tlačí kameň.

Božemôj!

KRÁĽOVNÁ

Ofélia...

OFÉLIA

Počúvajte!

Spieva.

Na sebe má rubáš biely...

Vstúpi Kráľ.

KRÁĽOVNÁ

Božemôj, pozrite, kráľ!

OFÉLIA

Spieva.

Všade samé kvety,
nik sa plakať neosmelí,
láska k nebu letí.

KRÁĽ

Ako sa máte, krásavica?

OFÉLIA

Pánboh zaplať za opýtanie! Vraj sova bola kedysi pekárovou dcérou. Panebože, každý z nás vie, čo je dnes, ale nevie, čo môže byť zajtra... Pánboh požehnaj váš stôl!

KRÁĽ

Zbláznila sa kvôli otcovi.

OFÉLIA

Prosím vás, o tom už ani slovo. Keď sa vás niekto opýta, čo to znamená, povedzte mu toto:

Spieva.

Zajtra je noc svätojánska,
blíži sa tá chvíľa,
zaklopení ti na oblôčik:
„Chcem byť tvoja milá."
Chytró skočíš, oblečieš sa:
„Pod' dnu, milovaná!"
Panna vošla k šuhajovi,
nevyšla už panna.

KRÁĽ

Milá Ofélia!

OFÉLIA

Namojdušu, aj odprisahať by som vám mohla, že už bude koniec...

Spieva.

Panebože, taká hrôza,
taká hanba, beda!
Nezoberie nič šuhajko,

keď mu panna nedá.
Kde je, milý, vraví ona,
sľubovaná ruka?
Odpovie jej:
Ak len chytiť si ma,
ak len chytiť chcela,
načo šla si dnuka?

KRÁĽ

Už dlho sa takto správa?

OFÉLIA

Dúfam, že všetko bude zasa v poriadku. Musíme byť trpezliví. Ale keď si pomyslím, že ho uložia do tej studenej zeme, nemôžem si pomôcť, musím plakať. Mal by sa to dozvedieť brat. Ďakujem vám za dobrú radu. Pristavte mi koč! Dobrú noc, dámy, dobrú noc. Dobrú noc, milé dámy, dobrú noc.
Odíde.

KRÁĽ

Prosím vás, choďte za ňou, strážte ju!
Horatio a Šľachtic odídu za Oféliou.
Hlboký žiaľ ju otrávil, ten jed
z otcovho skonu vyviera — a hľa!
Gertrúda, Gertrúda,
strasť nechodíeva sama ako zved,
lež v celých húfoch; najprv otca smrť
a potom odchod Hamleta, čo sám
si zapríčinil; v národe to vrie,
nezdravé dohady sú o smrti
Polóniovej — bolo nemúdre
ho tajne pochovať — tá dievčina, t
o chúd'a, celkom prišla o rozum,
čo odlišuje ľudí od zvierat. N
avyše, čo je najhoršie, jej brat
sa potajomky vrátil z Francúzska,
narieka, chodí ako v mrákotách
a našepkávači mu trávia sluch
správami o otcovom úmrtí.
A kedze nikto pravdu nepozná,

výčitky padajú len na náš vrub.
To, Gertrúda, nás vraždí stokrát viac
než šrapnelové strely.
Za scénou hurhaj.

KRÁĽOVNÁ

Čo to znamená?

KRÁĽ

Skríkne.

Stráž!

Vstúpi Sluha.

Kde sú Švajčiari? Nech strážia vchod.

Čo sa to robí?

SLUHA

Zachráňte sa, kráľ.

Oceán, ktorý hrádze prelomil,
smädnejšie nepožiera nížiny,
než so vzbúreným ľudom Laertes
nám stráže kántri; pre čvarguje pán.

Akoby svet sa začal iba dnes
a tradície, stĺpy každého
poriadku, svoju platnosť stratili.
Dav volá: „Nech je kráľom Laertes!“

K oblakom letia čiapky na slávu.

„Nech žije Laertes, nech on je kráľ!“

Výkriky zosilnejú.

KRÁĽOVNÁ

Nech si len kričia! Na zlej stope sú!

Ste na omyle, zradní dánski psi!

KRÁĽ

Už vylomili bránu.

Do miestnosti sa vráti ozbrojený Laertes a za ním Dáni.

LAERTES

Kde je kráľ? Vy vonku ostaňte!

DÁNI

Nie, vpusťte nás!

LAERTES

Chcem sám s ním hovoriť.

DÁNI

Tak odídeme.

Odídu.

LAERTES

Ďakujem. Držte stráž! Ty, hriešny kráľ,
vráť môjho otca.

KRÁĽOVNÁ

Pokoj, Laertes.

LAERTES

Už zovrela mi krv a budem lump:
aj z otca býva zavše paroháč
a matke vypaľujú na čelo
znamenie hanby.

KRÁĽ

Prečo, Laertes,
prichádzaš na hrad ako vzbúrenec?
Gertrúda, pusti ho, buď bez obáv!
Vždy vôkol kráľa stojí svätý plot,
cez ktorý zrada iba na špičkách
smie pozerat'. Máš slovo, Laertes:
Čo ťa tak popudilo? Pust' te ho!
Vrav, chlapče!

LAERTES

Kde je môj otec?

KRÁĽ

Skonal, bohužiaľ.

KRÁĽOVNÁ

Je mŕtvy, ale kráľ ho nezabil.

KRÁĽ

Na všetko, čo chceš vedieť, odpoviem.

LAERTES

No ako zomrel? Prosím, neklamte!
Čert vezmi vernosť, sväté prisahy!
Do hlbín pekla padni, svedomie,
nech prídem o spásu! Čerta záleží,
či je to tento a či onen svet.
Nech príde, čo prísť musí, stačí mi,

ak otca pomstím.

KRÁĽ

Kto ti bráni v tom?

LAERTES

Nič na svete mi vôľu nezvráti.

Tak s prostriedkami budem šafáriť,
aby som s málom zašiel ďaleko.

KRÁĽ

Ak o otcovi pravdu spoznať chceš,
prečo sa biješ hlava-nehlava
a mstíš sa priateľom i nepriateľom,
škodcom i poškodeným?

LAERTES

Jedine nepriateľom.

KRÁĽ

Poznáš ich?

LAERTES

Priateľov na prsia si priviniem
a vlastnou krvou ako pelikán
ich napojím.

KRÁĽ

Už z teba hovorí
poslušné dieťa, šľachtic ozajstný.
Ja za smrť tvojho otca nemôžem,
ba naopak, sám za ním nariekam.
To nech je tvojej duši jasnejšie
než oku biely deň.

Krik za scénou.

Len vpusťte ju!

LAERTES

Preboha! Čo to znamená?
Znova vstúpi Ofélia a v ruke nesie kvety.
Kiež mozog vysuší mi strašný žiar!
Preslané slzy, vyhaste mi zrak!
Za tvoju biedu ktosi splatí daň,
čo svojou ťarchou dych mu vyrazí!
Májová ruža, sestra, Ofélia!

Je možné, aby rozum dievčaťa
bol ako život starca krehký?
Krv nieje voda, krv sa nezaprie:
kus z toho, čo si cení najdrahšie,
daruje tomu, kto je najdrahší.

OFÉLIA

Spieva.

Na márach leží, nie je na ňom plášť,
tralala hop, tralala hop:
padajú slzy veľké ako dážď...
Spánombohom, holúbok!

LAERTES

Nech pri zmysloch ma k pomste nabádaš,
nič nemôže ma lepšie presvedčiť.

OFÉLIA

Musíte spievať so mnou: „Na jeho hrob, na jeho hrob!“, a
beztak mu to nepomôže. Božemôj, iba do nôty sa to hodí. O
tom falošnom šafárovi, čo ukradol svojmu pánovi dcéru.

LAERTES

To nemá hlavy ani päty.

OFÉLIA

Laertovi.

Tu máš rozmarín — na pamiatku! Prosím ťa, milý, nezabudni
na mňa — tu máš sirôtky, aby si na mňa myslel.

LAERTES

I v šialenstve mi dáva poučenie: musím myslieť, nesmiem
zabudnúť.

OFÉLIA

Kráľovi.

Pre vás mám fenikel a orlíčky.

Kráľovnej.

Pre vás rutu, a tu je ešte jedna — pre mňa. Nazvime ju
kvetkom odpustenia a dáme si ju v nedeľu za klobúk... Nie, vy
svoju rutu musíte nosiť inak. Tu máte sedmokrásku. Chcela
som vám nazbierať kytičku fialiek, ale všetky zvädli, keď môj
otec umrel — vraj mal ľahkú smrť.

Spieva.

Janko môj, Janíčko, ty moje srdiečko...

LAERTES

Aj čierne peklo svojím nárekom
premení na nebesá z azúru.

OFÉLIA

Spieva.

A už sa nevráti?

A už sa nevráti?

Už skončil svoju púť,
aj ty si vyvol' smrť,
už sa nevráti.

Mal bradu ako sneh
a vlasy ako ľan,
už pánboh si ho vzal
a zbytočný je žiaľ,
vylieč ho, Bože, z rán!

A na kolenách ťa prosím:
všetky kresťanské duše vylieč!
Pánboh s vami!

Odíde.

LAERTES

Či vidíš toto, Bože na nebi?

KRÁĽ

Laertes, neuprieš mi, že náš žiaľ
je spoločný; nuž prived' so sebou
pár svojich najmúdrejších priateľov,
nech počúvajú a nás rozsúdia.

Ak zistia, že sme za to nepriamo
či priamo vinní, naše kráľovstvo,
korunu, život, všetok majetok
ti odovzdáme ako odškodné.

Ak nie, nám svoju trpezlivosť zver
a vymyslíme dačo spoločne,
čo utíši ti dušu.

LAERTES

Nech je tak.

To, ako umrel, pohreb v tajnosti —

ani ho nevystreli na márach
a nedočkal sa pôct, čo patria mu —
to všetko volá do neba a ja
si kladiem otázky.

KRÁĽ

Len si ich klad;
vinníka treba prísne potrestať!
Prosím ťa, pod'!
Odídu.

ŠIESTY OBRAZ

Vstúpi Horatio so sprievodom.

HORATIO

Kto sú tí ľudia, čo sa chcú so mnou zhovárať?

ŠLACHTIC

Sú to moreplavci. Tvrdia, že vám prinášajú dáky list.

HORATIO

Nech vstúpia!

Sluha odíde.

Bokom.

Tušenía nemám, kto mi môže písať a z ktorej časti sveta, ak nie Hamlet.

Sluha privedie námorníkov.

PRVÝ NÁMORNÍK

Pánboh vám daj zdravia, pane.

HORATIO

Tebe tiež.

PRVÝ NÁMORNÍK

Aj dá, prosím, ak sa mu to bude páčiť. Nesiem vám list od istého posla, ktorý sa plavil do Anglicka. Vraveli mi, že sa voláte Horatio, teda list je pre vás.

HORATIO

Obráti sa bokom a číta.

„Horatio, keď si toto prečítaš, postaraj sa nejako, aby sa títo chlapi dostali ku kráľovi — nesú mu listy... Neboli sme na mori ani dva dni, keď nás začala prenasledovať pirátska loď, po zuby vyzbrojené plavidlo. Keď sme zistili, že naša loď je veľmi pomalá, neostalo nám nič iné ako postaviť sa na odpor. V šarvátke ocitol som sa na ich palube. V tej chvíli sa odrazili od našej lode, takže iba ja som ostal v ich zajatí. Zaobchodili so mnou veľmi veľkoryso, ale akiste vedeli, prečo to robia. Musím sa im za to odvdáčiť. Nech kráľovi doručia listy, ktoré mu posielam, a ty sa poponáhľaj za mnou, akoby si mal smrť v päťach. Poviem ti zopár vecí, od ktorých stratíš reč, i keď samy osebe sú menšieho kalibru než to, čoho sa týkajú. Tí dobrí ľudia ti ukážu cestu. Rosencrantz a Guildenstern pokračujú v plavbe do Anglicka — aj o nich ti mám veľa čo rozprávať. Zbohom. Ten, o ktorom vieš, že vždy ti je oddaný, Hamlet.”

Pomôžem vám tie listy doručiť
a hneď ma zoznámite s človekom,
čo zveril vám ich do opatery.
Odídu.

SIEDMY OBRAZ

Vrátia sa Kráľ a Laertes.

KRÁĽ

Dúfam, že obvinenia odvoláš
a svoje srdce zas mi otvoriš,
keď konečne tvoj vnímavý sluch vie,
že ten, kto tvojho otca zavraždil,
siahla aj mne na život.

LAERTES

Povedzte,
prečo ste proti takým výčinom,
čo patria pred súd, do rúk katovi,

nepohli prstom, hoci pripraviť
vás môžu o žezlo?

KRÁĽ

Z dvoch dôvodov:

Možno sa ti to bude smiešne zdať,
no matka ešte vždy ho miluje.

A ja — či sa to patrí, a či nie,
svoj život, ba i dušu spojil som
s kráľovnou: každá hviezda slnko má,
a sám by som sotva vyžil bez slnka.

Ten druhý dôvod, čo ma zväzuje,
spočíva v jeho obľúbenosti.

Ľud svojou priazňou zmyl by z neho hriech:
ňou mení sa aj drevo na kameň
a putá stávajú sa náramkom.

V jej prudkom víchre môže krehký šíp
namiesto cieľa, kam má dopadnúť,
zasiahnúť toho, kto ho vystrelil.

LAERTES

A preto musel som prísť o otca
a sestru, čo nám všetkým za príklad
slúžila svojou dokonalosťou,
ak pochváliť smiem, čo už nenájdem,
tá z toho všetkého sa pomiatla.

No pomstím sa a všetko odplatím!

KRÁĽ

Spokojne spávaj! Veľmi dobre vieš,
že nikdy nebudeme nečinní:
ak osa dobiedza nám do tváre,
sotva to znesieme. Maj strpenie!
Ja tvojho otca mal som predsa rád,
a nemusím ti vraviť desať ráz...

Vstúpi posol s listami.

Čo nesieš?

POSOL

Hamlet listy posiela.

Tento je vám a tento kráľovnej.

KRÁĽ

Listy od Hamleta? Kto ich priniesol?

POSOL

Vraj námorníci. Nevidel som ich.

Prevzal ich Claudio, ten dal ich mne.

KRÁĽ

Hned' si ich prečítame, Laertes.

Ty odíď!

Posol odíde.

Kráľ číta.

„Vysokovážený a mocný vladár, oznamujem vám, že s holými rukami som vkročil na pôdu vášho kráľovstva. Zajtra s vaším dovolením rád by som sa ukázal pred vaším kráľovským zrakom, a ak budete súhlasiť, porozprávam vám o okolnostiach svojho neočakávaného a čudného návratu.

Hamlet"

Čo znamená to? Vracajú sa späť?

Alebo je to úskok, výmysel?

LAERTES

Poznáte rukopis?

KRÁĽ

Je Hamletov.

„S holými rukami." Postskriptum: „Sám."

Či možno si to dáko vysvetliť?

LAERTES

Som bezradný, kráľ. Nech však predstúpi!

Boľavé srdce hreje myšlienka,

že čoskoro mu vmietnem do tváre:

„Ty vrah!"

KRÁĽ

Ak Hamlet naozaj je vrah — a nie je?

Ak nie on, tak potom kto?

Smiem poradiť ti?

LAERTES

Prirodzene, kráľ,

no nesmiete ma na mier nabádať.

KRÁĽ

Len tvojej duši dožičiť chcem mier.
Ak na loď nevysadne vzápätí
a nevydá sa zase na cestu,
mám pripravenú pascu na neho:
určite neodolá návnade;
nám pritom čisté ruky ostanú,
ba ani matka nezbadá v tom lešť,
len dielo náhody.

LAERTES

Nuž porad'te!
V tom tajnom pláne by som veľmi rád
bol vaším nástrojom.

KRÁĽ

To mi je vhod.
Kým bol si preč, tu rozšíril sa chýr
— a Hamlet podistým ho počul tiež —,
že vjednej veci nemáš rovného.
A ani súhrn tvojich predností
v ňom nevzbudzoval väčšiu žiarlivosť
než práve schopnosť, ktorá podľ'a mňa
má cenu najnižšiu.

LAERTES

Čo to je, kráľ?

KRÁĽ

Je stuhou na klobúku mladosti.
Len chváľ sa ňou! Ved' mladým pristane
krikľavé oblečenie nemenej
než starším kožuch, dôkaz vážnosti
a bohatstva. Pred dvoma mesiacmi
tu istý šľachtic z Normandie bol.
Na vlastné oči v bojoch videl som,
že Francúzi sú majstri na koni,
no tento tuším zrástol so sedlom:
pri jeho kúskoch videlo sa nám,
že občas celkom splýva s tátošom.
Dych nám to vyrážalo: ani v sne
nič podobné som ešte nevidel.

LAERTES

Vravíte, že bol z Normandie?

KRÁĽ

Tak.

LAERTES

A nevolal sa Lamord?

KRÁĽ

Veru tak.

LAERTES

Veď toho poznám: vskutku je to skvost
a pýcha svojho národa.

KRÁĽ

Aj teba spomínal: vraj výborný
si šermiar, najmä skvele ovládaš
boj s rapierom. „To by ste videli,
povedal, „keby sa mu našiel sok!“
Tamojší šermiari vraj nemajú
na súboj s tebou postreh ani zrak.
Tie slová v Hamletovi vzbudili
nesmiernu závisť a hneď zatúžil
si s tebou skrížiť zbraň. Keď zvažím to...

LAERTES

Čo chcete zvažiť? Vravte! Počúvam.

KRÁĽ

Laertes, mal si svojho otca rád,
alebo smútok iba predstieraš
a vôbec nevyvrel ti zo srdca?

LAERTES

Prečo sa na takú vec pýtate?

KRÁĽ

Podistým si ho veľmi miloval,
no každú lásku človek pokladá
za dieťa času a jej plamene
zriedkavo vyst'ahujú rovnako.
No každý plameň má svoj dobrý knôť,
čo plameň zvyšuje i znižuje.
Nič dobré nemá dlhé trvanie:

keď dobra priveľmi sa navŕši,
aj vlastná nadmernosť ho zadúša.
Čo chceme spraviť, spravme ešte dnes:
kto svoje rozhodnutie odkladá
a spolieha sa na okolnosti,
kto hľadá výhovorky na všetko
a necháva si radiť od iných,
ten miesto „chcem“ už iba zavzdychá,
že urobiť mal to, čo nespravil.
No poďme k veci: Hamlet vracia sa.
Čím dokážeš — nie slovom, skutkami —,
že naozaj si svojho otca syn?

LAERTES

Hamleta v kostole som ochotný podrezať.

KRÁĽ

Vražda vraždou ostane,
nepozná pomsta hraníc. Poslúchni,
Laertes! Nevychádzaj z komnaty!
Nech Hamlet sám sa dozvie, že si tu.
Zopakujeme pred ním príval chvál,
ktorými ťa ten Francúz zahrnul;
zmerať si sily s tebou zatúži
a uzavrieme stávkou na teba;
vždy býval ľahkoverný, nepozná
úklady: neprezrie si tvoju zbraň,
a preto veľmi ľahko, s kvapkou ľsti,
si zvolíš rapier s ostrím na hrote
a narátaš mu účet za otca.

LAERTES

Poslúchnem vás: to ostrie navyše
pomažem jedom, ktorý predal mi
akýsi mastičkár: jed zabíja,
keď čo len kvapkou vnikne do krvi.
Nijaký odvar z bylín zázračných,
čo nazbierali by sme za noci,
nezvráti jeho strašný účinok.
Keď na rapieri bude tento jed,

i jedno škrabnutie je smrtiace,
i jeden zásah skolí súpera.

KRÁĽ

Jednako zväžme ďalšie prostriedky,
ktorými by sme dosiahli náš cieľ.

Čo keby z tejto pasce vytŕčal
až priveľmi náš zámer? V zálohe
musíme mať aj iné úskoky,
čo splnili by svoju úlohu.

Dôkladne si to musím premyslieť —
čo keby stavili srne na teba....

Nie, počkaj, už to mám!

Keď vysuší vám obom hrdlá boj
— a ty ho preto dobre rozhorúč —,
určite požiada nás o nápoj.

Nachystám pohár. Stačí z neho glg,
a keby tvojej rane unikol,
aj tak ho osud neminie... Čo je?

Vstúpi plačúca Kráľovná.

KRÁĽOVNÁ

Žiaľ žiaľu stúpa, Bože, na päty.

Laertes, sestra sa ti utopila.

LAERTES

Čo? Utopila? Božemôj, a kde?

KRÁĽOVNÁ

Kde vŕba nakláňa sa nad vodou,
čo zrkadlí jej lístie zo striebra,
tam splietala si vence zo žihliav,
záružlia, sedmokrások, kvietočkov,
pre ktoré vymysleli pastieri
odporné meno — prsty umrlca.
Tam potom na ohnuté konáre
vešala vence, keď sa znevrady
zlovoľná vetva pod ňou zlomila
a zrútila sa do plačúcich vln
aj s kvetmi. Šatstvo sa jej nadulo
a ako morskú pannu nieslo ju.

A ona spievala a spievala,
a nevnímala úzkosť ani strach,
akoby dávno živlu privykla.
No prúd ju niesol iba dovedy,
kým odev nebol vodou napitý
a nešťastnicu s piesňou na perách
do smrtiaceho bahna nestiahol.

LAERTES

Teda sa utopila!

KRÁĽOVNÁ

Presne tak!

LAERTES

Už dosť máš vody, sestra nešťastná,
a nesmiem plakať. Lenže slaboch som
a príroda sa vo mne nezaprie.
Čert vezmi hanbu — keď sa vypláčem,
zo seba všetko ženské vyplavím...
Nuž zbohom, kráľ! Chcem šľahať plameňmi,
no oheň vo mne smútok zadúša.

Odíde.

KRÁĽ

Pod', Gertrúda! Chcel som ho utíšiť,
a trpnem, že sa teraz rozzúri
s tisíc násobnou prudkosťou. Pod', pod'!
Odídu.

PIATE DEJSTVO

PRVÝ OBRAZ

Cintorín s čerstvo vykopaným hrobom; tisy a brána.

Vstúpia dvaja hrobári s rýľmi a čakanmi; chystajú sa kopať.

PRVÝ HROBÁR

To sa má urobiť kresťanský pohreb osobe, ktorá sa už nemohla dočkať spasenia?

DRUHÝ HROBÁR

Vravím ti, že áno, a preto jej kop hrob. Ohliadač si ju obzrel a povedal, že jej treba vystrojiť kresťanský pohreb.

PRVÝ HROBÁR

Ako je to možné? Azda sa len neutopila v sebaobrane?

DRUHÝ HROBÁR

Tak to bolo v úmrtnom liste a bašta.

PRVÝ HROBÁR

Mohlo sa to stať iba v sebaútok. V tom je ten háčik. Ak sa utopím úmyselne, svedčí to o čine, a každý čin sa skladá z troch častí: najprv sa prekonáme, potom konáme a nakoniec dokonanie — čiže sa utopila úmyselne.

DRUHÝ HROBÁR

Počúvaj, ty ohreblo...

PRVÝ HROBÁR

Dovolíš? Povedzme tu je voda — jasné? A tu je človek — jasné? Ak tento človek podíde k tej vode a utopí sa, zapamätaj si, či sa mu to páči, alebo nie, urobil to z vlastnej vôle. Ale ak tá voda podíde k nemu a utopí ho, z jeho vôle sa to nestalo — čiže ten, kto si nezaviní smrť, ani život si neskráti.

DRUHÝ HROBÁR

A to je taký zákon?

PRVÝ HROBÁR

Verabože, zákon o ohliadke mŕtvol.

DRUHÝ HROBÁR

Chceš počuť pravdu? Keby to nebola urodzená slečna, sotva by mala kresťanský pohreb.

PRVÝ HROBÁR

Trafil si klinec po hlavičke. A tým väčšmi človeka škrie, že veľkí páni majú oveľa väčšiu chuť sa topiť alebo vešať než ostatní naši spoluveriaci... Podaj mi ten rýľ! Niet na svete staršej šľachty, ako sú záhradníci, kopáči a hrobári — zdedili svoje remeslo priamo od Adama.

Spustí sa do otvoreného hrobu.

DRUHÝ HROBÁR

To bol šľachtic?

PRVÝ HROBÁR

Bol to prvý človek, ktorý nosil lopatu.

DRUHÝ HROBÁR

Kde by ten nabral lopatu!

PRVÝ HROBÁR

Preboha, čo si — pohan? Ako si to čítal Sväté písmo? Sväté písmo vraví, že Adam kopal: mohol kopať bez lopaty? Dám ti ľahšiu otázku. Ak mi na ňu nedáš poriadnu odpoveď, musíš uznať...

DRUHÝ HROBÁR

Tak spust'.

PRVÝ HROBÁR

Čie diela pretrvávajú dlhšie — murára, lodiara, alebo tesára?

DRUHÝ HROBÁR

Šibeničiara, lebo jeho hrada prežije aj tisíc nájomníkov.

PRVÝ HROBÁR

Bohuprisahám, to sa ti podarilo! Tá šibenica je dobrá vec, ale ako komu. Dobrá je tomu, kto je zlý. A ty si zlý, ak tvrdíš, že šibenica pretrvá dlhšie ako kostol — čiže aj tebe by bola dobrá šibenica. Tak ešte raz — zopakuj otázku!

DRUHÝ HROBÁR

Čie diela pretrvávajú dlhšie — murára, lodiara, alebo tesára?

PRVÝ HROBÁR

Odpovedz, a môžeš si ísť písať.

DRUHÝ HROBÁR

Kristepane, už to viem.

PRVÝ HROBÁR

Tak to vysyp!

DRUHÝ HROBÁR

Došľaka, jazyk sa mi zasekáva.

PRVÝ HROBÁR

Už si toľko nelám nad tým hlavu — darmo budeš mlátiť lenivého somára, rýchlejšie nepôjde. Ak ti niekto nabudúce položí takúto otázku, povedz: „Hrobára!“ Domy, ktoré stavia on, vydržia až do súdneho dňa. A teraz skoč k Johanovi a prines mi holbu ostrého.

Druhý hrobár odíde. Do cintorína vojde Hamlet, oblečený ako námorník, a Horatio.

PRVÝ HROBÁR

Kope a spieva si.

Keď som bol mladý parobok,
bol taký krásny svet:
chytil som dievča za zadok
a hneď som lízal med.

HAMLET

Vari ten chlap nemá v sebe kvapku citu, keď si pri kopaní hrobu pospevuje?

HORATIO

Zvyk je železná košeľa.

HAMLET

Veru tak — čím menej človek hýbe rukou, tým ju má cintľavejšiu.

PRVÝ HROBÁR

Spieva.

No prikradla sa staroba
a vrhla na mňa sieť,
už nemám krídla ako vták,
už som len starý kmeť.
Vyhodí lebku.

HAMLET

Tá lebka mala kedysi jazyk a bola schopná spievať. A ten lotor ju šmaril o zem, akoby to bola čeľusť toho vražedníka Kaina. Možno tá gebuľa patrila dákemu politikárovi, a ten somár sa

chce na nej vršíť; možno patrila človeku, ktorý by aj pánaboha oklamal. Čo ty na to?

HORATIO

Všetko je možné, princ.

HAMLET

Alebo patrila dvoranovi, ktorý jednostaj húdol: „Dobré ránko, milý pánko! Ako sa máte, milý sväté?" Možno patrila urodzenému pánu Pavlovi, čo vychvaľoval koňa urodzeného pána Petra, lebo ho chcel od neho vydrankať. Čo tv na to?

HORATIO

Všetko je možné, princ.

HAMLET

Veru možné. A teraz pani urodzenej pani Červiakovej, niet na nej jediného zuba a po jej košťaloch mláti hrobárov rýľ. Na vlastné, oči sa nám pošťastilo vidieť tú prevratnú zmenu! Vari sa tie kosti vykrmovali len preto, aby teraz hral s nimi niekto biliard? Keď si na to pomyslím, už teraz cítim v kostiach bolesť.

PRVÝ HROBÁR

Spieva.

Tak ostali mi čakani, rýľ a rubáš pohrebný. Už jamu som si vyhlbil a rátam svoje dni. Vyhodí ďalšiu lebku.

HAMLET

Tu máme ďalšiu. Prečo by nemohla patriť dákemú fiškálovi? Kde sú teraz jeho čachre-machre, prípady, obžaloby, obhajoby a iné figle? Prečo dovolí, aby ho tento surovec mlátil po hlave špinavou lopatou, a nezažaluje ho pre ublíženie na tele? *Zdvihne lebku.*

Možno ten človek zaživa skupoval vo veľkom pôdu, bol samá zmenka, hypotéka, prevod, ručenie a odškodné: a hľa, čo si vykúpil svojimi kúpami, ako sa odškodnil svojím odškodným, keď nekonečne múdru gebuľu má plnú blata! Vari mu tí ručiteľia, ba ani dvojité ručiteľia nezaručili z kúpnych zmlúv viac ako hŕstku triesok, ktoré sa nanajvýš dajú zabaliť do pergamenu tých zmlúv? Ved' do tejto schránky...

Poklope po lebke.

...by sa sotva zmestili prevodné listiny! A žeby ich majiteľ nemal teraz viac miesta ani pre seba?

HORATIO

Ani o piad' viac, princ.

HAMLET

Nevyrába sa pergamen z ovčej kože?

HORATIO

Vyrába, princ. A tiež z teľacej kože.

HAMLET

Len ovce a teľatá hľadajú v ňom istotu. Prihovorím sa tomu hrobárovi...

Podíde vpred.

Počuj, čiže to hrob?

PRVÝ HROBÁR

Môj, prosím.

Spieva.

Už jamu som si vyhlbil a rátam svoje dni.

HAMLET

Tuším naozaj bude tvoj, keď sa v ňom už teraz vyvaľuješ.

PRVÝ HROBÁR

Neráňte na mňa vyvaľovať oči — ten hrob vám už aj tak patrí nemôže.

HAMLET

A ty váľaš duby, ak sa v ňom váľaš a myslíš si, že patrí tebe.

Veď hrob je pre mŕtveho, a nie pre živého — a preto nevaľ.

PRVÝ HROBÁR

Živý sa rýchlejšie zvalí, ako si myslíte, a preto si nemáme čo závidieť.

HAMLET

Pre ktorého pána to kopeš?

PRVÝ HROBÁR

Pre pána nekopem.

HAMLET

Teda pre ktorú dámu?

PRVÝ HROBÁR

Ani pre pána, ani pre dámu.

HAMLET

Koho tu teda majú pochovať?

PRVÝ HROBÁR

Stvorenie, ktoré kedysi bolo ženou, prosím, lenže — nech odpočíva v pokoji — už nie je medzi živými.

HAMLET

Aký je to prešibanec! Musíme si dávať pozor na jazyk, lebo nás tými svojimi dvojnásobkami umorí. Namojdušu, už tri roky to pozorujem: náš čas dospel až po takú duchaplnosť, že dvoranovi šliape na päty a odiera mu koturny... Koľko si už hrobárom?

PRVÝ HROBÁR

Spomedzi všetkých dní roka som sa dostal k tomu práve v deň, keď náš nebohý kráľ Hamlet porazil Fortinbrasa.

HAMLET

Pred koľkými rokmi to bolo?

PRVÝ HROBÁR

Vy to neviete? Ved' vám to povie každý hlupák. Bolo to v ten istý deň, keď sa narodil mladý Hamlet — ten, ktorý sa zbláznil a ktorého poslali do Anglicka.

HAMLET

Nevrav! A prečo ho poslali do Anglicka?

PRVÝ HROBÁR

Nuž lebo sa zbláznil — tam si má vyliečiť rozum, a ak sa mu to nepodarí, v Anglicku ani tak na tom nezáleží.

HAMLET

Prečo?

PRVÝ HROBÁR

Tam to nebude na ňom tak vidieť, tam sú všetci takí istí blázni ako on.

HAMLET

Ako zbláznil?

PRVÝ HROBÁR

Vraj veľmi čudne.

HAMLET

Ako to — čudne?

PRVÝ HROBÁR

Bohuprisahám, z ničoho nič mu zrazu preskočilo.

HAMLET

A z čoho?

PRVÝ HROBÁR

Tu v Dánsku sa nemožno ničomu čudovať. Veď tu robím hrobára už tridsať rokov.

HAMLET

Koľko musí človek ležať v zemi, kým zhnije? PRVÝ HROBÁR

Otcu-materi, ak nezhní ešte pred smrťou — lebo dnes máme veľa prežratých mŕtvov, ktoré sa len-len nerozsypú, kým ich uložíme do hrobu —, vydrží vari osem-deväť rokov. Garbiar vydrží deväť rokov.

HAMLET

Prečo garbiar dlhšie než ostatní?

PRVÝ HROBÁR

Lebo jeho koža je od remesla taká trieslovitá, že dlhší čas neprepúšťa vodu, a voda je na mŕtvolu najväčšia pliaga. Pozrite na túto lebku: leží v zemi už dvadsaťtri rokov.

HAMLET

A komu patrila?

PRVÝ HROBÁR

Istému pochabému oplanovi. Čo myslíte, kto to bol?

HAMLET

Veru neviem.

PRVÝ HROBÁR

Aby ho porantalo, ničomníka! Raz mi na hlavu vylial fľašu rýnskeho. Táto lebka, prosím, patrila Yorickovi, kráľovmu šašovi.

HAMLET

Táto?

PRVÝ HROBÁR

Presne táto.

HAMLET

Ukáž!

Vezme do rúk lebku.

Ach, beda, úbohý Yorick. Poznal som ho, Horatio — bol to neprekonateľný vtipkár, človek s nesmiernou fantáziou.

Koľkokrát ma nosil na chrbte! A teraz z neho ide strach. Žalúdok sa mi z toho dvíha... Tu kdesi boli pery, ktoré som toľkokrát bozkával. Kam sa podeli tvoje úškl'abky? Kotúle, pesničky, ohňostroj vtipov, pri ktorých sa celý stôl otriasal od smiechu? Neostalo ti vôbec nič, čím by si sa vysmial vlastným úškl'abkom. Celkom si klesol na duchu. Zájdi teraz do komnaty urodzenej panej a povedz jej, že hoci by na seba dala za prst líčidla, ani tak sa neubrání tejto podobe. Len ju rozosmej... Prosím ťa, Horatio, rád by som počul jednu vec.

HORATIO

Čo to má byť, princ?

HAMLET

Myslíš, že Alexander Veľký vyzerá v hrobe tiež takto?

HORATIO

Presne tak.

HAMLET

A takto zapácha? Br!

Položí lebku na zem.

HORATIO

Presne tak, princ.

HAMLET

Na aké nízke ciele nás možno použiť, Horatio! Pri väčšej obrazotvornosti by sme možno našli vznešený prach Alexandra Veľkého ako zátku na sude.

HORATIO

Keby sme takto uvažovali, zbytočne by nás prepadávala zvedavosť.

HAMLET

Nie, čestné slovo, ani o piad' by sme neboli zvedavejší. Stačí iba skromne sa obzerať okolo seba a spoliehať sa na pravdepodobnosť. Napríklad takto: Alexander Veľký umrel, Alexandra Veľkého pochovali, Alexander Veľký sa obrátil na prach, prach je zem, zo zeme ťažíme hlinu — prečo by nemohli tou hlinou, na ktorú sa premenil, zapchať sud od piva? I Caesar premenený na hlinu nám v múre stmelí každú štrbinu. Tá hrudka, ktorá bola sveta pánom, chalupu teraz chráni pred

prievanom. Lež ticho, ticho; prichádza sem kráľ, kráľovná, sprievod.

Do cintorína vchádza sprievod; v otvorenej truhle leží Oféliina mŕtvola, za ňou Laertes, Kráľ, Kráľovná, dvorania a Kňaz v kamži a sutane.

Koho nesú to?

A taký skromný obrad? Podistým si telo, ktoré pochovávajú, odňalo život zo zúfalosti.

A zrejme bol to niekto z dvora. Skryme sa a dívajme sa: dozvieme sa viac.

Sadnú si pod tis.

LAERTES

A ďalej?

HAMLET

Pozri, to je Laertes!

Bol to vždy veľmi čestný mládenec.

LAERTES

A ďalej? Pokračujte v obradoch!

KŇAZ

Vykonal som viac, ako pripúšťa cirkevný zákon. Cudne skonala, a nebyť príkazu, čo zviklal zvyk, mala by ležať do súdneho dňa v neposvätenej pôde. Zasypať ju mali kamením, nie modlitbou: odchádza v truhle, s kvetmi, s vencami, umieráček jej zvoní do hrobu.

LAERTES

Už skončili ste obrad?

KŇAZ

Skončil som.

Veď by som znesvätil tým rekviem, čo prislúcha len tým, čo zosnuli v pokoji.

LAERTES

Spustite ju do hrobu!

Z krásneho tela, celkom bez hriechu,
nech klíčia fialky!
Truhlu spustia do hrobu.
Vedzte, krutý kňaz,
že moja sestra bude anjelom,
a na vás čaká oheň pekelný!

HAMLET

Božemôj, Ofélia!

KRÁĽOVNÁ

Sype na hrob kvety.
Lež v kvetoch, kvietok! Vždy som dúfala,
že budeš ženou môjho Hamleta,
že usteliem ti lôžko svadobné,
a nie hrob.

LAERTES

Ó, ty trojnásobný žiaľ,
desaťkrát trojmo padni na toho,
kto zvrhlým zločinom ju pripravil
o rozum! Pozhovejte, hrobári!
Nech ešte raz ju zovriem v náručí!
Skočí do hrobu.
A teraz s mŕtvou zasypete aj mňa,
navište horu, čo sa dotkne hviezd
a Olymp prevýši!

HAMLET

Vystúpi z úkrytu.
Kto žiali tak,
že prekonať chce nebo? Koho bôľ
zaklína hviezdy, aby postáli
a počúvali v nemom úžase?
To som ja, Hamlet, dánsky princ.
Skočí za Laertom.

LAERTES

Zápasí s ním.

HAMLET

Takáto modlitba sem nepatrí!
Po dobrom prsty z môjho hrdla pusť!

Nebývam nikdy prchký surovec,
no teraz sotva ručím za seba,
a maj sa na pozore. Pusti ma!

KRÁĽ

Rozdeľte ich!

KRÁĽOVNÁ

Môj Hamlet! Hamlet môj!

VŠETCI

Dost', páni!

HORATIO

Utište sa, milý princ!

Sluhovia ich roztrhnú a obaja vyjdú z limbu.

Chod' do čerta!

HAMLET

V tej veci chcem sa prieť s ním dovtedy,
kým nezatvorím oči na večnosť.

KRÁĽ

Preboha! V akej veci, synak môj?

HAMLET

Že miloval som Oféliu viac
než desaťtisíc bratov dokopy.

Čo ochotný si pre ňu vykonať?

KRÁĽ

Laertes, pozor, je to šialenec!

KRÁĽOVNÁ

Preboha, zhovievavosť prejavme!

HAMLET

Čo pre ňu spravíš? Vyplačeš si zrak?

Zbraň skrížiš? Alebo chceš držať pôst?

Zo seba strhnúť šaty? Vypiť blen?

Či zahryznúť sa do krokodíla?

Som schopný všetkého! Nuž nefňukaj!

Zrak zastrieť chceš mi skokom do hrobu?

Vraj horu majú nad ňou navíšiť.

Nech zahádžu nás miliónmi hrúd,

kým príkrov nad nami si nespáli

svoj chrbát o slnko a každý štít

sa nepremení na bradavicu.
I ja tu môžem tárať nezmysly.

KRÁĽOVNÁ

Šialenstvo z neho vraví. Chvíľami
mu zmysly ovládne, no vzápätí
sám — ako vták, čo mladé vysedel —
sa zamyslí a zmlkne.

HAMLET

Človeče,
čím vyslúžil som si to od teba?
Mraučali mačky, štekal každý pes,
a predsa vyčistil chliev Herkules.
Odíde.

KRÁĽ

Prosím vás, Horatio, buďte s ním...
Horatio odíde. Bokom Laertovi.
Dohodli sme sa. Trpezlivý buď!
Zakrátko príde naša hodina...
Gertrúda, svojho syna strážiť daj!
Na tento hrob už máme náhrobok:
keď úspešne sa vydarí náš plán,
aj balvan, čo nás ťaží, spadne naň.
Odídu.

DRUHÝ OBRAZ

Hradná dvorana, trónne kreslá, lavice, stoly atď.

Vstúpia Hamlet a Horatio, zabratí do rozhovoru.

HAMLET

Á ešte niečo. Nepochybne vieš,
za akých okolností musel som opustiť
Dánsko.

HORATIO

Spomínam si, princ.

HAMLET

Mne vtedy v srdci zúril strašný boj
a nemohol som zaspať. Vzbúrenec,
čo leží v klade, nezúfa si tak.
Znevrady — chvála za to náhode,
čo neraz výborne nám poslúži,
keď zlyhá každý plán, a učí nás,
že vyššia moc nám kroky určuje
a môže naše plány pozmeniť...

HORATIO

K náhodám nedochádza náhodne.

HAMLET

Znevrady vybehol som z kajuty
a zahalený iba do plášťa
v tme navštívil som svojich sprievodcov,
list ukradol im a hneď vrátil späť;
strach d'ovolil mi pečať rozlomiť.
List veľmi presvedčivo d'ôvodil
— tej poďlosti je schopný iba kráľ —
záujmom Dánska, ba aj Anglicka,
uvádzal *hrôzy*, ktorých údajne
som pôvodcom, a žiadal moju smrť.
Kto by si takýto list prečítal
— i keby mal kat tupú sekeru —,
ten bez váhania dá mi hlavu s'at'.

HORATIO

To nieje možné!

HAMLET

Keď budeš mať čas,
list sám si prečítaš. Si zvedavý,
čo spravil som?

HORATIO

Len vravte, prosím vás!

HAMLET

Keď už som padol lotrom do siete,
ne strácal som čas ani prológom
a hneď som prvý obraz rozohral.

Úhľadným písmom list som prepísal.
Tak ako mnohí iní študenti
na ľahkú váhu bral som krasopis,
no vtedy výborne mi poslúžil.
Chceš vedieť, ako list som pozmenil?

HORATIO

Chcem.

HAMLET

Tak isto som začal ako kráľ:
ak Anglicko sa cíti spojencom
a prekviatať má palma priateľstva,
ak mierom chce si hlavu ovenčiť
a v bratskom vzťahu s nami nažívať,
ak — vymyslel som stovku ďalších ak —
nuž ten, kto prečíta si tento list,
je povinný tých, čo ho priniesli,
katovi do rúk vydať ešte skôr,
než stihnú hriechy vyznať kňazovi.

HORATIO

Čo spravili ste s pečaťou?

HAMLET

Aj v tom mi nebo pomoc poskytlo.
Vo vrecku mal som pečať otcovu,
odliatok veľkej štátnej pečate.
List podpísal som a zas poskladal,
zapečatil a vrátil v podobe,
že nikto na ten podvrh nepríde;
v to ráno prepadli nás piráti;
a ďalej už vieš.

HORATIO

Smrti v ústrety
sa plavia Guildenstern a Rosencrantz.

HAMLET

Veď koľkých sami na smrť poslali!
Mám čisté svedomie: za svoju smrť
nech vlastnej servilnosti ďakujú.
Je zlé, keď pripletú sa slabosi

do krutých sporov medzi mocnými.

HORATIO

Božemôj, aký je to strašný kráľ!

HAMLET

Či nie som povinný sám s človekom,
čo zavraždil mi otca, skurvil mať,
trón ulúpil mi, všetku nádej vzal
a na môj život stroжил úklady,
či nie som povinný s ním zúčtovať?
Je hriechom taký nádor na ľudstve
beztrestne nechať rozbujiť.

HORATIO

O krátky čas sa dozvie z Anglicka,
ako sa jeho plány skončili.

HAMLET

O krátky čas — čas dovtedy je môj,
a slovo „Tas!“ má cenu života...
Ľutujem, Horatio, ako som
sa správal pred úbohým Laertom.
Veď v jeho trápení sa zrkadlí
i moja bieda; nuž ho odprosím;
žiaľ prejavoval s toľkou smelosťou,
že vzplanul som.

HORATIO

Pst! Ktosi prichádza!

*Do dvorany vstúpi Osric, dvoran čudáckeho zovňajšku; na
sebe má kabátec s vypchávkami na pleciach a na hlave klobúk
podľa poslednej módy.*

OSRIC

Zloží klobúk a hlboko sa pokloní.

Srdečne vítam vašu excelenciu zase v Dánsku.

HAMLET

Vďaka, pán môj, som váš služobník...

Horatiovi.

Poznáš tohto trpaslíka?

HORATIO

Nie, milý princ.

HAMLET

O to ľahšie sa dostaneš do neba, lebo poznať ho je hriech. Má veľa pôdy, a úrodnej; keď sa cap stane záhradníkom, hneď mu krmník postavia ku kráľovmu stolu. Je to obyčajná kavka, ale — ako vravím — patrí jej strašne veľa hnojísk.

OSRIC

Znova sa ukloní.

Veľactený princ, keby vaša milosť ráčila mať chvíľu času, rád by som jej s vaším dovolením odovzdal odkaz od jeho veličenstva.

HAMLET

Prijmem ho v hlbokej sústredenosti.

Osric sa naďalej ukláňa a máva klobúkom.

Dajte si ten svoj širák ta, kam patrí — na hlavu.

OSRIC

Ďakujem vašej excelencii, ale je extrémne horúco.

HAMLET

Nie, môžete mi veriť, dnes je chladno, fúka severák.

OSRIC

Naozaj, relatívne je chladno, princ.

HAMLET

Jednako si myslím, že na môj vkus je veľmi sparno, horúco.

OSRIC

Nezvyčajne, princ; sú kanikuly ako — neviem na to nájsť adekvátny výraz... Jeho veličenstvo, ráčite vedieť, kázalo mi dať vám na známosť, že uzavrelo na vás vysokú stávkú. Ide totiž o...

HAMLET

Znovu ho nabáda, aby si dal klobúk na hlavu.

Prosím vás, majte na pamäti...

OSRIC

Nie, milý princ, boh mi svedok, že takto je to pre mňa komornejšie. Nedávno sa náš dvor rozhojnil o Laerta a môžete mi veriť, že je to naslovovzatý rytier, ktorý priam vyniká tými najlepšimi kvalitami, noblesnými spoločenskými maniermi a šarmantným zjavom. Boh mi svedok, ak mám hovoriť jazykom obchodníka, je to atlas, a či vlastne encyklopédia dvornosti a

nájdete v ňom všetky kontinenty, s ktorými by sa mal šľachtic oboznámiť.

HAMLET

Vážený priateľ, definícia jeho kvalít vaším extempore vôbec neutrpeľa ujmu, hoci viem, že keby sme v ňom mali vykonať inventúru, našim aritmetickým schopnostiam by sa zakrútila hlava; kto by vnímal takú lákavú ponuku, keď má navyše ešte aj rýchle nohy? Ale nechcem sa veľmi nadnášať nad vaše chválospevy. Pokladám ho prosto za artikel prvej akosti a takej vzácnej a zriedkavej esencie, že — ak ho mám správne definovať — jeho skutočnú podobu možno nájsť iba v zrkadle — a kto iný si ešte môže trúfať zrkadliť jeho črty? Nikto — iba jeho vlastný tieň.

OSRIC

Vaša excelencia hovorí o ňom ako z veľkej knihy. HAMLET
Ale aký to má zmysel? Prečo toho šľachtica zahalujeme do svojich viac-menej neumelých slov?

OSRIC

Prosím?

HORATIO

Nieje možné dorozumieť sa iným jazykom? Musíte sa o to pokúsiť, pán môj, naozaj sa o to pokúste!

HAMLET

Čo chcete prejedukovať nomináciou toho šľachtica? OSRIC
Laerta?

HORATIO

Už má prázdny mešec — minul všetky blýskavé slová.

HAMLET

Toho, prosím.

OSRIC

Viem, že nieje vám neznáme...

HAMLET

Bol by som rád, keby ste to vedeli, no keby ste to vskutku vedeli, veľmi by ma to nectilo. Nuž, pane?

OSRIC

Nieje vám neznáme, že Laertes je dokonalý...

HAMLET

To sa neodvažujem tvrdiť, lebo by som sa s ním musel porovnávať v dokonalosti; poznať dobre človeka predpokladá najprv poznať seba.

OSRIC

Chcel som povedať, že Laertes je dokonalý šermiar a podľa povesti, ktorej sa teší u tých, čo sú v jeho službách, nemá rovného.

HAMLET

Čím šermuje?

OSRIC

Rapierom a kordom.

HAMLET

Myslel som, že rukami — ale dobre.

OSRIC

Jeho veličenstvo dalo do stávky šesť berberských koní, proti ktorým on dal do zálohy, ak tomu správne rozumiem, šesť francúzskych rapierov a kordov aj s príslušenstvom, ako sú opasky, držadlá a podobne. Najmä tri z týchto lafiet sú priam fantastické, apartne pristanú k rukovätiam. Sú to nádherné lafety s majstrovským dizajnom.

HAMLET

Čomu hovoríte lafety?

HORATIO

Vedel som, že skôr než tomu porozumiete, budete potrebovať poznámky pod čiarou.

OSRIC

Lafety sú, prosím, držadlá.

HAMLET

To slovo by bolo vhodnejšie, keby nám na boku visel kanón — dovtedy ostaňme pri držadlách. Šesť berberských koní proti šiestim francúzskym mečom aj s príslušenstvom a trom majstrovsky zhotoveným lafetám — to je francúzska stávka proti dánskej. Prečo to všetko dali do zálohy, ako vravíte?

OSRIC

Kráľ, prosím, sa stavil, že Laertes z dvanástich kôl zvíťazí nad vami s prevahou troch. Laertes si vyhradil, že sa bude bojovať

namiesto zvyčajných deviatich kôl dvanásť. Stretnutie by sa mohlo začať hneď, ak vaša milosť láskavo prijme rukavicu.

HAMLET

A čo ak ju neprijmem?

OSRIC

Mal som na mysli, princ, ak sa ráčite zúčastniť na tej hre.

HAMLET

Ak sa to jeho veličenstvu hodí, budem sa prechádzať v tejto dvorane. V tomto čase vždy trocha športujem. Nech prinesú kordy; keď si to ten šľachtic želá a kráľ nezmenil svoj úmysel, tú stávkmu vyhrám, ak to bude v mojich silách. Ak nie, utážim iba hanbu a *zopár zásahov navyše*.

OSRIC

Mám toto pokladať za odpoveď?

HAMLET

V hrubom zmysle — ozdobte si ju, ako sa vám páči.

OSRIC

Ukloní sa.

Odporúčam sa do služieb vašej milosti.

HAMLET

Služobník, služobník.

Po ďalšom úklone si Osric dá na hlavu klobúk a odcupoce.

Múdro robí, že sám seba odporúča, lebo nikto iný by to zaňho neurobil.

HORATIO

Ledva sa vykľul z vajíčka — preto nemôže urobiť ani krok bez tej škrupiny na hlave.

HAMLET

Správal sa dvorne už k matkinmu prsníku, keď ho prvý raz vzal do úst. On — i mnoho ďalších z toho istého krdľa, V ktorom má naša ľahkovážna doba také zaľúbenie — pochytil tón našich čias, *zopár módnych fráz*, akúsi zozbieranú penu, pomocou ktorej sa prenáša aj cez hlbokomyseľné a uvážené názory. Lenže stačí fúknuť — a bublina spľasne.

Vstúpi šľachtic.

ŠĽACHTIC

Vaša milosť, jeho veličenstvo vám poslalo odkaz po mladom Osricovi a ten priniesol odpoveď, že očakávate jeho veličenstvo v tejto dvorane. Posiela ma zistiť, či ráčite sa stretnúť s Laertom hneď, alebo či ešte potrebujete istý čas na prípravu.

HAMLET

Nikdy nemením svoje názory, a tie sa podriaďujú kráľovej vôli. Ak je kráľ pripravený, i ja som pripravený; môže to byť teraz či inokedy — za predpokladu, že budem tak pri silách ako dnes.

ŠLAHTIC

Kráľ, kráľovná a celý sprievod sú už na ceste.

HAMLET

Nemohli si zvoliť lepší čas.

ŠLAHTIC

Kráľovná si želá, aby ste sa ešte pred stretnutím pokúsili Laerta trochu rozveseliť.

HAMLET

Radí mi dobre.
Šľachtic odíde.

HORATIO

Tú stávkou prehraté, princ.

HAMLET

Nemyslím. Od jeho odchodu do Francúzska ustavične som trénoval. Ak budem mať výhodu, zvíťazím; nevieš si však predstaviť, ako ťažko mi je na srdci — ale na tom nezáleží.

HORATIO

Prosím vás, milý princ...

HAMLET

Je to iba hlúposť; predtucha môže vystrašiť leda ženu.

HORATIO

Ak vám je dačo proti mysli, poslušnite ju. Zadržím ich, aby sem neprišli, a poviem, že sa necítite vo svojej koži.

HAMLET

V nijakom prípade, neveríme predsa na predtuchy. Ak spadne vrabec zo strechy, aj v tom je ruka prozreteľnosti. Ak to bude teraz, nebude to nabudúce; ak to nebude nabudúce, bude to

teraz; ak to nebude teraz, jednako to raz bude: stačí, aby sme boli pripravení. Kedže z ničoho na svete nemôže človek usúdiť, kedy príde jeho chvíľa, netrápme sa tým!

Vstúpia sluhovia, rozmiestňujú lavice, prinášajú vankúše pre divákov; za nimi prichádzajú trubači a bubeníci, Kráľ, Kráľovná a celý dvor, Osric a ďalší šľachtic ako rozhodcovia prinášajú rapiere a kordy, ktoré položia na stôl pri stene; celkom posledný prichádza Laertes v šermiarskom úbore.

KRÁĽ

Pod', Hamlet, túto ruku z mojej chop!

Vloží Laertovu ruku do Hamletovej; potom odvedie Kráľovnú k tronnymkreslám.

HAMLET

Odpusťte, pán môj. Ublížil som vám, no rytiersky mi ráčte odpustiť.

Tu všetci vedia, a vy možno tiež, že sužuje ma strašná sklúčenosť.

Tak ako som sa správal k vám a čím som pobúril vám česť a cit, to — vyhlasujem — bolo šialenstvo.

Ublížil Hamlet Laertovi? Nie.

Ak Hamlet zrazu prišiel o súdnosť a proti Laertovi útočil,

to nebol Hamlet: neviem o tom nič.

Kto bol to teda? Iba šialenstvo.

Aj Hamlet patrí medzi obeť ajeho nepriateľ je šialenstvo.

Pred týmto zhromaždením popieram, že radcom bol mi čierny úmysel.

Ráčte mi veľkodušne odpustiť: k oblakom chcel som vystreliť svoj šíp, a trafil brata.

LAERTES

Schladil! ste cit,

čo najväčšmi ma k pomste pobádal.

No moju česť ste sotva zmierili:

na tú je slovo neúčinný liek.

Za príklad vezmime si rytierov,
a keď sa máme zmieriť, zmierenie
nech zachová nám obom čistý štít.
Váš prejav lásky s láskou prijímam
a nemienim ho spochybniť.

HAMLET

Som rád,
že v bratskej láske čestne skrížim zbraň.
Sem kordy!

LAERTES

Mne tiež kordy podajte!

HAMLET

Vytvorím pre vás iba pozadie.
Som ťarbák, a tak vaše umenie
zažiarí ako hviezda na čiernej oblohe.

LAERTES

Vysmievate sa mi, princ.

HAMLET

Pri tejto ruke prisahám, že nie!

KRÁĽ

Nuž podajte im, mladý Osric, zbraň.
*Osric prinesie zo štyri-päť kordov; Laertes si jeden vezme a
urobí jeden-dva výpady.*
Synovec Hamlet,
ty moju stávkú poznáš.

HAMLET

Poznám, kráľ.
Na slabšiu stranu ste však stavili.

KRÁĽ.

Neverím tomu. Oboch poznám vás —
bárs bol by lepší, verím v Šťastenu.

LAERTES

Ten kord je ťažký: iný nájdem si.
Podíde k stolu a prinesie si otrávený a neotupený kord.

HAMLET

Veźme od Osrica kord.
Mne tento! Sú však všetky rovnaké?

OSRIC

Pravdaže, milý princ.

Rozhodcovia a sluhovia pripravujú miesto na súboj; aj Hamlet sa pripravuje; iní sluhovia prinášajú džbány s vínom a poháre.

KRÁĽ

Sem víno postavte! A zakaždým,
keď Hamlet presný úder zasadí,
alebo sokov výpad odrazí,
na hradbách všetky delá vystrelia.
Na jeho počesť času zdvihneme,
vložíme do nej perlu cennejšiu,
než dánski králi nosia v korune,
a štrngneme si s ním. Aj čaše sem!
Keď na Hamleta pripije si kráľ,
hneď bubny ohlásia to poľniciam,
poľnice delostrelcom na hradbách
a delá nebu, nebo zemi zas.

Vpred! Rozhodcovia, majte bdely zrak!

Poháre postavia po jeho boku; zaznejú poľnice; Hamlet a Laertes zaujmú svoje postavenie.

HAMLET

Začnite!

LAERTES

Nie, vy!

Šermujú.

HAMLET

Bod.

LAERTES

Nie.

HAMLET

Rozhodca!

OSRIC

Bod, jasný bod.

Oddelia sa od seba; zahrmlia bubny, zatrúbia poľnice a počúť delovú salvu.

LAERTES

Nuž skúsme odznova!

KRÁĽ

Stát! Víno!
Sluha naplní pohár. Hamlet,
Ukáže perlu.
perlu dávam ti.
Na tvoje zdravie!
Odpije si a potom spustí perlu do pohára.
Podajte mu ho!

HAMLET

Po ďalšom kole! Sem ho postavte!
Sluha za ním položí pohár.
Vpred!
Znova šermujú.
Ďalší bod. Čo na to poviete?

LAERTES

Uznávam, bol to zásah, uznávam.
Oddelia sa od seba.

K R A Ľ.

Vyhráva.

KRÁĽOVNÁ

Dychčí, celý spotený.
Hľa, touto šatkou čelo utri si!
Podá mu šatku, podíde kh stolu a zdvihne Hamletov pohár.
Na tvoje šťastie pije kráľovná!

HAMLET

Ste láskavá.

KRÁĽ

Stoj! Nepi, Gertrúda!

KRÁĽOVNÁ

Veď nemôžem mu predsa nepripíť.
Napije sa a podá pohár Hamletovi.

KRÁĽ

V tom pohári bol jed. Je neskoro!

HAMLET

Až neskôr — teraz neslobodno piť.

KRÁĽOVNÁ

Pod', tvár ti poutieram.

Utiera ho.

LAERTES

A teraz ho zasiahnem.

KRÁĽ

Naozaj?

LAERTES

Akosi sa to prieči svedomiu.

HAMLET

Aj do tretice trafím. Bojujte!
Zo všetkých síl sa do mňa pustite!
Či darovať mi chcete víťazstvo?

LAERTES

Myslíte? Tak vpred!
Šermujú tretie kolo.

OSRIC

Nijaký zásah.
Súperi sa od seba oddelia.

LAERTES

Odrazu.
Kryte sa!
*Prerazí Hamletov kryt a ľahko ho zraní; rozzúrený Hamlet
naňho skočí a v boji zblízka si vymenia kordy.*

KRÁĽ

Stačí! Zaslepil ich hnev.

HAMLET

Útočí.
Nie, ešte raz!
Kráľovná klesne na zem.

OSRIC

Hla! Bože! Kráľovná!
Hamlet hlboko raní Laerta.

HORATIO

Obaja krvácajú. Čo je, princ?
Laertes padá.

OSRIC

Ošetruje ho.
Laertes, ako vám je?

LAERTES

Tak ako sluke v oku, Osric môj.
Za svoju zradu platím životom.

HAMLET

Čo je to s kráľovnou?

KRÁĽ

Keď zbadala
ten strašný potok krvi, omdlela.

KRÁĽOVNÁ

Nie, never mu, to víno,
Hamlet môj, to víno, víno! Otrávil ma.
U miera.

HAMLET

Ten strašný zločin! Brány zamknite!
Tá zrada! Musíme ju odhaliť!

LAERTES

Nehľadaj, Hamlet. Už si zabitý,
nijaký liek ti pomôcť nemôže
a ostáva ti iba zopár chvíľ.
Ten nástroj zrady držíš v ruke sám:
je ostrý, otrávený. Padol som
do vlastnej pasce. Z nej už nevstanem
— v tom víne tvoja matka mala jed —
nevládzem — vinný za všetko je kráľ.

HAMLET

Aj hrot je jedovatý?
Nuž konaj svoju prácu, strašný jed!
Bodne Kráľa.

VŠETCI

Zrada! Zrada!

KRÁĽ

Priatelia, bráňte ma! Len škrabol ma.

HAMLET

Ty krvismilný hnusný dánsky vrah....
Núti ho piť.
...vypi svoj nápoj! Cítiš perlu v ňom?
Chod' za matkou!

Kráľ umiera.

LAERTES

Má, čo si zaslúžil:
jed vlastnou rukou hodil do vína.
Nuž odpusťme si! Nech ťa neťaží
smrť môjho otca, ani moja smrť:
a zase tvoja smrť mne ľahká buď!
Umrie.

HAMLET

Nech ti ju nebo sníme z pliec. I ja...
Klesne.
Umieram, Horatio. Kráľovná,
buď zbohom. Vám, čo bledí, zdesení
hľadáte na dej ako diváci,
vám — keby nesiahala po mne smrť,
ten krutý dráb, čo odklad nepozná —
som ešte povedať chcel... ale nech!
Umieram, priateľ; ty si nažive
a vydáš svedectvo.

HORATIO

To nemôžem:
som väčšmi starý Riman ako Dán.
Zvýšila ešte kvapka.
Vezme pohár.

HAMLET

Nadvihne sa.
Ak si chlap,
daj mi ten pohár, sem s ním, dočerta!
Hodí pohár o zem a klesne.
Božemôj, ak sa neobjasní nič,
na mojom mene škvrna ostane.
Ak tvojemu srdcu vskutku bol som brat,
na chvíľu oddiaľ nebies blaženosť,
v útrapách tohto sveta naber dych,
môj príbeh rozpovedz.
Z diaľky počuť kroky pochodujúceho vojska; neskôr výstrely.
Osríc vyjde.

Kto striedať dal?

OSRIC

Vráti sa.

Z Poľska sa vracia víťaz — Fortinbras,
anglickým poslom strieda na počesť.

HAMLET

Umieram, Horatio, mocný jed
už moje zmysly celkom ovládol
a nedočkám sa správy z Anglicka.
Ak môžem predvídať, nuž Fortinbras
sa stane kráľom: jemu dávam hlas.
Oznámiš mu to — opíš mu aj to,
prečo tu smrť má taký hodokvas.
Už nemám síl a nepoviem mu nič.
Umiera.

HORATIO

Šľachetné srdce puká. Dobrú noc!
Nech uspávanku zbory anjelov
ti zaspievajú... Kto to bubnuje?
Vstúpi princ Fortinbras, anglickí poslovia a ďalší.

FORTINBRAS

Kde to je?

HORATIO

Čo by ste rád videli?
Ak hrôzu a des, nehľadajte viac.

FORTINBRAS

Takáto korisť vyráža mi dych!
Či na cimiteri chystáš hody, smrť,
keď toľko kniežat jedným záberom
si skosila?

PRVÝ POSOL

Ten pohľad strašný je!
Neskoro prišlo naše posolstvo.
Už nepočuje ten, kto počuť chcel,
že jeho príkazy sa splnili:
mŕtvi sú Rosencrantz a Guildenstern.
Kto vďaku vzdá nám?

HORATIO

Tento iste nie,
i keby žil a mohol ďakovať;
nevydal predsa príkaz na ich smrť.
No keď ste prišli v tento strašný čas,
vy z poľskej vojny a vy z Anglicka,
vydajte pokyn, aby vystreli
tie telá na vysoký katafalk,
a dovoľte svetu, čo nič netuší,
o všetkom podať správu. Poviem vám
o smilstvách, o krvavých zločinoch,
o náhlých odsudkoch a zabitiach,
o smrti privolanej úskokmi
a o úkladoch, čo sa pomstili
na svojich pôvodcoch. To všetko vám
rozpoviem,

FORTINBRAS

Hneď vám slovo udelím.
Najvyššiu šľachtu na to zvoláme.
Nešťastný svoje šťastie prijímam.
Mám isté práva v tejto krajine:
čas káže, aby som ich uplatnil.

HORATIO

K nim vyslovím sa toho slovami,
kto svojím hlasom ďalšie získa vám.
Tiež ráčte si ich čím skôr vypočuť,
kým z vášní v ľudských hlavách ďalšia krv
sa neprelieva.

FORTINBRAS

Štyria stotníci,
Hamleta na plecيا si vyložte
a odnesť ho ako vojaka;
už teraz zachoval sa ako kráľ.
Nech na ceste ho hudba sprevádza
a zvonia za ním pocty vojenské.
Zdvihnite telá: také more krvi
na pole patrí, tu však zmysly drví.

Na jeho počesť salvy vypáľte!

Vojaci za smútočného pochodu odnášajú telá; potom zadunai delové salvy.

S T Á L I C E
EDÍCIA TRVALÝCH HODNÔT

Knihy si môžete objednať na adrese:

Ak nie je v rámcu adresa distribútora,
obráťte sa priamo na vydavateľstvo

**HEVI,
P. O. Box 18,
814 99 Bratislava 1.**

Akirova elektronická knižnica

Tento dokument bol vytvorený za účelom záložnej kópie skutočnej knihy.

Keďže nie každý má možnosť takto si knihu zálohovať, sú tieto kópie poskytnuté na internete bez akéhokoľvek finančného zisku.

Pokiaľ túto kópiu vlastníte bez toho že by ste mali jej originál, dopúšťate sa trestného činu.

